

Mikko Kallio

TRUMPIN YHDYSVALTOJEN MAAILMANPOLIITTINEN ASEMA

Q-metodologinen tutkimus politiikan tutkimuksen
opiskelijoiden näkökulmista

Johtamisen ja talouden tiedekunta
Pro gradu -tutkielma
Helmikuu 2020

TIIVISTELMÄ

MIKKO KALLIO: Trumpin Yhdysvaltojen maailmanpoliittinen asema: Q-metodologinen tutkimus politiikan tutkimuksen opiskelijoiden näkökulmista

Pro gradu –tutkielma, 104 sivua, 9 liitesivua

Tampereen yliopisto

Politiikan tutkimuksen tutkinto-ohjelma/Kansainvälisen politiikan opintosuunta

Helmikuu 2020

Tarkastelen tässä tutkimuksessa Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen opiskelijoiden subjektiivisia näkökulmia Yhdysvaltojen kansainväliseen asemaan Trumpin presidenttikaudella. Tutkimuksen tarkoituksena on tutkia näitä näkökulmia hegemoniateorioiden valossa, mikä liittyy tutkimuksen myös vahvasti kansainvälisen politiikan tieteenalaan. Tutkimus on toteutettu käyttäen faktorianalyysiin ja psykologiaan pohjautuvaa Q-metodia, jota voidaan kuvailla kvantitatiivisia ja kvalitatiivisia menetelmiä yhdistäväksi hybridimenetelmäksi. Aineistoni koostuu 14:stä Q-haastattelusta/koetilanteesta, jotka suoritin syksyllä 2019. Tässä tutkimuksessa aineiston käsittelyssä käytettiin *PQ Method* –tietokoneohjelmaa, jolla suoritettiin tutkimuksen kvantitatiivinen vaihe. Tämän jälkeen tutkimuksessa siirryttiin syntyneiden faktoreiden tulkintaan, joka siirsi tutkimuksen jälleen kvalitatiiviseen suuntaan.

Tuloksina saatiin kaksi faktoria eli näkökulmaa Yhdysvaltojen maailmanpoliittisesta asemasta Trumpin presidenttikaudella: Trumpin sekava politiikka syö Yhdysvaltojen uskottavuutta (Faktori A) sekä Trumpin vaikutukset pysyvät perinteisen vaihteluvälin sisällä (Faktori B). Faktorilla A korostui Trumpin toimien negatiiviset vaikutukset, joiden uskottiin lisäävän epäluottamusta Yhdysvaltoja kohtaa. Hegemoniateorioiden valossa faktorilla korostuu hegemonisen toimijan oma rooli asemansa ylläpitämisessä, mutta toisaalta myös hegemonialle tärkeä legitimizeetti ja hyväksyntä. Faktorilla B puolestaan katsottiin Trumpin vaikutuksien jäävän melko maltillisiksi, vaikka niistä olisikin vaikeaa löytää positiivisia vaikutuksia. Hegemoniateorioiden valossa faktorilla B painottui enemmän järjestelmän tuoma vakaus, jota yhden toimijan on vaikea horjuttaa, mikäli järjestelmän muut toimijat pysyvät sen takana.

Haastattelujen ja koetilaisuuksien kautta nousi esiin kaksi näkökulmaa, jotka vastaajilla oli Yhdysvaltojen asemasta Trumpin valtakaudella. Nämä näkökulmat heijastelevat hyvin hegemoniateorioille tyypillisiä ajatuksia ja niissä painottuu vastaajien näkemykset kansainvälisen järjestelmän luonteesta. Lisäksi Q-metodilla voidaan selvittää suuremmankin joukon näkemyksiä, jotka tässä tapauksessa on Tampereen yliopiston politiikan opiskelijoiden keskuudessa vallitsevat näkemykset.

Avainsanat: Yhdysvallat, Trump, hegemonia, hegemoniateoria, hierarkia, legitimizeetti, Q-metodi, Q-metodologia

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ESIPUHE

Pro gradu -työssäni jatkoin temaattisesti jo kandidaatin vaiheessa käsittelemääni aihetta Yhdysvaltojen kansainvälisestä hegemonisesta asemasta. Donald Trumpin valinta Yhdysvaltojen presidentiksi tapahtui kandidaatin työni valmistumisen aikoihin ja se herätti vilkasta keskustelua Yhdysvaltojen tulevasta maailmanpoliittisesta roolista ja sen mahdollisesta muutoksesta. Tästä syystä koin luontevaksi jatkaa aloittamaani aihetta myös pro gradu -työssäni. Halusin kuitenkin toteuttaa tutkimuksen metodillisesti uudella tavalla ja päädyin käyttämään työssäni Q-metodia. Metodologisesti työ oli kiinnostava toteuttaa ja konkreettisia vastauksia antava, vaikka ajoittain myös haastava. Omalta osaltani toivon, että käyttämäni metodi löytää laajemminkin kansainvälisen politiikan opiskelijat ja toivon työni toimivan rohkaisevana esimerkkinä Q-metodin käytöstä.

Haluan kiittää työni onnistumisesta ja loppuunsaattamisesta avovaimoani Kirsiä, jonka kannustus ja tuki mahdollisti työhön paneutumisen sekä sen loppuunsaattamisen. Kiitos myös Outille, joka tarkisti työni kieliopin. Haluan kiittää myös ohjaajaani, jonka kokemus Q-metodologisen tutkimuksen toteutuksesta mahdollisti metodin käyttämisen tässä tutkimuksessa sekä seminaariryhmääni, jonka kommentit ja palautteet olivat tärkeitä työn alkuvaiheessa. Lisäksi kiitän kaikkia tutkimukseen osallistuneita, joiden panos oli metodillisesti sekä temaattisesti ensiarvoisen tärkeä.

Mikko Kallio Tampereella 24.2.2020

SISÄLLYS

1. JOHDANTO	1
2. TUTKIMUKSEN RELEVANSSI	4
3. HEGEMONIA KANSAINVÄLISISSÄ SUHTEISSA	9
3.1. Gramscilainen näkemys hegemoniasta	10
3.2. Hegemoninen tasapainoteoria	11
3.3. Englantilaisen koulukunnan näkemyksiä hegemoniasta	12
4. HIERARKIA KANSAINVÄLISISSÄ SUHTEISSA	17
5. LEGITIMITEETTI KANSAINVÄLISISSÄ SUHTEISSA	22
6. Q-METODI	25
6.1. Sosiaalinen konstruktivismi ontologisena lähtökohtana	26
6.2. Q-metodologisen tutkimuksen toteutus	28
6.3. Keskusteluavaruus ja Q-otos	29
6.4. Haastattelujoukko (P-set)	35
6.5. Jaotteluohjeet ja Q-näytteen kerääminen	37
6.6. Faktoreiden muodostaminen	38
7. FAKTOREIDEN TULKINTA JA ANALYYSI	43
7.1 Konsensusväitteet	44
7.2 Faktori A: Trumpin sekava politiikka syö Yhdysvaltojen uskottavuutta	50
7.3 Faktori B: Trumpin vaikutukset pysyvät perinteisen vaihteluvälin sisällä	61
7.4 Faktoreiden vertailu teoreettisesta näkökulmasta	73
8. JOHTOPÄÄTÖKSET	83
9. LOPUKSI	88
LÄHTEET	90
LIITTEET	96

Liite 1	96
Liite 2	97
Liite 3	98
Liite 4	101

1. JOHDANTO

Pitkällä aikavälillä globaalipolitiikka on tuomittu muuttumaan entistä epäyhtenäisemmäksi hegemonisen vallan keskittyessä yksittäisen valtion käsiin. Näin ollen Amerikka ei ole vain ensimmäinen ja ainoa todellinen globaali supervalta, mutta myös todennäköisesti viimeinen [...]. (Brzezinski 1997, 210.)¹

Yhdysvaltojen maailmanpoliittinen asema on ollut kansainvälisen politiikan keskiössä varsinkin kylmän sodan päättymisen myötä. Kylmän sodan päättyminen romutti vanhan järjestelmän, joka perustui ajatukseen vallantasapainosta. Jäljelle jäi vain yksi suurvalta, josta muodostui pian supervalta. Tutkittaessa Yhdysvaltojen nykyistä asemaa maailmanpolitiikassa on siis otettava huomioon tutkimukset siitä, kuinka järjestelmä ja Yhdysvaltojen asema siinä on nähty kylmän sodan jälkeen. Tutkimalla tätä roolia ja sitä, kuinka kansainvälinen yhteisö on määrittänyt kansainvälisen järjestelmän lähtökohtia, kuten anarkiaa sen toimintaa määrittävänä logiikkana, antavat tutkimuksella mahdollisuuden selvittää niitä näkökulmia, joita Yhdysvaltojen roolista tällä hetkellä on.

Karkeasti katsottuna hegemonisen toimijan voidaan katsoa koostuvan kyvykkyydestä saavuttaa johtava asema. Tämä vaatii resursseja ja halua tavoitella tällaista asemaa. Yhdysvalloilla voidaan katsoa olevan valtaa ja resursseja, koska se on toisesta maailmansodasta lähtien kasvattanut ja vahvistanut asemaansa läntisten maiden johtavana valtiona. Tämä valta on helposti todennettavissa Yhdysvaltojen taloudellisilla sekä sotilaallisilla resursseilla. Tällainen hegemonian määritelmä on yksinkertainen ja voi kohdistua selkeästi johonkin toimijaan, muuttamatta kuitenkaan ajatustamme kansainvälisen järjestelmän anarkisesta luonteesta. Toisaalta kansainvälinen järjestelmä voidaan nähdä muillakin tavoilla, kuten hierarkkisena järjestelmänä. Myös hegemonian muodostuminen tai olemassaolo voidaan nähdä sosiaalisesti rakentuneena, jolloin yksinomaan materiaaliset resurssit eivät riitä sen muodostumiseen tai ylläpitämiseen.

---

¹ Kirjoittajan oma käännös. Alkuperäinen teksti: In the long run, global politics are bound to become increasingly uncongenial to the concentration of hegemonic power in the hands of a single state. Hence, America is not only the first, as well as the only, truly global superpower, but it is also likely to be the very last [...]. (Brzezinski 1997, 210.)

Hegemonia voi olla vahvuudeltaan vaihteleva ja sen voidaan kokea olevan joko kansainvälistä järjestelmää kuvaava instituutio tai jokin yksittäinen toimija. Kummassakin tapauksessa siihen voidaan liittää ajatus hierarkiasta, joka toimii vahvemman valtion ja alisteisten valtioiden välillä sekä legitimizeetti, joka koostuu monista osatekijöistä. Näitä kahta on vaikeampi tutkia ja mitata määrällisesti, kuin valtion vahvuutta resurssien näkökulmasta, kuten luonnonvarojen tai armeijan vahvuuden kautta. Legitimizeetti voidaan saavuttaa vain muiden hyväksynnän kautta, lisäksi hierarkia voidaan nähdä tai olla näkemättä osana kansainvälistä järjestelmää. Tästä syystä tutkimukseni liittyy juuri hierarkian ja legitimizeetin käsitteisiin.

Suuret kansainvälisen politiikan teoriasuuntaukset ovat käsitelleet hegemoniaa kukin omalla tavallaan ja painottaen omia teoreettisia näkökulmiaan. Teorioiden välillä on suuria eroja niiden suhtautumisessa hegemonian muodostumiseen ja siihen, onko muodostuminen hegemonin itsensä strategisen toiminnan tai pakottamisen tulosta vai onko hyväksyntä hallinnalle tullut hallittavien puolelta ilman varsinaista pakottamista. Tutkimukseni ei pyri ratkaisemaan kansainvälisen politiikan teorioiden välistä debattia siitä, miten hegemoniaan pitäisi suhtautua eli, onko se kansainvälisen järjestelmän instituutio, valtiollinen hegemoni, hegemonin itsensä aikaansaannos vai muiden hyväksynnän tulos. Tutkimuksessani kuitenkin määritetään näiden teorianäkökulmien pohjalta Q-metodista väiteotosta. Näin tutkimukseen osallistuvat koehenkilöt voivat ilmaista oman kantansa Yhdysvaltojen asemasta ja näitä näkökulmia on mahdollista verrata asiasta käytyyn tieteelliseen keskusteluun, jota myös esitellään teoriaosuudessa.

Aluksi määrittelen käyttämäni käsitteet kuten hegemonian ja eri kansainvälisen politiikan teoriakoulukuntien näkemyksiä hegemoniasta. Tarkoituksena on tehdä erottelua siitä, mitkä asiat nousevat hegemoniateorioissa esille. Näitä ovat muun muassa hegemonian syntyyn ja ylläpitämiseen liittyvät seikat, kuten resurssit, legitimizeetti sekä järjestelmässä vallitseva hierarkia. Vaikka kaikki kolme osa-aluetta liittyvätkin merkittävästi toisiinsa, pyrin teoriaosuudessa nostamaan esiin niiden välillä vallitsevia eroja. Keskityn tutkimuksessani erityisesti juuri legitimizeetin ja hierarkian käsitteisiin, koska ne voidaan nähdä sosiaalisesti muodostuneina rakenteina.

Metodina käytän tutkimuksessani Q-metodia, joka on vähemmän tunnettu tutkimusmetodi kansainvälisen politiikan alalla. Se on kuitenkin mielenkiintoinen tapa saada esille osallistujien subjektiivisia näkemyksiä käsiteltävästä aiheesta. Vaikka osallistujajoukko on Q-metodissa melko pieni, voi se oikein muodostettuna kertoa jotain merkittävää myös suuremmasta joukosta. Esimerkiksi oma tutkimukseni keskittyy juuri Yhdysvaltojen kansainväliseen asemaan Trumpin hallinnon kaudella ja siihen, miten politiikan opiskelijat kokevat sen. Käytän koehenkilöinä Tampereen yliopiston politiikan opiskelijoita.

Näin voin samanaikaisesti sosiaalisen konstruktionismin hengessä saada esille niitä vallitsevia näkökulmia, joita Tampereen yliopiston politiikan opiskelijoiden joukossa esiintyy. Opiskelijat ovat mielenkiintoinen ja merkittävä joukko myös siitä syystä, että he rakentavat tulevia näkökulmia ja toimivat tulevaisuuden vaikuttajina.

Q-metodi määrittelee erikoislaatuisuutensa vuoksi pitkälti niitä tutkimuskysymyksiä, joita sen puitteissa tehdyllä tutkimuksella voidaan esittää. Tässä tutkimuksessa on pyritty Q-metodille tyypilliseen yksinkertaiseen tutkimuskysymykseen ”*miten politiikan opiskelijat kokevat Trumpin presidenttiyden vaikuttaneen Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan?*”.

2. TUTKIMUKSEN RELEVANSSI

Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa on tutkittu kattavasti esimerkiksi hegemonian näkökulmasta. Yhdysvalloilla voidaan nähdä olleen haluja suuremman ja mahtavamman valtion muodostukseen aina sen syntyajoista lähtien. Sen toiminnassa on nähtävissä monia laajenemisyhtymyksiä niin alueellisesti, kuin vaikutusvaltaisuudessaankin. Vaikka Yhdysvallat onkin mahdollista nähdä hegemonisena toimijana, on ajatus saanut myös kritiikkiä osakseen. Zbigniew Brzezinski on kritisoinut hegemonista kuvaa muun muassa siitä, ettei todellisuudessa Yhdysvaltojen ole mahdollista ajaa omia ulkopoliittisia tavoitteitaan ilman laajamittaista yhteistyötä liittolaistensa, kuten Euroopan kanssa. Brzezinskin mukaan Yhdysvallat tarvitsee laajaa yhteistyöhön perustuvaa lähestymistapaa ollessaan tekemisissä esimerkiksi epävakaiden alueiden kanssa. (Nuechterlein 2005, 1; 8–9.) Brzezinskin mukaan Yhdysvaltojen on jaettava päätöksentekovaltaa muille, jotta nämä ovat valmiita jakamaan taakkaa Yhdysvaltojen kanssa (Brzezinski 2004, 68). Brzezinski uskoo, että Yhdysvaltojen rooli maailmanpolitiikassa tulee säilymään vahvana, mikäli se pitää kiinni asemastaan. Tämä edellyttää, että Yhdysvallat huolehtii taloudellisesta elinvoimastaan sekä sosiaalisesta vetovoimastaan. Sen tulee käyttää strategista harkintaa ja valtaansa vastuullisesti sekä nauttia kansainvälistä arvostusta. (Brzezinski 2012, 2–3.)

Andrew Bacevic puolestaan kokee, että Yhdysvallat on yli puoluerajojen pyrkinyt kasvattamaan valtaansa hegemoniseksi toimijaksi politiikan, talouden ja kulttuurin aloilla toisen maailmansodan jälkeen. Tähän tavoitteeseen on yleensä viitattu termillä johtajuus, jolla tarkoitetaan Yhdysvaltojen johtajuutta kansainvälisellä kentällä. (Nuechterlein 2005, 9.) Yhdysvaltojen on täytynyt ottaa huomioon politiikassaan myös liittolaistensa mielipiteet. Esimerkiksi eurooppalaiset liittolaiset arvostelivat Yhdysvaltojen 1990-luvun ulkopoliittikkaa unilateraaliksi ja vaikka vuoden 2001 terrori-iskut hiljensivät kritiikin hetkellisesti, ei se loppunut kokonaan. Yhdysvaltojen onkin täytynyt huomioida tämä ulkopoliittisessa toiminnassaan ja punnita sitä millä tavoin se parhaiten saa ajettua omia kansallisia etujaan. (Mastanduno 2003, 25.)

Mastandunon mukaan Yhdysvaltojen on uskottu toimivan multilateraaleissa instituutioissa ja organisaatioissa silloin, kun se kykenee hallitsemaan niitä ja vastaavasti kieltäytyvän toimimasta sääntöjen mukaisesti, kun se ei kykene toimimaan haluamallaan tavalla. Johtavat valtiot voivat edistää institutionaalisia sopimuksia, jotta niiden vallankäyttö helpottuisi. Institutionaalisten sopimusten järjestelmässä

muut maat hyväksyvät tietyt sopimukset normeina, jolloin johtavan valtion ei tarvitse pakottaa niitä toimimaan halutulla tavalla. Tässä tavassa johtava valtiokin joutuu tekemään myönnytyksiä ja rajoittamaan omaa vapauttaan toimia haluamallaan tavalla sitoutuessaan yhteisiin sopimuksiin. Johtavat valtiot voivat edistää multilateraalisia instituutioita, jotta saavutetaan muiden heikompien valtioiden kanssa samanmielinen sekä vakaa järjestys. (Mastanduno 2003, 50–51.)

Mastanduno tuo esille, että kansainvälisten suhteiden kehityksessä merkittävää on multilateraalien instituutioiden sekä organisaatioiden kehittyminen toisen maailmansodan jälkeen. Nämä multilateraalit yhteistyön muodot muodostuvat pitkälti juuri valtioiden välisessä kanssakäymisessä ja sopimuksissa, mistä syystä niiden olemassaolo vaatii vahvojen valtioiden poliittista tukea sekä asenteita, jotka edesauttavat näiden instituutioiden ja organisaatioiden olemassaoloa. Yhtä kauan, kuin multilateraalit instituutiot ovat olleet voimissaan on Yhdysvallat ollut vahvimpia valtioita. Erityisesti kylmän sodan jälkeen sen asema on vahvistunut entisestään. Tästä syystä Yhdysvallat onkin merkittävästi ollut vaikuttamassa niihin multilateraaleihin instituutioihin, jossa se on ollut mukana, mutta myös niihin, joiden kanssa se on ollut tekemisissä. (mt. 265.)

Erityisesti hegemoniaa ja Yhdysvaltojen asemaa on tutkinut John Ikenberry, jonka mukaan Yhdysvallat on ollut kauan itse rakentamansa järjestelmän johtava valtio. Ikenberryn mukaan tämä järjestelmä on kuitenkin ajautunut kriisiin, jonka hän liittää osittain Trumpin valintaan. (Ikenberry 2018, 1.) Ikenberry on tutkinut Yhdysvaltojen asemaa liberaalin hegemonian näkökulmasta, joka toimii vastakkaisena näkökulmana imperialistisille ja tasapainoa korostaville näkemyksille järjestyksestä. (Mastanduno 2019, 47.) Wohlforthin mukaan Yhdysvaltojen halun hegemonisen aseman ylläpitämiseksi on voitu nähdä sen tavoittelemassa pitkän aikavälin strategiassa (grand strategy) ja korkeiden viranhaltijoiden puheissa, jotka ovat painottaneet Yhdysvaltojen asemaa johtavana suurvaltana. Esimerkkinä pitkän aikavälin strategiasta voidaan pitää Yhdysvaltojen sitoutumista monenlaisiin turvallisuussopimuksiin sekä yhteistyöhön sen liittolaisten ja kumppaneiden kanssa, minkä on myös ajateltu luovan turvallisempaa maailmaa. Sitoutuessaan tämän kaltaisiin toimiin Yhdysvallat mahdollistaa turvallisuusympäristön kohtaavan paremmin myös kilpailevat toimijat. Sitoumukset ovat lisäksi välttämätön tapa ylläpitää sitä johtoasemaa, josta Yhdysvallat on pitkään nauttinut. Tämä asema on puolestaan välttämätön, jotta institutionalisoitu yhteistyö voisi toimia ja vastata perinteisiin, mutta myös uusiin turvallisuushäkkiin. Yhteistyön voidaan Wohlforthin mukaan ajatella parantavan merkittävästi turvallisuutta myös Yhdysvaltojen näkökulmasta. Lisäksi Yhdysvaltojen johtoasema mahdollistaa yhteistyön globaalissa taloudessa ja yhteistyöhön perustuvan tasapainotilanteen lähentymisen Yhdysvaltojen omia intressejä ja preferenssejä.

Sitoumukset ovat siis välttämättömiä pilareita suuremmalle institutionaaliselle ja normatiiviselle järjestykselle, minkä ylläpitäminen tekee Yhdysvalloista turvallisemman ja menestyvämmän pitkällä aikavälillä. (Wohlforth 2014, 112.)

Wohlforthin mukaa monet realistiset kansainvälisen politiikan tutkijat kokevat Yhdysvaltojen hegemonisen aseman olevan itseään kuluttava. Heidän ajattelussaan Yhdysvaltojen hegemoninen pitkän aikavälin strategia kärjistää sen alamäkeä ja aiheuttaa maailmanvaltaisia tavoitteita. Yhdysvaltojen eliitti kohtaa valinnan hegemonisten toimintatapojen sekä todellisten kansallisten intressien, kuten vaurauden ja turvallisuuden välillä. Tästä näkökulmasta Yhdysvaltojen eliitin tulisiikin muuttaa ajatteluaan Yhdysvaltojen johtoasemasta tai johtajuudesta sekä vähentää monia turvallisuussitoumuksiaan, joiden hinta taloudellisuuden ja turvallisuuden näkökulmasta ylittää niistä saadut hyödyt. Näin ajateltuna hegemonin ei katsota voivan toimia haluamallaan tavalla ja heikommat valtiot voivat hyväksikäyttää hegemonista toimijaa sekä heikentää sen johtajuutta. (Wohlforth 2014, 113.)

Yhdysvaltojen asemaa on siis tutkittu hegemonian näkökulmasta runsaasti. Myös Euroopan ja Yhdysvaltojen transatlanttinen suhde on ollut laajan tutkimuksen kohteena toisen maailmansodan jälkeen. Yhdysvaltojen hegemonian kannalta tärkeäksi on muodostunut sen suhde muihin länsimaihin. Tätä transatlanttista suhdetta voidaankin määritellä monella tavalla ja eri teoriasuuntaukset ovatkin painottaneet erilaisia tekijöitä tässä suhteessa. Liberaalin institutionalismin näkökulma ei nojautu pelkästään sotilaalliseen yhteistyöhön vaan tuo sen rinnalle myös jaetun turvallisuusyhteisön, joka puolestaan nojautuu diskurssiin yhteisöstä, yhteisistä arvoista, kulttuurista sekä kestävästä yhteistyöstä. (Lehti 2010, 91.)

Realistinen koulukunta on ollut liberaalia institutionalismia varovaisempi määritellessään länttä. Realistit näkevätkin transatlanttisissa kriiseissä tekijöitä, jotka johtuvat eroista turvallisuusintressien ytimissä. Liberalistit puolestaan painottavat juuri sääntöjen sekä instituutioiden jakamista. Tästä näkökulmasta transatlanttisten suhteiden ongelmat voidaan nähdä vaikutuksiltaan väliaikaisina ja lyhyinä esimerkiksi markkinoilla ja sosiaalisessa keskinäisriippuvuudessa. Konstruktivistinen näkökulma näkee ongelmia lännen käsitteessä siinä, että jaettu käsitys yhteisöstä ja meistä narratiiveissa on korvautumassa erkaantumisen narratiiveilla. (Nau 2008, 83.) Yhdysvaltojen ja Euroopan välinen suhde on ollut hankala ajoittain ennen Trumpin aikakauttakkin. Länsi-käsitettä onkin muokannut juuri transatlanttinen suhde ja sen muutokset. Tätä suhdetta voidaan lähestyä esimerkiksi avioliittometaforan kautta, jossa erimielisyydet aiheuttavat erilleen kasvamista, mikä lopulta ajaa Euroopan ja Yhdysvallat eroon toisistaan tai ongelmista huolimatta transatlanttinen liitto pysyy vahvana, vaikka ajoittain esiintyisikin eri-

mielisyyksiä. Kissinger ajatuksena oli, että lännen riski erkaantua ei tule ulkopuolelta vaan sisältä päin. (Kissinger 1982, 242; 248.)

Länsi on pystynyt tehokkaasti legitimoimaan sen länsimaisen globaalin järjestyksen. Hegemonista legitimizeettiä voidaankin pitää kansainvälisen legitimizeetin alatyypinä. Hegemoniaa voidaan tarkastella haastettuna poliittisena prosessina, jossa toimijat (valtiot) hakevat legitimizeettiä ideoille, normeille sekä politiikalle/käytännöille. Tämä vaatii myös yleisöä, joka antaa oman hyväksyntänsä tälle legitimizeetin tavoittelulle. Erityisesti realistisen koulukunnan edustajat jakavat ajatuksen, että länsi on tullut keskinäisissä suhteissaan siihen pisteeseen, että Euroopan ja Yhdysvaltojen on avioliittometaforaa mukaillen, joko uusittava suhteensa tai otettava ero. Realistiselle ajattelulle on tyypillistä tarkastella transatlanttisia suhteita, joko—tai—näkökulmasta, kun taas liberalistiselle ajattelulle tällainen jaottelu on harvinaisempaa. (Lehti 2010, 94; 99.)

Kansainvälisen politiikan eri teoriasuuntaukset tarkastelevat Yhdysvaltojen ja Euroopan välistä yhteistyötä hyvin erilaisista näkökulmista, tämä koskee myös lännen yhtenäisyyttä yleisesti. Nämä näkökulmaerot heijastuvat myös siihen, miten eri teorat suhtautuvat suhteen tulevaan kehitykseen. Realisteille transatlanttinen suhde on ensisijaisesti liittolaisuus, jossa heijastuu yhteiset intressit. Se toimii myös instrumenttina vallantasapainon ylläpitämisessä. Liittoumat ovat uhkien varalle muodostettuja ja ne ajautuvat herkästi ongelmiin, mikäli uhkia ei ole enää näköpiirissä. Liberalismissa yhteistyö perustuu turvallisuusyhteisölle, joka jakaa keskenään samat arvot ja identiteetit. Tällainen ajattelu perustuu enemmän jaotteluun meihin ja heihin sekä tämän kaltaiseen erotteluun, kuin ulkoiseen uhkaan, mikä puolestaan on realismissa tyypillistä. (Joenniemi 2010, 135.)

Myös Trumpin valinta on saanut aikaan keskustelua sekä tutkimusta siitä, kuinka Trump tulee hoitamaan Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa. Esimerkiksi Aaltolan ja Gaensin toimittamassa tutkimusraportissa pyritään selvittämään, mitä on odotettavissa tulevaisuudessa lännen suhteen. Kuinka länsi tulee uudelleen muotoutumaan ja muuttumaan. Trumpin aikakausi eroaa selkeästi Obaman presidenttiydestä ja raportti pyrkiikin selvittämään, minkälaisia muutoksia Trumpin hallinnolta on odotettavissa ja kuinka ne vaikuttavat transatlanttisiin suhteisiin. Trumpin katsotaan edustavan huomattavasti monitulkintaisempaa strategiaa, kuin hänen edeltäjänsä. (Aaltola 2017, 11–12.) Pesu ja Sinkkonen puolestaan käsittelevät artikkelissaan luottamusta transatlanttisissa suhteissa. Tutkimuksen mukaan transatlanttisia suhteita heikentää olemassa olevat rakenteelliset trendit, mutta Trump on tämän lisäksi tuonut mukanaan välittömiä jännitteitä näihin suhteisiin. Trumpin vaikutuksia ei olla yleisesti koettu kovinkaan positiivisessa mielessä. Tutkimuksessa esitetään, että juuri luottamuksella tai sen puutteella on

merkittävä rooli Yhdysvaltojen ja sen läntisten liittolaisten välisissä suhteissa. Luottamus nähdään esimerkiksi kollektiivisen puolustuksen perustana. (Pesu 2019, 4.) Sinkkonen tulkitsee toisessa raportissaan Trumpin politiikkaa liberaalin internationalismin, uuskonservatismiin, realismiin sekä uusisolationismin kautta. Sinkkonen mukaan Trumpin doktriini näyttää vahingolliselta Yhdysvaltojen kansainväliselle asemalle ja johtajuudelle. (Sinkkonen 2018, 4.) Suomalaisten suhtautumista Yhdysvaltoihin on tutkittu myös ennen Trumpin valintaa. Esimerkiksi Saira Söderman tutki pro gradu -työssään Q-metodin ja imagoteorian keinoin, kuinka kansainvälisen politiikan opiskelijat suhtautuvat Yhdysvaltoihin. (Söderman 2012, 1–4.)

Yhdysvaltojen asemaa ja sen suhdetta muihin toimijoihin on siis tutkittu laajasti. Erityisesti sen hegemoninen asema on ollut monen tutkimuksen kohteena. Trumpin valinta on tuonut tämän roolin tutkimukseen oman lisänsä ja Trumpin mahdollisia vaikutuksia on tutkittu esimerkiksi juuri transatlanttisten suhteiden näkökulmasta. Tässä keskustelussa nousee merkittävästi esille, että Yhdysvaltoja voidaan pitää hegemonisena toimijana maailmanpolitiikassa, mutta sen roolista eri aikoina on ollut ja on yhä erimielisyyksiä eri teoriaperinteiden ja tutkijoiden välillä. Lisäksi käsitteenä länsi, jonka johtajana Yhdysvallat voidaan nähdä, on monitulkintainen yhtenäisyytensä puolesta. Yhdysvaltojen johtajuuteen liittyy kysymysmerkkejä ja tulkintaeroja, mutta löydettävissä on myös merkittäviä yhtäläisyyksiä. Esimerkiksi Yhdysvaltojen aseman on laajasti koettu tarvitsevan muun lännen ja Yhdysvaltojen liittolaisten tukea. Yhdysvaltojen multilateraalijärjestelmä nähdään sitovana, mutta myös hyödyllisenä, minkä vuoksi moni valtio onkin huolissaan Trumpin toimista Yhdysvaltojen presidenttinä.

Trump on omalta osaltaan vaikeuttanut entisestään Yhdysvaltojen maailmanpoliittisen roolin tulkitsemista. Tästä syystä on mielenkiintoista tutkia, miten politiikan opiskelijat kokevat Trumpin valinnan vaikutukset Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan. Aluksi on selvitettävä, kuinka Yhdysvaltojen asemaa voidaan ylipäättään tulkita ja tutkia. Mielestäni hegemonian käsite antaa tähän erinomaisia työkaluja. Hegemoniateorioista nousee esille myös muita käsitteitä, joiden kautta voidaan tutkia kansainvälisen järjestelmän muotoja, kuten hierarkian olemassa oloa, johtajuutta ja siihen vahvasti liittyvää legitimitettiä.

3. HEGEMONIA KANSAINVÄLISISSÄ SUHTEISSA

Tässä luvussa esittelen tutkimukseni kannalta tärkeää hegemonian käsitettä ja eri kansainvälisen politiikan teorioiden näkökulmia tähän käsitteeseen. Hegemonian käsite on samanaikaisesti kiistanalainen, mutta myös paljon käsitelty kansainvälisen politiikan alalla. Tarkoitukseni on löytää tutkimuksen kannalta keskeisimpiä teemoja hegemoniaa käsittelevien teorioiden sisältä, joilla voin myöhemmin selittää Q-metodilla keräämiäni tuloksia. Lisäksi pyrin löytämään teoriasta tutkimusmetodissa tarvittavia väitteitä. Sosiaalisen konstruktivismin hengessä, joka toimii myös tutkimukseni ontologisena lähtökohtana, tulen esittelemään hegemoniateorioita, jotka käsittelevät materiaalista valtaa ja resursseja sekä teorioita, jotka painottavat ideoiden ja ajatusten valtaa. Materiaalinen valta ja resurssit toimivat hegemonian rakentumisessa vain pienenä osana kokonaisuutta. Tämä näkökulma liittyy tutkimuksen Wendtin sosiaaliseen konstruktivismiin. Wendt myöntää, että puhtaasti materiaalisilla voimilla on vaikutuksia vallan ja intressien muodostumisessa. Wendt ei kuitenkaan usko, että niiden vaikutus olisi suurempi, kuin ideoiden. (Wendt 1999, 96.) Näin ollen hegemoniateoriat, jotka painottavat sosiaalisissa suhteissa muodostuvaa hegemoniaa, toimivat myös oman tutkimukseni johtavina teorioina.

Hegemonialla voidaan kansainvälisen politiikan tutkimusalalla tarkoittaa kahta eri asiaa. Sillä voidaan viitata vallan jakautumiseen järjestelmässä, jossa ajatus vallasta pitää sisällään sotilaallisen voiman lisäksi myös taloudellisen sekä teknologisen vallan. Toisaalta hegemonialla voidaan viitata myös ajatusten tai ideoiden ylivaltaan, joista esimerkkeinä voidaan mainita globalisaatio ja taloudellinen liberalismi. (Watson 2007, 80.) Tutkimuksessani on esillä kummatkin Watsonin kuvailemat käsitykset hegemoniasta. Ideoiden ja ajatusten muodostama hegemoniakäsitys painottuu näistä vahvemmin, koska se tuo keskusteluun ulottuvuuden, johon ei päästä huomioimalla pelkkiä materiaalisia resursseja. Tutkimuksessani voidaan ajatella, että vallanjakautumisella viitataan hierarkian olemassaoloon. Ideoiden ja ajatusten muodostamalla hegemonialla puolestaan viitataan legitimitetin syntyyn ja olemassaoloon. Nämä näkökulmat näkyvät myös myöhemmin esitettävissä Q-väitteissä.

Hegemoniaa on tutkittu monesta teoreettisesta näkökulmasta käsin, mutta yleisesti ottaen sillä viitataan toimijaan, joka saa muut valtiot seuraamaan itseään erilaisten kannustimien tai strategioiden avulla (Jesse & Lobell 2011, 2). Kansainvälisen politiikan teorioista voidaan nostaa esille neljä yhteen liittyvää käsitystä hegemonisesta kansainvälisestä järjestyksestä. Sitä voidaan pitää esimerkiksi kansainväli-

senä hallintana. Tämä hallinta saavutetaan realistisen näkökulman mukaan aktiivisella valta-aseman vahvistamisella. Valtiollinen hegemonia taas viittaa hallitsevaan valtioon, joka toimii ikään kuin ankkurina kapitalistiselle järjestelmälle tai pyrkii muodostamaan sääntöjä ja valvoo niiden toteutumista. Valtiollinen hegemonia mahdollistaa valtioiden välisen kanssakäymisen yhteisten sääntöjen ja niiden valvomisen kautta. Hegemoniaa voidaan pitää hyväksyttynä hallintana tai ideologisena hegemoniana. Tämä Gramscilainen ajatus hegemoniasta perustuu johtamiseen hyväksynnän eli legitimitetin kautta. (Robinson 2005, 559–560.)

3.1. Gramscilainen näkemys hegemoniasta

Hegemonisen toimijan saavuttama hyväksyntä ja legitimitetti ovat työni kannalta keskeisessä asemassa, koska niiden voidaan ajatella muodostuvan sosiaalisen kanssakäymisen tuloksena. Näin ollen voidaan olettaa, että sillä miten ihmiset ajattelevat tietyistä asioista on merkitystä juuri legitimitetin sekä hyväksynnän synnyssä ja ylläpitämisessä. Gramscilainen näkemys pitää hegemoniaa intellektuellisena ja moraalisen johtajuutena, joka muodostuu hyväksynnän ja taivuttelun kautta. Sosiaalinen ryhmä voi saavuttaa tämän hegemonisen aseman ilmaisemalla ja levittämällä kulttuurista ja ideologista uskomusjärjestelmää, jonka opetukset enemmistö on hyväksynyt universaaleiksi. Ideologia, kulttuuri, filosofia sekä toimijat ja intellektuellit näiden taustalla ovat olennaisia hegemonian muodostumisessa. Hegemonia vaatii siis tietorakenteen sekä arvojärjestelmän ja näin ollen sellainen sosiaalinen ryhmittymä, joka pystyy muodostamaan oman tieto- ja arvojärjestelmän sekä muuttamaan sen yleisesti hyväksyttävään muotoon, on intellektuellisessa ja moraalisessa johtoasemassa. (Fontana 1993, 140.)

Gramscilainen näkemys korostaa, että sosiaalisen ryhmittymän ylivalta muodostuu kahdella tavalla, hallinnalla sekä intellektuaalisella ja moraalisella johtamisella. Johtava sosiaalinen luokka hallitsee tarvittaessa aseellisesti sitä vastustavia ryhmiä ja pyrkii voimakkaasti vaikuttamaan niihin. Liittolaisiinsa ja yhteistyökumppaneihinsa se puolestaan käyttää kunnioittavaa johtamistapaa. Liittolaisilla Gramsci tarkoittaa niitä, jotka ovat valmiita antamaan hyväksyntänsä johtamiselle. Toisin sanoen liittolaisilla on yhteiset intressit sekä jaettu arvomaailma. Gramscin ajatus hegemoniasta lepää tasapainossa voiman ja hyväksynnän välillä. (mt. 142.)

Gramsilainen näkemys hegemoniasta perustuu vahvasti siihen, että valta ja järjestys saavutetaan hyväksynnän perusteella. Gramsilainen ajatus hegemoniasta (ks. esim. Fontana 1993) liittyy hegemoniseen tasapainoteoriaan siinä, että kummassakin pohjalla on näkemys vahvasta toimijasta, joka pitää yllä järjestystä. (Clark 2009b, 206.) Voidaan todeta, että hegemonian ylläpitämisen kannalta on tärkeää fyysisen vallan lisäksi kunnioittaa liittolaisiaan ja saavuttaa niiden silmissä hyväksyntää. Tästä hyväksynnästä voidaan käyttää myös termiä legitimitetti, jota käsittelen myöhemmässä vaiheessa tarkemmin.

3.2. Hegemoninen tasapainoteoria

Robert Keohane on tutkinut hegemoniaa ja erityisesti Yhdysvaltojen hegemonista roolia. Hän keskittyy hegemoniseen tasapainoon, jossa maailmanpolitiikan suunta ja järjestys nojaavat yhden hallitsevan valtion tahtoon. Hän liittää esimerkiksi kansainväliset regiimit, joiden tarkoitus on helpottaa kansainvälistä toimintaa, hegemoniaan ja katsoo niiden syntyvät tämän hegemonisen valtion myötävaikutuksesta.

Keohane pitää hegemonian jatkuvuutta hegemonisen tasapainoteorian tärkeänä tekijänä. Jatkuvuuden vuoksi tasapainon säilyminen vaatii toimijan, joka on kykenevä ylläpitämään tasapainoa. Keohanen näkökulma eroaa hegemonisen tasapainoteorian realistisesta näkemyksestä, koska siinä ei korosteta vain valtaa ja edun tavoittelua. Hänen näkemyksessään painottuu myös ajatus siitä, ettei hegemonia ole ainut mahdollinen tapa saada aikaan yhteistyötä kansainvälisellä tasolla. Lisäksi yhteistyön ylläpitäminen regiimien synnyttyä, on mahdollista ilman hegemonista toimijaa. (Keohane 1984, 31–32.)

Keohane soveltaa hegemonista tasapainoteoriaa kansainvälisen poliittisen talouden tutkimiseen. Tästä näkökulmasta, hegemonisella valtiolla tulee olla käytössään resursseja sekä voimavaroja. Suurvallat pyrkivät muodostamaan kansainvälistä poliittista taloutta suuntaan, joka hyödyttää niitä mahdollisimman paljon ja jossa hegemoniset toimijat kykenevät muuttamaan materiaalisia ja ideologisia resurssejaan koko järjestelmää koskeviksi säännöiksi. Tähän tarvitaan kykyä vaikuttaa kansainväliseen poliittiseen talouteen sekä riittäviä sotilaallisia resursseja, joilla hegemonia voi puolustaa tarvittaessa itseään. (mt. 132; 136; 138.)

Keohanen näkökulma keskittyy hegemonian valtaan ja sen vahvistamiseen sen omalla toiminnalla. Hegemoninen järjestelmä nähdään sellaisena, jossa jokin valtio on tarpeeksi voimakas ylläpitääkseen keskeisiä sääntöjä valtioiden välisissä suhteissa sekä halukas tekemään niin. (Keohane 2001, 38.) Hegemonian taustalla nähdään juuri hegemonisen valtion oma toiminta, joka on suunnitelmallista ja tarkoitushakuista. Esimerkiksi hegemonian synty on suunnitelmallista toimintaa, jolla pyritään saamaan muut toimijat alistumaan ylemmän auktoriteetin tahtoon. Tarkoituksena on luoda kaikkia hyödyttävä järjestelmä, jossa myös hegemonia joutuu tekemään myönnytyksiä, jotta voidaan saavuttaa lopullinen hegemoninen valta-asema. (mt. 136–138; 178.) Vaikka Keohanen näkökulmassa korostuu juuri hegemonian oma toiminta erityisesti hegemonian muodostumisessa, se ei poissulje legitimitetin merkitystä tai auktoriteettiaseman mahdollisuutta kansainvälisessä järjestelmässä. Hegemonisen toimijan on otettava huomioon muiden toimijoiden tarpeet, jotta järjestelmästä saadaan kaikkia hyödyttävä. Tämä vaatii myös hegemonialta myönnytyksiä.

3.3. Englantilaisen koulukunnan näkemyksiä hegemoniasta

Englantilaisen koulukunnan näkemys hegemoniasta on ollut hankala, eikä se kaikilta osin välttämättä sovellu ajatukseen anarkisesta kansainvälisestä järjestelmästä. Toisaalta jotkin englantilaisen koulukunnan tutkijat ovat pitäneet hegemoniaa juuri osana sitä vaihtelua, joka tapahtuu kansainvälisen järjestelmän sisällä. Tässä ajatuksessa nousee esiin hierarkian mahdollisuus kansainvälistä järjestelmää määrittävänä tekijänä sekä hegemonian nauttima legitimitetti, joka muodostuu muiden hyväksynnän kautta. Näin ollen ajatuksessa painottuu hegemonian sosiaalinen rakentuminen materiaalistien resurssien ohella.

Näkökulmaeroja teorioiden väliltä löytyy siis siitä, kuinka hegemoninen status saavutetaan. Sitä voidaan pitää yksinkertaistettuna kovana valtana, joka saavutetaan ylivoimaisilla resursseilla, kuten esimerkiksi sotilaallisilla resursseilla tai siihen voidaan liittää sosiaalisia elementtejä, joilla status voidaan saavuttaa. Hegemoniaa voidaan tarkastella tästä laajemmasta näkökulmasta, jossa muiden tunnustus, oikeudet ja velvollisuudet sekä hyväksyntä toimivat hegemonisen toimijan synnyssä materiaalistien resurssien ohella. (Clark 2009c, 466.) Hegemoniaan voidaan liittää suurvaltoihin liitettyjä ominaisuuksia.

sia, kuten sotilaallisten resurssien ylivalta. Tämän lisäksi niiden tulee olla muiden toimijoiden tunnustamia. Sisäisesti suurvaltojen johtajien sekä kansalaisten tulee tiedostaa omaavansa erityisiä vastuuta ja velvollisuuksia, mutta myös oikeuksia, joita suurvalta-asema asettaa. (Bull 2002, 197–198.)

Adam Watson on tutkinut hegemoniaa englantilaisen koulukunnan näkökulmasta. Hän on tuonut esille näkökulman, jossa hegemonian vaikutus on vaihdellut aikojen saatossa, mutta se on aina ollut tavalla tai toisella läsnä kansainvälisissä suhteissa. Watson esittää, että valta on ollut merkittävä tutkimuksen kohde kansainvälisten suhteiden alueella, mutta vähemmälle huomiolle on jäänyt toinen merkittävä alue, joka koskee auktoriteettia ja kysymyksiä, miten voidaan varmistaa tottelevaisuus ja suostumus kansainvälisessä yhteisössä. (Watson 1992, 8.)

Watson on määritellyt hegemonian kahteen mahdolliseen ilmenemismuotoon. Kollektiivisessa hegemoniassa vahvemmat valtiot estävä heikompia muuttamasta valtatasapainoa. Kollektiivisessa hegemoniassa painottuu suurvaltojen keskeinen yhteistyö, jonka kautta voidaan ylläpitää halutunlaista käytöstä kansainvälisissä suhteissa. Toisena Watsonin esittelemänä hegemonian muotona on sellainen järjestelmä, jossa yhdellä valtiolla on niin ylivoimainen sotilaallinen ja taloudellinen verrattuna muihin, että se voi vaikuttaa kansainvälisiin suhteisiin haluamallaan tavalla. (Nuechterlein 2005, 5–6.)

Watson katsoo, että monimuotoiset ihmisten yhteisöt tai poliittiset kokonaisuudet muodostavat järjestelmän ollessaan riittävästi yhteydessä toistensa kanssa. Tällöin järjestelmän organisoituminen sijoittuu johonkin kahden ääripään, täydellisen riippumattomuuden ja täydellisen maailmanvallan välille. Näiden ääripäiden välinen alue voidaan jakaa neljään kategoriaan, joilla suhteita kansainvälisessä järjestelmässä voidaan määrittää. Nämä kategoriat, joilla valtioiden välisiä suhteita voidaan järjestelmässä määrittää, ovat riippumattomuus (independence), hegemonia (hegemony), hallinta (dominion) ja maailmanvalta (empire). Valtioiden välisessä järjestelmässä on olemassa jännite järjestyksen ja vapauden välillä. Järjestyksellä voidaan saavuttaa rauhaa ja kukoistusta, mutta tämä tapahtuu yleensä valtioiden vapauden kustannuksella. (Watson, 1992, 13–14; 2007, 19.)

Watsonin mukaan järjestelmä myös itsessään rajoittaa jokaista sen toimijaa ja mitä tiukemmin rajoittuminen estää toimijoiden riippumattomaa päätöksentekoa, sitä tiukemmasta järjestelmästä on kyse. Mitä lähemmin suvereenit valtiot toimivat toistensa kanssa, sitä vähemmän ne uskovat kykyihinsä toimia omillaan. Valtiot ovat sidottuja järjestelmään ja tämä voi aiheuttaa liittoutumia niiden välillä. Liittoutumat mahdollistavat järjestyksen muodostumisen ja vaikuttavat näin jäsentensä käyttäytymiseen. Järjestys mahdollistaa yleiset sopimukset ja säännöt, joiden tarkoitus on rajoittaa, mutta myös hyödyttää

siihen kuuluvia jäseniä. Voidaan siis todeta, että todellisuudessa itsenäisten valtioiden toimintaa rajoittaa järjestelmän paine sekä valtioiden vapaaehtoinen valinta. Yleensä järjestelmässä toimii hegemoni, joka pystyy rajoittamaan järjestelmän jäsenten toimintaa. (Watson 1992, 14.)

Hegemoni kantaa etuoikeuksia, mutta myös vastuuta sekä velvollisuuksia. Muiden valtioiden hyväksynnästä on sille hyötyä ja näin ollen sitä statusta on myös syytä tavoitella. (Clark 2009b, 209–210.) Clarkin mukailee Watsonia ajatuksessa, että hegemonialla ei ole vain yhtä mahdollista muotoa vaan useita, jotka voivat olla riippuvaisia sosiaalisesta kontekstista ja hyväksymisen asteesta. Tärkeäksi tekijäksi nousee legitimitetin rooli hegemonian muodostumisessa. (Clark 2009a, 27.)

Mastanduno puolestaan korostaa, että hegemoniasta johtamisen näkökulmasta puhuttaessa on hyvä nostaa esille pitkän aikavälin sopimukset (*grand bargain*), jossa ajatuksena on, että johtava valtio tarvitsee seuraajia ja hegemoninen valtio tukijoita. Sopimuksilla voidaan varmistaa tukijoille ja hegemonialle suotuisat ehdot. Tukijat voivat halutessaan myös syrjäyttää hegemonisen toimijan, mutta niiden on kannattavampaa alistua sen valtaan. Sekä hegemoninen toimija, että alisteiset valtiot hyötyvät järjestyksestä taloudellisesti sekä turvallisuuden näkökulmasta. Pitkän aikavälin sopimukset mahdollistavat hegemonin toteuttaa sellaista järjestystä, kuin se itse haluaa sekä hallita taloudellisia ja sisäpoliittisia kustannuksia, joita siihen liittyy. Pitkän aikavälin sopimukset eivät kuitenkaan kestä ikuisesti. (Mastanduno 2014, 166.)

Kupchan katsoo, että länsimainen järjestys on mahdollista ylläpitää, vaikka lännen materiaallinen ylivalta hiipuisikin. Tämä perustuu lännen funktionaaliseen etulyöntiasemaan, mikä kumpuaa sen liberaalista luonteesta. Gilpinin mukaan suurvallat liittyvät sosiaaliin suhteisiin ja muodostavat sosiaalisia rakenteita, jotta ne voisivat edistää poliittisia, taloudellisia sekä muita intressejään. Hegemonialla on myös normatiivinen ulottuvuus järjestykseen. Sen voidaan katsoa koostuvan ja muotoutuvan normatiivisista sekä materiaalisista preferensseistä. Materiaaliset lähtökohdat tai normit eivät kumpikaan toimi yksin hegemonian luomisessa, vaan siihen tulee sisältyä kumpikin aspekti. Hegemoninen järjestelmä voidaan erottaa imperiumin eli maailmanvallan käsitteestä hyväksynnän kautta, siinä missä imperiumi hallitsee määräyksillä, hegemonia hallitsee saamalla hyväksynnän toimilleen. (Kupchan 2014, 24–25.)

TAULUKKO 1. Hegemoniateorioiden näkökulmia keskeisiin käsitteisiin

Hegemonia	Resurssit	Hierarkia/Auktoriteetti	Legitimiteetti
Gramscilainen	-resurssit ovat välttämättömiä, jotta voidaan turvata hegemonian toiminta -liittolaisia hallitaan hyväksynnän kautta, mutta muita vastaan voidaan käyttää voimaa	-hallinta hyväksynnän ja voiman kautta -intellektuelli ja moraalinen johtajuus -kulttuurisista ja ideologisista uskonnusjärjestelmistä muodostuu universaaleja	-johtasema saavutetaan muuten hyväksynnän kautta -yhteiset intressit ja arvomaailma
Tasapainoteoria (realismi, liberalismi/institutionalismi)	-vaatii sotilaallisia ja taloudellisia resursseja, jotta toimija voi ylläpitää tasapainoa -realistinen näkemys painottaa oman edun tavoittelua ja omaa intressiä -liberalistinen näkemys painottaa yhteisiä hyötyjä ja instituutia	-hegemonia itsessään muodostaa auktoriteettiasemansa esimerkiksi resurssien kautta tai muodostamalla resurssien, järjestelmien koskevia sääntöjä ja instituutioita, jotka vahvistavat sitä	-keskittyy hegemonian valtaan luoda sääntöjä ja resurssien, joilla se voi ylläpitää niitä -ei poissulje legitimiteetin merkitystä tyytin, mutta painottaa hegemonian omaa toimintaa ja kyvykkyyttä
Englantilainen koulukunta	-ei poissulje materiaalistien resurssien merkitystä, mutta niiden merkitystä ei korosteta	-hierarkia, jota hegemoniakkin voi edustaa nähdään kansainvälisen järjestelmän muotona, joka voi ajan saatossa muuttua -hierarkia on nähtävissä myöskin kansainvälisissä suhteissa	-legitimiteetistä on hyötyä, joten sitä on syytä tavoitella -hegemonialla voi olla monia muotoja, joita määrittää myös hyväksynnän ja legitimiteetin asteet

Hegemonia teoriasta voidaan siis vetää johtopäätöksiä, että toimiakseen hegemonian tulee nauttia legitiimistä asemasta ja järjestelmässä tulee näkyä hierarkkisia piirteitä. Tutkimus keskittyy tästä eteenpäin juuri hierarkian sekä legitimitetin käsitteisiin, kuitenkin keskittyen muihin, kuin materiaalsiin resursseihin ja vallanmuotoihin. Tutkimuksen painopiste on tietoisesti valittu, koska käytössä olevan metodin valossa on hedelmällisempää tutkia teemoja, joita on vaikeampi todentaa numeraalisilla tai määrällisillä tosiasioilla eli toisin sanoen teemoja, joista löytyy subjektiivisia näkökulmia. Näitä ovat suhteellinen hierarkia, auktoriteetti sekä legitimitetin kokemus. Tutkimuksessani esiintyy Wendtin konstruktivisille ja Clarkin hegemoniateorialle tyypillinen ajattelu, jossa materiaalista valtaa ja resursseja ei täysin unohdeta, vaikka ne eivät ole tutkimuksen keskiössä.

4. HIERARKIA KANSAINVÄLISISSÄ SUHTEISSA

Hierarkia liittyy vahvasti legitimitietin ohella hegemonian käsitteeseen ja tästä syystä onkin merkityksellistä käsitellä näitä käsitteitä syvällisemmin. Erityisesti puhuttaessa suhteellisesta hierarkiasta, ei voida ohittaa legitimitietin vaikutusta. Toisaalta legitimitietti mahdollistaa hierarkian synnyn sekä auttaa ylläpitämään sitä. Tästä syystä onkin tärkeää myös hegemonisesta toimijasta puhuttaessa huomioida kansainvälistä järjestelmää ja sitä, onko sen sisällä esimerkiksi nähtävissä hierarkkisia piirteitä vai onko jokin toimija selvästi auktoriteettiasemassa muihin toimijoihin verrattuna. Tutkimukseni kannalta onkin keskeistä, miten hierarkiaan suhtaudutaan ja voidaanko sellaisen auktoriteetin katsoa toimivan kansainvälisessä järjestelmässä, joita muut ovat valmiita ja halukkaita seuraamaan.

Yleinen näkemys kansainvälisen politiikan tutkimuksen alalla on kansainvälisen politiikan eroaminen kansallisesta politiikasta esimerkiksi siinä, että valtiot ovat saman arvoisia keskenään, eikä kenelläkään ole nimellistä oikeutta johtaa muita, eikä velvollisuutta totella. Tämän kaltaisia hierarkkisia rakenteita on juuri kansallisen tason politiikassa, mutta kansainvälinen järjestelmä on erityisesti realistisesta näkökulmasta katsottuna keskittymätön ja anarkistinen. (Waltz 2010, 88.) Realistinen koulukunta vastaa selkeimmin kysymykseen, miten järjestystä voidaan luoda valtioiden välille. Perimmäisenä väitteenä realismissa on, että järjestystä voivat luoda ja ylläpitää valtiot ja muutokset järjestyksessä ovat peräisin valtioiden vallan muutoksista. Realismin ja neorealismien näkemykset eroavat siinä, kuinka ne katsovat järjestyksen muotoutuvan. (Ikenberry 2001, 10–11.)

Vaikka kansalliseen politiikkaan onkin yleensä yhdistetty vahvasti hierarkkinen ja kansainväliseen politiikkaan anarkistinen järjestelmä, eivät ne välttämättä ole todellisuudessa kovin kaukana toisistaan, koska kumpikin järjestyksen tapa voi ottaa erilaisia ja eriasteisia muotoja. (Ikenberry 2001, 21.) Valtion tasolla poliittinen järjestelmä toimii hierarkkisesti ja kykenee estämään anarkian valtion sisällä luoden näin turvaa ja ennustettavuutta yksilöille. Hobbesia mukaillen, kansainvälinen järjestelmä toimii kuitenkin hyvin anarkistisessa järjestyksessä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, etteikö kansainvälinen järjestelmä voisi yhtä lailla toimia hierarkisesti. Vaikka eri kansainvälisen koulukunnan teorioiden välillä onkin eroja suhtautumisessa hierarkiaan, on siitä kuitenkin nähtävissä paljon esimerkkejä historiassa, että nykypäivässä, joissa heikommat valtiot ovat jääneet dominoivan valtion alistamaan asemaan kokonaan tai osittain. Valtiot saattavat hyväksyä alisteisen asemansa jollakin tietyllä alueella, kuten talouden

tai sotilaallisen kanssakäymisen alueella. Esimerkiksi Länsi-Euroopan valtiot hyväksyivät osaltaan Yhdysvaltojen hallitsevan roolin kylmän sodan aikana liittyessään sen johtamaan kansainväliseen järjestykseen. (Lake 2009a, 1–2.)

Pohjois-Euroopassa omaksuttiin kylmän sodan lopulla realistisen ajattelun rinnalle ja sitä korvaamaan liberaali institutionaalinen ajattelutapa. Itämeri koettiin potentiaalisena konfliktien syntymisen paikkana, johtuen kylmän sodan päättymisen aiheuttamista jännitteistä ja muutoksista. Institutionaalisella liberalismilla ulkopoliitikassa voitiin kuitenkin vaikuttaa kehitykseen niin, että konflikteilta vältyttiin. (Archer 2005, 13–14.) Realistisen teorian mukaan muutokset rakenteessa aiheuttavat muutoksia valtion ulkopoliittisessa toiminnassa. Tähän rakenteelliseen muutokseen voivat vaikuttaa muun muassa muutokset valtion itsensä tai naapurivaltioiden valtakapasiteetissa, naapurivaltioiden uhkaavuuden vaihtelu, globaalin kansainvälisen järjestyksen napaisuuden vaihtelut sekä paikallinen tai globaalin hegemonisen vallan vaihtelut. Sosiaalisen konstruktivismin näkökulmasta muutokset normeissa tai identiteetissä voivat olla omiaan aiheuttamaan ulkopoliittisia muutoksia toiminnassa. Tämän voivat aiheuttaa esimerkiksi jonkin perustetun normin voimaan tuleminen tai sen häviäminen, sekä uuden identiteetin kehittyminen tai sen muuttaminen. (Jesse, 2016, 175–176.)

Yleisesti kansainvälistä järjestelmää pidetään enemmän tai vähemmän anarkistisena järjestelmänä. Näkökulma pitää sisällään ajatuksen keskitetyn vallan puuttumisesta sekä sekasortoisuudesta ja kaaoksesta, jotka vallitsevat kansainvälisissä suhteissa. (Waltz 2010, 114.) Vaikka anarkistisuus onkin laajasti tunnistettu ja sen katsotaan pitkälti määrittävän kansainvälisiä suhteita, on kuitenkin nähtävissä myös hierarkkisia suhteita valtioiden välillä. Vaikka valtioiden yläpuolella ei näkisikään olevan lakia tai auktoriteettia, on kuitenkin tunnistettava valtioiden välisissä suhteissa vallitseva suhteellinen vaikutusvalta, joka eroaa formaalista lakiin perustuvasta auktoriteetista. (Lake 2009b, 332.) Poliittiseen järjestykseen voidaan viitata silloin, kun valtioiden välillä on tehty hallintaan liittyviä järjestelyjä, kuten perustavanlaatuisia sääntöjä, periaatteita sekä instituutioita. Painopiste on juuri periaatteissa, säännöissä ja instituutioissa, jotka määrittävät järjestelmään kuuluvien valtioiden välisten suhteiden ydintä. (Ikenberry 2001, 23.) Tästä näkökulmasta katsottuna, kansainvälisiä suhteita kuvaa paremmin laaja kirjo erilaisia hierarkioiden asteita ja muotoja, joissa vahvemmat valtiot toimivat auktoritaarisessa ja legitiimissä asemassa heikompiin valtioihin nähden ja pystyvät vaikuttamaan enemmän tai vähemmän alisteisten valtioiden politiikkaan, riippuen valtioiden välisten suhteiden laadusta. (Lake 2009b, 332.)

Ikenberry erottelee kansallisen ja kansainväliset suhteet, mutta löytää kuitenkin niiden väliltä myös yhteisiä piirteitä. Tyypillisesti kansainvälisiä suhteita on kuvailtu anarkian kautta, erityisesti realistises-

sa näkökulmassa. Tässä ajatuksessa valtioiden on vaikea löytää yhteistyön pohjaa ja luottaminen on vaikeaa. Kansallisella tasolla voidaan puhua jaetusta intressistä ja identiteetistä, joita hallitsee hierarkkinen hallinta. Näitä näkökulmia yhdistää kuitenkin vaihtoehtojen mahdollisuus. Kummassakin tapauksessa on lukuisia erilaisia järjestymisen muotoja. (Ikenberry 2001, 21.) Silloin, kun maailmanjärjestyksessä voidaan nähdä sekä anarkistisia että hierarkkisia piirteitä voidaan puhua hegemonisesta vallasta. Käsitteenä hegemonian merkitys on usein katsojasta riippuvainen ja tämä määrittelee myös sen, nähdäänkö se hyvänä vai huonona asiana. (Jesse & Lobell 2012, 7.)

Robert Gilpinin realistinen näkökulma painottaa vallan ja kansainvälisen muutoksen nojaavan yksinomaan materiaaliin muuttujiin. Järjestys on mahdollista saavuttaa, kun valta on jakautunut epätasaisesti ja muutokset vallan jakautumisessa aiheuttavat kilpailua ja tätä kautta sotaa sekä epävakautta. Kilpailijat pyrkivät saamaan lisää valtaa, jotta ne voisivat nousta kansainvälisen hierarkian tasolla. Gilpinin tapa nähdä materiaallinen valta tärkeimpänä vallanmuotona on linjassa monien muiden asiaa käsittelevien teorioiden kanssa. Gilpinin mukaan myös anarkistisessa järjestelmässä valtiot ovat järjestäytyneet hierarkkisesti ja arvovallan mukaisesti. Auktoriteettiin viitattaessa tarkoitetaan yksinkertaistettuna sitä, että vallankäyttö on oikeutettua. Oikeutetulla johtajalla on oikeus antaa rajoitettuja käskyjä ja käskynalaisten on velvollisuus toimia näiden käskyjen mukaisesti omien kykyjensä puitteissa. Johtajalla on myös oikeus pakottaa hallittavat toimimaan haluamallaan tavalla, mikäli ne eivät ole tottelevaisia. (Lake 2014, 19; 65–66.)

Pakkovaltaa voidaan mitata monilla erilaisilla mittareilla, kuten taloudellista kyvykkyyttä ilmoittavalla BKT:llä, sotilaiden määrällä, väestön koolla tai suurvalta-asemalla. Nämä kaikki kertovat jotain niistä kyvyistä, joita valtiolla voi olla käyttää pakkovaltaansa. Auktoriteetin mittaaminen on kuitenkin osoittautunut hankalaksi erityisesti kansainvälisten suhteiden teoriaperinteessä. (Lake 2009a, 65.) Poliittinen auktoriteetti on selkeimmin määriteltävissä oikeutettuna tai legitiiminä johtamisena tai hallintana. Tällaisessa asemassa oleva valtio voi käskää alisteisia valtioita toimimaan jollakin tietyllä tavalla ja näin toimiessaan samalla osoittaa, että hänellä on käskiessään oikeus asettaa käskyjä ja alisteisessa asemassa olevalla on velvollisuus pyrkiä toteuttamaan sille annetut käskyt. Auktoriteettiasema voidaan saavuttaa formaalisti lain kautta, mutta myös niin sanotusti suhteellisesti, joka on hallitsevan ja hallittavan toimijan kanssakäymisen tulosta. (Lake 2009b, 333–334.)

Suhteellisessa auktoriteetissa toimija A luo sosiaalista järjestystä, jolla on arvoa B:lle siinä määrin, että se korvaa B:n vapauden menetyksen, joka seuraa B:n alisteisesta asemasta suhteessa A:han. B hyväksyy myös samalla A:n oikeuden käyttäytyä tavalla, joka on välttämätöntä kyseisen järjestyksen ylläpi-

tämiseksi. Tasapainoisessa tilanteessa hallitsija pyrkii luomaan juuri tarvittavan määrän sosiaalista järjestystä, jolla se saa alisteiset toimijat sitoutumaan tarvittavissa määrin tähän järjestykseen. Näin ollen A saa riittävän hyödyn, jotta sosiaalisen järjestyksen ylläpitäminen on sen puolesta kannattavaa ja B menettää vapauttaan vain siinä määrin, että se katsoo sosiaalisen järjestyksen korvaavan sen. A:n on siis mitoitettava vaatimuksensa ja sosiaalisen järjestyksen taso oikein, jotta sillä on B:n tuki, mikäli näin ei tapahdu, voi B vetää tukensa pois ja A:n auktoriteetti häviää. (mt. 334.)

Hedley Bullin ajatuksia seuraten voidaan sanoa, että sosiaalinen järjestys koostuu ihmisten, omaisuuden ja sopimusten suojelemisesta. Sosiaalinen järjestys on siis ehtona myös sijoituksille sekä muille taloudellisille järjestelyille ja laillisuusperiaate (the Rule of Law) on näin ollen edellytys taloudelliselle kehitykselle. Vaikka sosiaalisen järjestyksen syntyminen tai ylläpitäminen ei vaadi välttämättä auktoriteettia ja sen syntyminen onkin mahdollista myös anarkistisessa järjestyksessä, on se kuitenkin helpommin syntyvä auktoriteettisen mekanismin tai toimijan kautta. (mt. 334.)

Legitiimi kyky käyttää voimaa on tehnyt modernista valtiosta tehokkaita sosiaalisen järjestyksen muo-
dostajia isossa mittakaavassa ja sama voima tekee mahdolliseksi hierarkian syntymisen myös valtioiden välisessä kanssakäymisessä. Sekä hallitseva että hallittava osapuoli hyötyy yleisesti suhteellisesta auktoriteetista. Hallitseva osapuoli hyötyy sosiaalisesta järjestyksestä itsessään, mutta joutuu samalla myös vastaamaan sen kustannuksista. Hallittava osapuoli hyötyy myös sosiaalisesta järjestyksestä ja sen luomasta vauraudesta, mutta joutuu puolestaan luopumaan osasta itsenäisyyttään. Vaikka kummankin osapuolen voidaan katsoa hyötävän sosiaalisesta järjestyksestä, eivät ne välttämättä hyödy siitä yhtä paljon. Yleensä hallitseva osapuoli hyötyy tilanteesta enemmän, koska se voi määrittää järjestyksen sääntöjä, mutta sen on otettava kuitenkin huomioon, että hallittaville tulee riittävästi hyötyjä, jotta ne ovat valmiita alistumaan. (mt. 335–336.)

Hegemonia voidaan siis liittää hierarkiaan puhumalla niin sanotusta epävirallisesta hierarkiasta, mutta kansainvälisen politiikan teorioille hierarkkinen kansainvälinen järjestelmä on ollut ongelmallinen ja moni tutkija on päätenyt käsittelemään hegemoniaa perinteisimmillä tavoilla. (Clark 2009c, 469.) Suhteellisen auktoriteetin näkökulmasta hierarkiat ovat kansainvälisissä suhteissa kuitenkin laajasti läsnä. Alisteiset valtiot hyväksyvät vahvempien valtioiden hallinnan joko kokonaisvaltaisesti tai joillakin osa-alueilla, kuten sotilaallisella tai taloudellisella alueella. Hierarkkiselle vallalle kansainvälisissä suhteissa on tyypillistä juuri auktoriteetin olemassaolo sekä legitiimi pakkovalta. Hierarkiat voidaan siis jakaa osa-alueille kuten sotilaalliseen ja taloudelliseen. Hierarkkisesti järjestäytyneessä sotilaallisessa yhteistyössä, toimivat alisteiset valtiot voivat saavuttaa hyötyä, koska he voivat luottaa hallitsevan valtion

suojeluun. Tällöin heidän ei tarvitse käyttää niin paljon resurssejaan oman sotilaallisen turvallisuuden ylläpitämiseen. Samalla alisteiset valtiot ovat valmiita luopumaan osasta suvereniteettiaan hallitsevan valtion hyväksi. (Lake 2009b, 336; 344; 343.)

5. LEGITIMITEETTI KANSAINVÄLISISSÄ SUHTEISSA

Legitimiteetin käsite liittyy suuressa määrin hierarkian ja hegemonian käsitteisiin. Hegemonisen toimijan syntyessä ja muodostuessa syntyy järjestelmään myös jonkin asteista hierarkiaa sekä auktoriteettia. Näiden syntyminen vaatii toimijalta legitiimiä asemaa eli toisin sanottuna muiden toimijoiden hyväksyntää. Erityisesti hegemoninen toimija vaatii legitimiteettiä toimiakseen, koska sen valta ei perustu yksinomaan fyysiseen valtaan tai pakottamiseen, vaan se pyrkii toimimaan huomattavasti hienovaraisemmin pyrkimyksissään.

Legitimiteetillä viitataan toimijan uskoon, että jotain sääntöä tai instituutiota on kunnioitettava ja toteltava. Tällainen uskomus on normatiivinen ja subjektiivinen, eikä se välttämättä ole jaettu muiden toimijoiden kanssa. Legitimiteetillä on myös vaikutuksia toimijoiden käyttäytymiseen, koska se muuttaa strategisia lähtökohtia, joiden pohjalta toimijat reagoivat sääntöihin tai instituutioihin. Toimijan pitäessä sääntöä legitiiminä se ei enää arvioi tottelevaisuuttaan omien intressiensä, haittojen tai hyötyjen kautta, vaan pitää säännön noudattamista oikeana ja velvollisuutena. Tosin sanoen legitimiteettiä voi kuvailla yleisesti hyväksytyksi käsitykseksi tai oletukseksi, että jonkin toimijan käytöksen oikeellisuutta tai haluttavuutta voidaan arvioida sosiaalisesti rakentuneiden normien, arvojen, uskomusten sekä määritelmien kautta. Legitimiteettiä voidaan lähestyä, joko sen yksilötason käytöksenä tai johtavan toimijan hallinnointi strategiana. (Hurd 2007, 34.) Valta ja legitimiteetti ovat erottamattomasti toisiinsa liittyneet käsitteet. Legitimiteetin tarve nousee esille vain silloin, kun joidenkin toimijoiden välillä on valtasuhde. Legitimiteetin avulla voidaan vallanpitämisestä tehdä vähemmän kallista. Se ei pelkästään rajoita vallankäyttöä, vaan myös tekee siitä tehokkaampaa. (Clark 2005, 227.)

Legitimiteetti on syytä erottaa kahdesta muusta tavasta luoda sosiaalista järjestystä, joita ovat pakkovalta sekä oma intressi. Näitä kolmea muotoa harvoin löytyy oikeasta elämästä selkeästi toisistaan erillään, mutta niistä voidaan nostaa esille eroavaisuuksia. Pakkovoimassa alisteinen toimija pakotetaan voiman kautta toimimaan halutulla tavalla, näin ollen alisteisella toimijalla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin alistua. Ongelmana on kuitenkin, että pakkovalta aiheuttaa usein katkeruutta ja halveksuntaa ja se on melko primitiivinen lähestymistapa. Pelkkään voimaan ja pakottamiseen perustuva sosiaalinen jär-

jestys ei siis ole tehokasta. Toinen tapa saavuttaa tottelevaisuutta on saada alisteisessa asemassa oleva toimija uskomaan, että tottelevaisuus on kohteen oman edun tavoittelun näkökulmasta järkevää. Pakkovalta ja oman edun tavoitteluun perustava vallankäyttö toimivat saman logiikan mukaan, jossa alisteisen valtion odotetaan toimivan rationaalisesti laskien hyötyjä ja haittoja. Tämä eroaa merkittävästi legitimizeettiin perustuvasta tavasta saavuttaa sosiaalista järjestystä. (Hurd 2007, 37; 39.)

Legitimiteetin syntyyn voi kansainvälisen politiikan eri teoriasuuntien mukaan vaikuttaa esimerkiksi halutut lopputulokset (*favorable outcomes*), jossa valtiot antavat legitimiteetin niille instituutioille ja kansainvälisille laeille, joista ne itse hyötyvät. Tässä painottuu yleensä materiaalisten hyötyjen saaminen, joka puolestaan vahvistaa tai synnyttää legitimiteettiä. Toisena mahdollisena legitimiteetin synnyttäjänä on esitetty oikeudenmukaisuutta (*fairness*). Tämä näkökulma voi painottaa päätöksenteon oikeudenmukaisuutta tai lopputuloksien oikeudenmukaisuutta. (mt. 66–69.)

Legitimiteettiin on liitetty myös vahvasti ajatus konsensuksen vallitsemisesta. Konsensus koskee normatiivisia periaatteita, joista pitää vallita konsensus sekä toimintatapoja, joilla näitä yhteisesti hyväksyttyjä periaatteita ajetaan tai minkälaisia toimia niillä hyväksytään. Tällainen konsensus on vallinnut lännen eli niin sanottujen länsimaiden välillä pitkään. Legitimiteetti koostuu konsensuksen ohella myös monista normeista, jotka eivät kuitenkaan yksinään voi määrittää täysin legitimiteetin olemusta. Legitimiteetti on siis enemmän kuin yksittäiset normit, vaikka se koostuu näiden normien olemassaolosta. Legitimiteettiä ei siis välttämättä menetetä, vaikka toimisi ajoittain joitakin normeja vastaan, eikä toisaalta välttämättä saavuteta, vaikka toimisi yhteisten normien mukaisesti. (Clark 2005, 191; 207–208.)

Tärkeimmät kansainvälisen yhteisön normit, jotka näkyvät vahvasti myös liberaalissa institutionalismissa ja jotka voidaan liittää legitimiteettiin ovat laillisuuden, moraalisuuden sekä konstitutionalismin (*constitutionality*) vaatimukset. Kansainvälisissä suhteissa kansainvälisen lain mukaisen toiminnan voidaan katsoa osaltaan vahvistavan legitimiteettiä. Toisaalta yleisesti on tunnustettu, että, joissain tapauksissa laki voi myös olla epäoikeudenmukainen ja tällöin moraalisuus voi toimia normina, joka antaa legitimiteetin toiminnalle. Laillisuus sekä moraalisuus normien voidaan katsoa olevan yhdessä tärkeitä legitimiteetille, näiden lisäksi täydentävänä normina toimii konstitutionaalisuus, jolla viitataan kansainvälisen yhteisön yhteisiin poliittisiin näkemyksiin siitä, kuinka yhteisö muodostuu. Esimerkiksi käsitys vallantasapainosta toimii tällaisena yhteisesti hyväksyttynä kansainvälistä yhteisöä määrittävänä tekijänä. (mt. 209.)

Konstitutionalismin normi on näistä kolmesta normista kaikista poliittisin, se ei liity laillisuuteen eikä moraaliin. Se on konventioiden, epäformaaleiden yhteisymmärrysten sekä yhteisten odotusten poliittinen kenttä. Sen ytimessä on poliittinen ymmärrys siitä, mitä voidaan tehdä ja kuinka suhteita tulisi järjestellä. (mt. 220.) Konstitutionaalisella järjestyksellä on kolme piirrettä, jaettu hyväksyntä järjestyksen periaatteille sekä säännöille, auktoriteettinen rajoitus vallan ja voiman käyttämiselle sekä näiden sääntöjen vahvistaminen laajemmassa poliittisessa järjestelmässä (Ikenberry 2001, 29–32). Legitimiteetin voidaan katsoa siis liittyvän kaikkiin kolmeen mainittuun normiin, mutta mikään normeista ei yksinään voi määrittää legitimiteettiä, vaikka jokin normeista saattaakin painottua enemmän yksittäisissä kansainvälisen yhteisön kysymyksissä. (Clark 2005, 217.)

6. Q-METODI

Tutkimuksessa käyttämäni Q-metodi on empiirinen tutkimusmetodi, jolla on tarkoitus tutkia jaettuja näkemyksiä ja niiden kaavoja, asenteita, uskomuksia, mielipiteitä sekä muita subjektiivisia sosiaalisen elämän osa-alueita (Shinebourne 2009, 93). Metodissa valitut vastaajat osallistuvat lajittelemalla subjektiivisesti latautuneita väitteitä omien subjektiivisten näkemyksiensä mukaisesti. Metodilla saadaan selville, kuinka vastaajat voidaan ryhmitellä heidän vastaustensa perusteella. (Ellingsen 2012, 415.) Tutkimuksessani vastaajat koostuvat politiikan opiskelijoista, joiden on tarkoitus vastata väitteisiin Yhdysvaltojen maailmanpoliittisesta asemasta Trumpin aikakaudella.

Q-metodi on alun perin William Stephensonin kehittämä metodi, jonka juuret ovat faktorianalyysi -menetelmässä. Faktorianalyysin tarkoituksena on löytää malleja erilaisten mitattujen muuttujien yhteyksistä ja se alkaakin kaikkien mitattujen muuttujien välisten riippuvuussuhteiden tarkastelulla, jossa prosessi tuottaa muuttuja vastaan muuttuja vertailumatriisin. Q-metodi eroaa tunnetummasta faktorianalyysistä, mutta siinä käytetään hyväksi juuri faktorianalyysin vertailumatriisia. (Watts 2012, 23.) Stephenson katsoi, että käytössä ollut faktorianalyysiä voitaisiin soveltaa uusilla alueilla, kuten esimerkiksi subjektiviteetin systemaattisessa tutkimisessa. Q-metodin tarkoituksena oli siis alusta asti tutkia mihin tahansa asiaan liittyvää subjektiviteettia suhteessa siitä esitettyihin näkökulmiin. Metodologisesti Q-metodissa subjektiivisuudesta tehdään tutkimuksen pääkohde ensin muodostamalla Q-lajittelu, jonka vastaajat myöhemmin järjestävät omien näkemystensä mukaisesti. Yksinkertaisesti ilmaistuna Q-metodissa tarkoituksena on koota väitteiden joukko, jonka vastaajat jaottelevat omien näkemystensä mukaisesti. Näin saadaan esille vastaajien subjektiiviset näkemykset väitteistä. Näitä näkemyksiä voidaan verrata muiden vastaajien näkemyksiin lajittelemalla vastaajat vastausten perusteella ryhmiin, joissa vastauksissa on samankaltaisuuksia. (Willig 2017, 212–213.)

Q-metodissa yhdistyvät kvalitatiivinen sekä kvantitatiivinen metodi. Sen tavoitteena on tutkia subjektiivisuutta tieteellisen metodin avulla. Ajatuksena on, että subjektiivisuutta ja muiden havaitsemaa toimintaa ei ole järkevää erottaa toisistaan, koska subjektiivisuus heijastuu toiminnassa. Metodin tavoitteena on vapautua suurten otosten tutkimuksesta ja keskittyä pienempään joukkoon. Q-metodilla pysty-

tään esimerkiksi selvittämään paremmin vastaajien tuntemuksia sekä näkemyksiä ja sen tarkoituksena on tarjota vaihtoehto suurten osallistujaotosten tutkimuksille, jotka ovat yleisemmin käytettyjä. (Aalto, 2003, 118–120.) Tutkimukseni kannalta koin Q-metodin sopivaksi, koska olen kiinnostunut siitä, miten Suomessa suhtaudutaan Yhdysvaltojen asemaan. Q-metodilla on mahdollista saada tutkittua juuri näitä subjektiivisia kokemuksia. Osallistujajoukoksi rajasin politiikan tutkimuksen opiskelijat, koska heillä on mahdollisesti syvällistä ymmärrystä käsiteltävästä aiheesta, mutta he eivät ole vielä sidottuna mieli-piteissään vahvasti joihinkin tulevaisuudessa edustamiinsa organisaatioihin.

6.1. Sosiaalinen konstruktivismi ontologisena lähtökohtana

Sosiaalinen konstruktivismi liittyy tutkimukseeni psykologian kautta sekä kansainvälisen politiikan teoriana. Sosiaalisen konstruktivismin olettamuksena on, että ihmiset eivät näe asioita passiivisesti juuri niin kuin ne ovat. He tekevät aktiivisesti ja jatkuvasti valintoja huomioiden kohteistaan. Tämä ajatus liittyy myös hyvin Q-metodiseen tutkimukseen. Tämä tarkoittaa osaltaan sitä, että me kaikki olemme osallisena muodostamassa merkityksiä sekä tarkoituksia päättäen, mikä on milloinkin tärkeää, mihin asioihin tulisi kiinnittää huomiota sekä minkälaisia näkökulmia näihin asioihin tulisi ottaa. (Watts 2012, 42.) Tästä näkökulmasta sosiaalinen konstruktivismi sopii erinomaisesti tutkimukseni ontologiseksi lähtökohdaksi, koska se liittää tutkimuskysymyksen sekä metodin toisiinsa tavalla, jolla voidaan tuottaa mielekkäitä vastauksia. Lisäksi se toimii pohjana sille, miksi juuri tämänkaltaisen tutkimus on perusteltua tehdä.

Karkeasti on hyvä erotella psykologisesta näkökulmasta konstruktivismi ja konstruktionismi. Konstruktivismissa keskitytään yksilön tapaan muodostaa näkökulmia ja tietorakenteita. Konstruktionismissa puolestaan keskitytään tunnistamaan sosiaalisia sekä sosiologisia аспектеjä merkityksiä luovista prosesseista, kuten jaetuista näkökulmista, tietorakennelmista tai diskursseista, jotka edustavat olennaista, kumulatiivista ja yleisesti saavutettavaa tuotosta ihmisten lukuisista valinnoista. Näitä tuotoksia voidaan kutsua myös sosiaalisiksi tosiasioiksi (social facts), jotka muodostuvat ihmisten tarkoitusten, halujen, tunteiden, ideoiden sekä ideaalien kautta konkreettisiksi muodoiksi. Tällaiset sosiaaliset tosiasiat ovat sosiaalisen konstruktionismin tutkimuksen kohteena, jossa tarkoituksena on yleensä ymmär-

tää, jossakin tietyssä kontekstissa vallitsevia näkökulmia tai tietorakenteita. Q-metodisessa tutkimuksessa konstruktivismiin sekä konstruktionismiin erottelu on merkityksellistä, koska tutkimus voi keskittyä kumpaan suuntaan tahansa. (Watts 2012, 43.) Tässä tutkimuksessa keskitytään juuri sosiaaliseen konstruktionismiin, koska tutkittava joukko edustaa politiikan opiskelijoiden sosiaalista ryhmää. Keskittyessäni vielä Tampereen yliopiston politiikan opiskelijoihin, saadaan mahdollisesti myös jotain tietoa siitä, mitkä näkökulmat tutkimuskysymykseeni tässä sosiaalisessa ryhmässä painottuvat. Ajatuksena on, että tietyt näkökulmat painottuvat ryhmässä ja niiden lukumäärä on rajallinen. Nämä näkökulmat voidaan löytää tutkimalla Q-metodin keinoin myös tällaista pienempää ryhmää, kunhan se on tarkasti valikoitu.

Erottelu on tehtävä vielä kansainvälisen politiikan teoriassa esiintyvän sosiaalisen konstruktivismiin ja edellä esitettyjen psykologiassa painottuvien konstruktivismiin ja konstruktionismiin muotojen kanssa. Kansainvälisen politiikan konstruktivistisen teoriasuuntauksen ajatuksena on, että merkittävä osa kansainvälisten suhteiden muodostumisesta tapahtuu historiallisesti ja sosiaalisissa suhteissa. Wendtin mukaan konstruktivistiset lähestymistavat pyrkivät selittämään identiteettien ja intressien muodostumista (Wendt 1992, 393). Tämä ajatus liittyy konstruktivistisen ajattelun tutkimukseeni, jossa pyritään osaltaan selvittämään, kuinka ideat intressien ja identiteetin taustalla muodostuvat. Wendtin anarkian kulttuureiden sisäistämisen asteita voidaan käyttää havainnollistamaan ajatusta. Wendt katsoo, että valtiot voivat sisäistää kulloisenkin anarkian kulttuurin kolmella tavalla. Voiman kautta, jolloin ne on pakotettu toimimaan halutulla tavalla. Tämä sisäistämisen aste liittyy vahvasti klassisen realismiin ajatuksiin. Toisen asteen sisäistäminen tapahtuu hinnan kautta, jossa toimija laskee hyötyjä ja haittoja. Ajattelu liittyy neorealismiin ja rationalismiin. Kolmas sisäistämisen aste muodostuu legitimitetin kautta ja ajattelu voidaan liittää idealismiin ja konstruktivismiin. (Wendt 1999, 268.) Tutkimuksellani voidaan saada osittaisia vastauksia siihen kysymykseen, kuinka vahvasti Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen opiskelijat ovat sisäistäneet Yhdysvaltojen hegemonisen aseman. Toisaalta vastaus liittyy pienen joukon mielipiteen isompaan kokonaisuuteen juuri edellä esitellyn psykologiassa painottuvan sosiaalisen konstruktionismiin kautta.

Mielenkiintoista Q-metodilla suoritettavassa tutkimuksessa onkin juuri mielipiteiden ja näkökulmien yhtäläisyydet ja samankaltaisuudet. Q-metodi antaa vastaajille mahdollisuuden vastata täysin toisistaan poikkeavilla tavoilla, eikä tällä tutkimuksella voida osoittaa itsestään selviä syitä, miksi yhteneväisyyksiä löytyy. Kuitenkin on selvästi havaittu, että Q-metodologialla voidaan tuoda esille näitä yhteneväisyyksiä eri näkökulmissa. Näitä näkökulmia, joita myöhemmässä vaiheessa esitellyt faktorit edustavat,

voidaan jopa ajatella olevan hyvinkin rajoitetusti. Tyypillisesti puhutaan kahdesta, kolmesta tai neljästä faktorista eli jaetusta näkökulmasta. Sosiaalinen konstruktionismi tarjoaa tälle ilmiölle loogisen selityksen, jossa sosiaaliset tosiasiat muodostuvat sisäiseksi, oleelliseksi ja objektiiviseksi osaksi ympäristöä, joka jokaisen on kohdattava. Nämä sosiaaliset tosiasiat muodostavat tietorakenteita, joiden ohittaminen ja välttely on äärimmäisen haastavaa. Tietorakenteet vaikuttavat aktiivisesti ajatteluun, toimintaan ja uskomuksiin, koska näiden ilmenemismuotoja verrataan ja arvioidaan juuri tietorakenteiden kautta. Konstruktivistinen lähestymistapa sopii Q-metodiin hyvin, koska siinä pyritään hankkimaan tietoa ihmisten subjektiivisista kokemuksista (Watts 2012, 44; 46). Tutkimuksen lopputuloksista voidaan myös tehdä sosiaalisen konstruktionismin taustaoletuksien valossa laajempia päätelmiä niistä tietorakenteista, joita Tampereen politiikan opiskelijoilla on Yhdysvaltojen ja Trumpin roolista maailmanpolitiikassa. Näiden tietorakenteiden selvittämisen tekee merkittäväksi puolestaan kansainvälisen politiikan konstruktivistisen teoriasuunnan ontologiset lähtökohdat, joissa katsotaan, että ideoilla ja intresseillä on merkitystä kansainvälisissä suhteissa ja ne muodostuvat sosiaalisissa suhteissa.

6.2. Q-metodologisen tutkimuksen toteutus

Tyypillisesti Q-metodilla pyritään vastaamaan yhteen tarkasti rajattuun kysymykseen (Kamal 2014, 63). Q-metodia käytettäessä on tutkimuskysymystä muodostettaessa otettava huomioon, että se esitetään selkeästi ja ymmärrettävästi. Sen tulee perinteisesti sisältää vain yksi kysymys, koska kysymys määrittelee pitkälti sen, kuinka Q-otosta lähdetään keräämään ja muodostamaan. (Willig 2017, 215–216.) Tutkimuskysymykseni on: *”Miten politiikan opiskelijat kokevat Trumpin presidenttiyden vaikuttaneen Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan?”*. Kysymyksen asettelu vastaa Q-metodin vaatimukseen selkeästä ja ymmärrettävissä olevasta tutkimuskysymyksestä. Kysymyksen sisällä olen myös rajannut omaa aihettani ja tarkastelun aikaväliä. Kysymys ohjaa vahvasti myös Q-otosta varten tekemääni tarkastelua.

Kuten muutkin kvalitatiiviset tutkimukset, Q-metodissa nojaututaan tutkimuskysymyksissä ymmärtävään tutkimusotteeseen enemmän kuin kausaliiteettien selvittelyyn. Vahvuutena metodilla on sen selitysvaima ja kyky muodostaa koherenssia tutkimuskysymykseen, joka voi olla hyvin monitahoinen sekä

sosiaalisesti myös kiistanalainen. (Willig 2017, 215–216.) Tutkimuskysymykseni tekee hyvin monitahoiseksi juuri Yhdysvaltojen asema. Yhdysvallat on nähty länsimaisen kansainvälisen yhteisön johtajana, mutta sen roolista on monia mielipiteitä. Ei ole lainkaan yksiselitteistä onko Yhdysvallat oikeutetusti johtavassa asemassa. Trumpin valinta on erityisesti nostanut esille epäuskoa siihen, voidaanko Yhdysvaltoihin luottaa turvallisuuden tai talouden aloilla, jossa sillä on kylmän sodan jälkeen ollut vahva asema. Toisaalta on huomioitava ne keskinäisriippuvuussuhteet, joita Yhdysvaltojen ajama multilateraali järjestelmä on luonut. Näistä keskinäissuhteista voi olla vaikea, ellei mahdoton irtautua ilman, että Yhdysvaltojen rooli radikaalisti haastetaan tai se muuttuu sisältäpäin.

6.3. Keskusteluavaruus ja Q-otos

Q-metodin alkuvaiheessa tulee vastaan käsite keskusteluavaruus, joka kuvaa tutkittavasta aiheesta käytyä keskustelua, jonka pohjalta tutkija alkaa muodostamaan Q-otostaan. Keskusteluavaruuden tulee sisältää käsiteltävästä aiheesta käyty keskustelu kokonaisuudessaan. Keskusteluavaruus voidaan Q-metodissa mieltää operationaalisesti niin sanotuksi väiteuniversumiksi, jossa on sisällä kaikki tiettyä aihealuetta käsittelevät väitteet. Tutkijan tarkoituksena on tarkastella tätä kommunikaatiota ja löytää väitteitä, jotka ovat vahvasti subjektiivisia. (Aalto, 2003, 119.) Tätä vaihetta voidaan pitää aikaa vievänä ja taitoa vaativana prosessina, jota ei pidä pyrkiä toteuttamaan kiireisesti vaan huolellisesti (Curt 1994, 120; 128–129). Prosessin lopputuloksena alkaa muodostua Q-otos, millä tarkoitetaan yleisesti niitä väitteitä, joita vastaajien tulee jaotella koetilanteen aikana. Se voidaan muodostaa monilla erilaisilla tavoilla, kuten teoreettisista, luonnollisista tai tutkimuksellisista lähtökohdista käsin (Stephenson 1954, 223). Väitteiden muodostusta ohjaa tutkijan tavoitteet ja kiinnostuksen kohteet (Kitzinger 1987, 80).

Vaikka Q-otoksen voi periaatteessa toteuttaa monilla erilaisilla tavoilla, pyrin tutkimuksessani ottamaan huomioon, että riittävän monet erilaiset näkökulmat tulivat edustetuiksi Q-otoksessani. Näin varmistin, että Q-otokseni on tasapainossa suhteessa tutkimuskysymykseeni. Tätä prosessia voi verrata R-metodologian prosessiin, jossa tutkijan on huomioitava haastattelujoukkoa valitessaan, että joukko on tarpeeksi kattava edustaakseen isompaa joukkoa ja toimiakseen yleistyksiä varten. Samalla tavalla

Q-metodissa tutkijan on kiinnitettävä huomiotaan Q-otoksen eli väitteiden valintaan. (Watts 2012, 58.) Tutkimuksessani keräämäni Q-otos käsittelee juuri Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa hegemonialle tyypillisten käsitteiden, kuten hierarkian ja legitimitetin kautta, jotka kuvaavat mielestäni parhaalla tavalla sellaista sosiaalisesti rakentunutta järjestelmää, jonka johdossa Yhdysvaltojen on koettu olevan ainakin kylmän sodan päättymisen jälkeen. Otin Q-otosta kerätessäni myös huomioon aikavälin keräämällä väitteitä juuri Trumpin toimien ja Trumpin hallinnon aikana Yhdysvaltojen roolissa mahdollisesti tapahtuneiden muutosten näkökulmasta.

Tässä tutkimuksessa Q-otoksen muodostus lähti liikkeelle tutkimuskysymyksestä ja tavoitteenani oli muodostaa otos, joka mahdollisimman hyvin heijastaa kysymystä ja on mahdollisimman kattava. Tämän otoksen kerääminen voidaan nähdä Q-metodissa näytteenottona, jonka tarkoituksena on saada aikaan arvio laajemmasta kulttuurisesta teemasta. Yleisesti ottaen otos kerätään semanttisista materiaaleista, vaikka aineisto voikin sisältää kuvia, kuvioita tai värejä, jotka voidaan lajitella myös subjektiivisten kokemusten mukaisesti. (Willig 2017, 216.) Myös tässä tutkimuksessa väitteet kerättiin juuri tekstiaineistosta. Q-otosta kerätessäni tarkoitukseni oli löytää mahdollisimman hyvin subjektiivisia tunteita herättäviä väitteitä, joihin osallistujien on helppo ottaa kantaa.

Q-otoksen keräämisen voi suorittaa erilaisia tapoja noudatellen. Näitä tapoja ovat naturalistinen (naturalistic) tai valmiista johdettu -tapa (ready-made), lisäksi otoksen keräämisessä voi noudatella strukturoitua tai strukturoimatonta tapaa. Valmiista johdetussa -tavassa otos kerätään jostain muusta lähteestä kuin vastaajien omista haastatteluista. Tutkimuksessani käytin valmiista johdettua ja strukturoitua tapaa. Q-otokseni muotoutui valmiista johdetuksi, koska en tehnyt alustavia haastatteluja osallistujilla, joista voi myös koota aineistoa varsinaiseen Q-otokseen. Q-otos on aina esitys kommunikaatiokontekstista ja se ei sellaisenaan välttämättä sisällä kaikkea asiasta käytyä keskustelua. Strukturoidulla otoksel-la pyrin välttämään strukturoimattomaan otokseen liittyvät ongelmat, kuten tiettyjen teemojen liiallinen painottuminen, mikä saattaa heijastua lopulliseen Q-otokseen. (McKeown 1988, 25; 28.) Keräsin siis erinäisistä lähteistä väitteet, joita muokkasin niin, että ne asemoituvat muodostamaani rakenteeseen. Näin sain varmistettua tarpeeksi monenlaisten väitteiden sisällymisen Q-otokseen. Tämä oli erityisen tärkeää, koska käyttämistäni lähteistä nousi hyvin selkeästi esille negatiivisia väitteitä Trumpista ja hänen hallintonsa vaikutuksista. Huomioin, että tämänkaltaiset väitteet eivät saa nousta korostetusti esille lopullisessa Q-otoksessa, jotta voin saavuttaa uskottavia tuloksia. Pyrin väitteitä muodostaessani ja kerätessäni tasapuolisuuteen tutkimuskysymykseni valossa.

Käsiteltävää teemaa koskevaa keskustelua voidaan käydä monella tasolla, kuten akateemisessa kirjallisuudessa ja muissa virallisissa julkaisuissa, mutta myös vähemmän virallisissa kanavissa ja keskusteluissa. Tärkeää on muodostaa Q-otos, joka kuvastaa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti tätä aiheesta käytyä keskustelua. Tämä edellyttää laajaa tuntemusta aiheesta, joka voidaan saavuttaa monilla erilaisilla tavoilla. Aiheesta riippuen väitteitä voidaan kerätä suuriakin määriä, mutta tarkoituksena ei ole sisällyttää täydellisesti kaikkea aiheesta käytyä keskustelua. Tarkoituksena on kuitenkin muodostaa sellainen väiteotos, joka kuvaa hyvin aiheesta käydyn keskustelun keskeisimpiä teemoja. (Willig 2017, 216.) Tutkimukseni Q-otokseen keräsin väitteitä teoriakirjallisuudesta, tieteellisistä artikkeleista, perinteisestä mediasta, kuten sanomalehdistä ja internet-uutisista, virallisista poliittisista julkaisuista sekä poliitikkojen puheista. Teoriakirjallisuutta lukuun ottamatta lähteeni olivat suomalaisia, koska näin sain kerättyä juuri sellaisen otoksen, mikä kuvaa suomalaista aiheesta käytyä keskustelua. Väitteitä kerätessäni pyrin myös huomioimaan niiden edustavuuden suhteessa koko keskusteluavaruuteen.

Tarkoituksenani ei ollut kerätä vain väitteitä, jotka edustavat enemmistön mielipiteitä aiheesta vaan kerätä mahdollisimman vaihtelevia väitteitä, jotta vastaajat pystyivät asettamaan ne myöhemmässä vaiheessa heidän mieltymyksiään vastaavaan järjestykseen. Helpottaakseni väitteiden keräämistä muodostin alustavia kategorioita, joiden alle väitteet keräsin. (Ellingsen 2012, 418–419.) Tällaisina kategorioina käytin teemoja kuten Yhdysvaltojen liittolaisuussuhteet, taloudelliset toimet sekä turvallisuuteen liittyvät toimet. Tämä helpotti väiteotoksen keräämistä tasapuolisuuden näkökulmasta, mikä olikin tärkeää, koska suomalaisissa lähteissä korostuivat juuri liittolaisuussuhteet Yhdysvaltojen ja Euroopan välillä. Toisaalta se on myös vahvasti se näkökulma, josta asiaa Suomessa tarkastellaan, mikä myös näkyy lopullisessakin väiteotoksessa. Liittolaisuusnäkökulma liittää keskustelun myös hyvin teoriasta nousseisiin käsitteisiin, kuten hierarkia ja legitimizeetti.

Edustava väiteotos toimii runkona tulevaa Q-jaottelua varten. Lopputuloksena tulisi saada aikaan väiteotos, joka koostuu noin 40-60 väitteestä. Tämän väiteotoksen tulee kuvastaa keskusteluavaruuden oleellisia piirteitä. (Aalto, 2003, 119.) Alustavasti pyrin keräämään omaan otokseeni mahdollisimman paljon väitteitä, joissa kuvastuu jokin näkökulma tutkimuskysymykseeni. Lopetin väitteiden keräämisen, kun uusien lähteiden läpikäyminen ei tuottanut enää uusia näkökulmia tai väitteitä. Tässä vaiheessa väiteotokseni oli noin 80 väitettä. Lopulliseen otokseen pyrin karsimaan samankaltaisia väitteitä tai väitteitä, jotka olivat toistensa vastakohtia eli niin sanottuja peilikuvaväitteitä. Pyrin jättämään lopulliseen Q-otokseen aina vahvimmin subjektiiviset väitteet. Karsinnan lopputuloksena muodostui 50

väitteen joukko, josta tuli väiteotokseni (Q-otos). Käytin lisäksi strukturoitua menetelmää varmistaakseni monipuolisten ja erinäkökulmia esittävien väitteiden sisällymisen otokseen.

Rakenteena eli ulottuvuuksina toimivat näkökulmat Yhdysvaltojen maailmanpoliittisesta asemasta Trumpin presidenttiyden aikakaudella. Ensimmäisenä ulottuvuutena oli väitteiden niin sanottu lataus, jotka jakautuivat kolmeen kategoriaan: positiiviseen, negatiiviseen ja neutraaliin. Positiivisessa kategoriassa Trumpin hallinnon toimet ovat vahvistaneet Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa. Negatiivisessa Trumpin hallinnon toimet ovat heikentäneet Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa ja puolestaan neutraalissa Trumpin hallinnon toimilla ei ole ollut juurikaan vaikutusta. Hegemoniateorioista nostetut käsitteen legitimitetistä ja hierarkiasta, toimivat substanssitason ulottuvuutena. Legitimiteetti ja hierarkia nousivat keskeisiksi käsitteiksi, koska ne sisältävät piirteitä, joita ei välttämättä voida mitata eksaktisti. Tämä sopii hyvin juuri Q-metodilliseen tutkimukseen, koska Q-otoksessa olisi hyvä välillä väitteitä, jotka eivät herätä juurikaan subjektiivisia tunteita, kuten esimerkiksi tietynlaiset faktaväitteet.

TAULUKKO 2. Strukturoitu Q-otos (McKeown 1988, 29.)

Väitteen tyyppi	a. Hierarkia	b. Legitimiteetti
A. Trumpin valinta on vahvistanut Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa	Aa	Ab
B. Trumpin valinta on heikentänyt Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa	Ba	Bb
C. Yhdysvaltojen maailmanpoliittinen asema on pysynyt ennallaan Trumpin valinnan jälkeen	Ca	Cb

Väitteet asemoin niiden sisällön mukaan. Esimerkiksi väite, joka sisälsi positiivisen näkemyksen Trumpin hallinnon toimista, asemoitui ryhmään A, tämän lisäksi väite asemoitiin vielä sisältönsä puolesta joko hierarkiaa tai legitimizeettiä sisältäväksi. Väite, joka sisälsi positiivisen ja hierarkkisen näkökulman asemoitui toisin sanoen ryhmään Aa. Hierarkian käsite pitää sisällään teoriasta nousseita alakäsitteitä kuten auktoriteetti, oikeutus, legitimizeetti, sosiaalinen järjestys sekä ihmisten, omaisuuden ja sopimusten suojelun. Legitimiteetissä alakäsitteitä ovat puolestaan tietorakenne, arvojärjestelmä, moraalinen ja intellektuelli johtaminen, konsensus normatiivisista toimintatavoista ja periaatteista, normit (laillisuus, moraalisuus, perustuksellisuus). Näiden alakäsitteiden avulla jaottelin väitteitä. Esimerkiksi A-kategoriaan kuuluvia väitteitä ovat 33 ja 16:

33. Trumpin näkemys Yhdysvalloista kunnioitettuna kansainvälispoliittisena toimijana perustuu yhtäältä sotilaallisten ja taloudellisten resurssien pönkittämiseen ja toisaalta valmiuteen käyttää pakkokeinoja voimallisemmin kuin edeltävät presidentit. Realistinen ajattelu voi hyvinkin vahvistaa Yhdysvaltojen johtajan roolia muiden maiden silmissä.

16. Presidentti Donald Trumpin hallinto merkitsee näkyvää ja positiivista muutosta Yhdysvaltain ulkopoliitikassa. Yhdysvaltojen pitää kyetä ajamaan omia etujaan ja intressejään, vaikka se tarkoittaisi sen tekemistä muiden kustannuksella.

B-kategorian väitteitä ovat esimerkiksi 25 ja 49:

25. Trumpin Amerikka heikentää itseään, jos se ei etsi ratkaisuja, joissa kaikki voisivat voittaa.

49. Mikäli nykyisen presidentin Donald Trumpin ulkopoliitiikan ytimenä on Amerikka ensin – ajattelu, jossa tärkeintä on turvata USA:n omat kansalliset intressit, oli kyse sitten turvallisuudesta tai kaupasta, vaikuttaa se todennäköisesti negatiivisesti Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan.

C-kategorian esimerkkejä ovat puolestaan väitteet 32 ja 44:

32. Yhdysvallat ja EU voivat vaikuttaa ratkaisevasti kansainvälisiin pelisääntöihin kiristyvässä kilpailussa vain, jos ne pystyvät muodostamaan yhteisen näkemyksen. Tämä tavoite on tullut Trumpin aikana haasteellisemmaksi, mutta ei mahdottomaksi.

44. Yhdysvallat on ollut keskeinen toimija toisen maailmansodan jälkeisen maailmanjärjestyksen luomisessa ja sillä on perinteisen sotilaallisen voiman lisäksi paljon institutionaalista valtaa. Tämä institutionaalinen valta ei ole viime aikoina vähentynyt.

Tällä tavoin kokosin mahdollisimman tasapainoisen väiteotoksen, jossa jokaisessa ryhmässä väitteitä on lähes yhtä paljon. Täydelliseen yhtenäisyyteen väitteiden määrässä ryhmien välillä en kuitenkaan pyrkinyt, koska jotkin ryhmät yksinkertaisesti sisälsivät parempia väitteitä subjektiivisuuden näkökulmasta ja niiden muokkaaminen olisi voinut vaikuttaa liikaa sisältöön. Tämän mallin avulla pystyin vastaamaan tutkimuskysymykseeni *”miten politiikan opiskelijat kokevat Trumpin presidenttiyden vaikuttaneen Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan?”*, koska väitteet muodostuivat juuri hegemoniateorioille keskeisten käsitteiden ympärille. Näin ollen pystyin myös hegemoniateorioilla analysoimaan lopullisia faktoreita.

.

6.4. Haastattelujoukko (P-set)

Q-metodissa tulee haastattelujoukkoa mietittäessä ottaa huomioon, että sen ei tulisi olla sattumanvaraisesti muodostettu. Haastattelujoukko tulee siis valita huolellisesti ja siinä on syytä ottaa huomioon, että valittavilla on jotain mielipiteitä tutkittavasta asiasta. Lisäksi vastaajien mielipiteillä tulisi olla jotain merkitystä tutkittavan asian näkökulmasta. (Watts 2012, 70–71.) Tässä tutkimuksessa vastaajien joukko muodostuu politiikan opiskelijoista. Tämä joukko valikoitui kohteeksi, koska politiikan opiskelijoilla voidaan olettaa olevan vahvojakin mielipiteitä Trumpin politiikasta ja siitä, miten se on vaikuttanut Yhdysvaltojen asemaan. Lisäksi heidän mielipiteensä voidaan katsoa ainakin jossain määrin olevan valistuneita. Hierarkian ja legitimitetin kautta voidaan ajatella, että Suomen kaltaisella valtiollakin on merkitystä hegemonisen toimijan vahvistamisessa tai sen haastamisessa. Näin ollen opiskelijoiden mielipiteet ovat mielenkiintoinen tutkimuskohde, koska voidaan olettaa, että moni heistä on tulevaisuudessa asemassa, jossa heidän mielipiteensä saattavat vaikuttaa siihen, miten Suomen virallinen kanta muodostuu. Toisaalta taas opiskelijoiden mielipiteet voivat antaa tietoa siitä, minkälaisessa ympäristössä heidän mielipiteensä muodostuvat ja minkälaisia tietorakenteita siellä vallitsee.

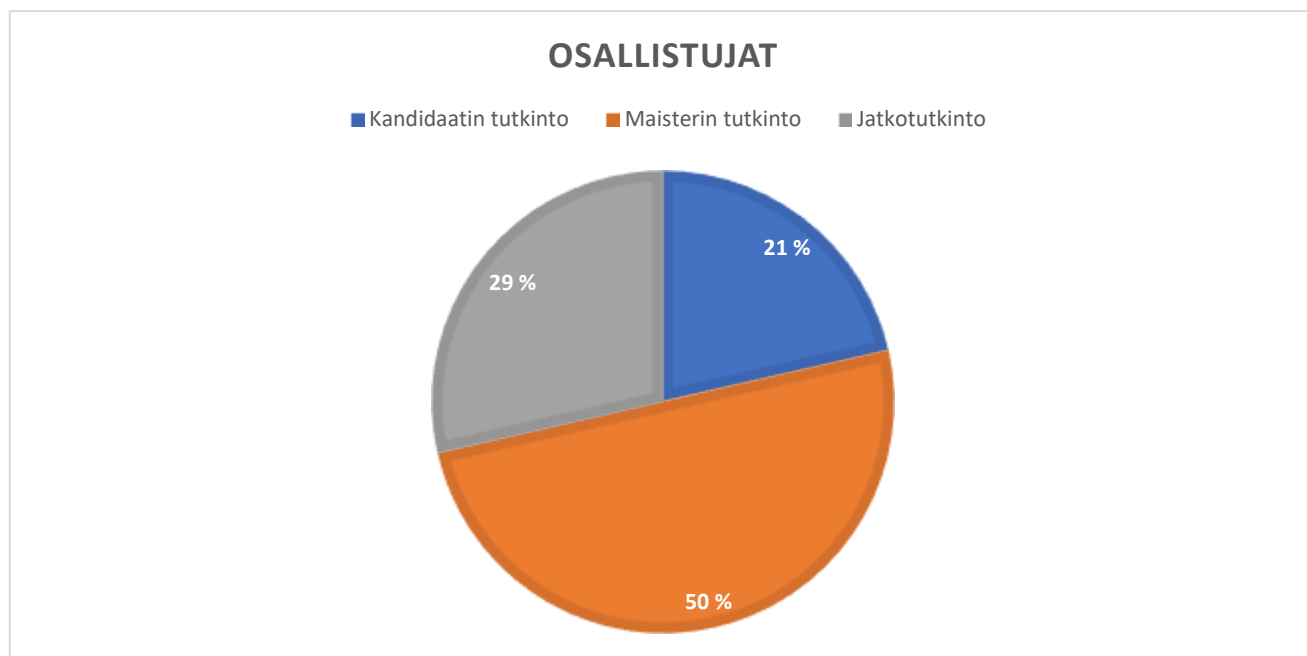
Haastattelujoukon tulisi myös olla mahdollisimman tasapainoinen sekä puolueeton. Sen muodostamisessa on pyrittävä huomioimaan mahdollisimman tasapuolisesti erilaiset näkökulmat samoin kuin Q-otoksen muodostamisessa. (mt. 71.) Huomioinkin tutkimuksessani opiskelijoiden sukupuolen, poliittisen suuntautuneisuuden, suuntautuneisuuden kansainvälisen politiikan teorioiden suhteen, opintojen vaiheen ja vastaajien iän saavuttaakseni mahdollisimman tasapuolisen ja moninaisen haastattelujoukon. Toteutin tämän laatimalla esitietolomakkeen, jonka pyysin osallistujia täyttämään. Näin sain karsittua samankaltaisia osallistujia pois ja varmistettua, että mahdollisimman laaja-alainen osallistujien joukko tuli edustetuksi tutkimuksessani.

Q-metodissa tämän haastattelujoukon ei tarvitse olla suuri ja osallistujien määrä ylittääkin vain harvoin viidenkymmenen. Osallistujien joukon ei myöskään ole tarkoitus edustaa väestörakennetta, koska Q-metodilla ei pyritä kvantitatiiviseen yleistämiseen vaan tarkoituksena on selvittää kuinka ja miten subjektiivisuus ryhmittyy osallistujien välillä. (Ellingsen 2012, 419.) Tarkoituksena on saada riittävästi osallistujia, jotta voidaan muodostaa faktoreita, joita voidaan myöhemmin vertailla keskenään. (Brown

1980, 192). Q-metodilla pyritään siis löytämään tärkeimmät tai keskeisimmät näkökulmat käsiteltävästä asiasta, jonka jälkeen niitä voidaan ymmärtää, selittää sekä vertailla keskenään. Osallistujien määrää voidaan selkeyttää siten, että enimmillään osallistujia saa olla yksi kahta väitettä kohtaan. Toisin sanoen, mikäli väiteotos koostuu 60 väitteestä, osallistujia tulee olla enintään 30. (Watts 2012, 72.) Omassa tutkimuksessani päädyin 14 osallistujaan, koska määrällisesti se oli käytännöllinen ja löysin esimerkkejä onnistuneista tutkimuksista tämän kokoisella osallistujajoukolla. Lisäksi osallistujien määrä oli sopiva suhteessa väitteiden määrään, mutta myös tutkimuksen aikataululliset tekijät rajoittivat osallistujien valintaa. Lopulliseen päätökseen osallistujajoukon koon suhteen päädyin koetilaisuuksien aikana, jolloin merkittävästi toisistaan eroavien vastaajien löytyminen alkoi loppua kohden käydä yhä hankalammaksi. Toisaalta tämä oli merkki myös siitä, että vastaajajoukon kautta oli mahdollista saada esille mahdollisimman kattavasti ne näkökulmat, joita laajempi joukko sisältää. Tein myös tällä henkilötoksellalla kokeellisia Q-analyysejä ja huomasin osallistuja määrän riittäväksi faktoreiden muodostamisessa.

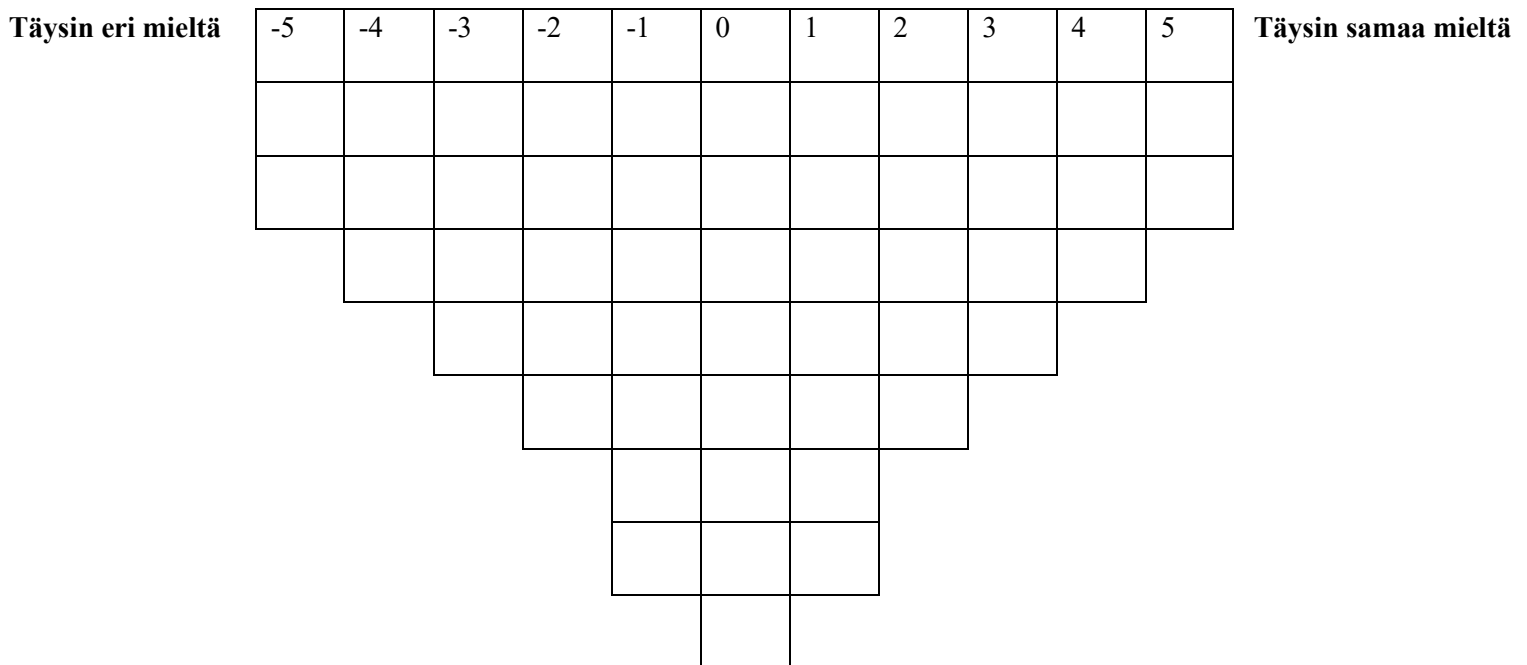
KUVIO 1. Osallistujajoukkoa kuvaava diagrammi

6.5. Jaotteluohjeet ja Q-näytteen kerääminen

Q-metodissa voidaan käyttää oikeastaan mitä tahansa vertailtavaa materiaalia, jonka osallistujat jakavat subjektiivisten kokemustensa mukaan. Helpoin tapa on koota juuri väitteiden joukko, jonka kyselyyn osallistuvat järjestävät. Esimerkiksi korteille painetut ja sattumanvaraisesti numeroidut väitteet annetaan osallistujalle, joka asettaa väitteet paremmuus järjestykseen niin sanotulla rankingmenetelmällä. (Kitzinger 1987, 83.) Menetelmässä vastaajat joutuvat vertailemaan väitteitä suhteessa toisiinsa. Tämä tapahtuu yleensä pyytämällä osallistujaa jakamaan väitteet pakotetulla jakaumalla eli Q-jaottelulla (Watts 2012, 23). Q-metodissa osallistuja siis jaottelee ”raaka-aineiston” itsenäisesti ja tutkijan tehtävänä on antaa osallistujille vain samanlaiset jaotteluohjeet. (Kamal 2014, 63–64.) Osallistujalla ei näin ole selvää kantaa tutkijan mielipiteistä esitettyjä väitteitä kohtaan, jolloin tutkijan vaikutus osallistujiin vähenee. Q-metodissa osallistujan valinnanvapaus on myös oleellisesti suurempi, kuin esimerkiksi R-metodologisissa surveytutkimuksissa. (Aalto, 2003, 121.)

KUVIO 2. Q-jaottelu pakotetulla ja keskitetyllä jakaumalla Q-otoksen ollessa 50 (Watts 2005, 77.)

Esimerkkikuvassa (kuvio 2.) on malli, kuinka osallistujien tuli tässä tutkimuksessa asemoida väitteet. Tutkimuksessani annoin osallistujille ohjeet suullisesti, jolloin osallistujilla oli myös mahdollisuus kysyä mahdollisesti epäselvistä asiakohdista. Pyysin osallistujia aluksi jakamaan väitteet kolmeen pinoon suhtautumisensa mukaan, samaa mieltä, eri mieltä vai neutraali. Tämän jälkeen neuvoin vastaajia asettelemaan väitteet tarkemmin jaotteluohjeen mukaisesti. Jaottelun jälkeen pyysin vastaajia vielä kommentoimaan yleisesti jaotteluaan, kummankin ääripään väitteitä sekä väitteitä, jotka olivat hankalia sijoittaa tai muuten ongelmallisia (Watts 2005, 77). Vaikka väitteitä muodostaessani pyrinkin välttämään epäselviä ja peilikuvamaisia väitteitä, kokivat vastaajat jotkin väitteet liian monitulkintaisiksi tai sisäisesti ristiriitaisiksi. Tämä ei kuitenkaan lähtökohtaisesti vaikuttanut merkittävästi tutkimukseen.

Ensimmäisen haastattelun suoritin heinäkuussa 2019 ja viimeisen syyskuun lopussa 2019. Ajallisesti on siis otettava huomioon, että haastattelut on suoritettu tuona kyseisenä aikana eikä sen jälkeiset tapahtumat ole vaikuttaneet tutkimukseni haastatteluosuuksiin. Kerättyäni kaikkien osallistujien väitteet Q-jaottelulle, pääsin tutkimuksessani seuraavaan vaiheeseen, jossa kaikkien osallistujien Q-jaotteluita vertaillaan keskenään faktorianalyysin keinoin. Tarkoituksena on ristiin vertailun keinoin muodostaa ryhmiä eli faktoreita, joissa on mahdollisimman lähellä toisiaan olevia jaotteluita. Tällöin saadaan kuva siitä, ketkä ovat väitteistä samaa tai eriävää mieltä ja missä väitteissä hajontaa tapahtuu eniten. (Watts 2012, 23.) Faktorien tulkintavaihe siirtää tutkimuksen jälleen kvalitatiivisempaan suuntaan (Aalto, 2003, 119).

6.6. Faktoreiden muodostaminen

Faktoreiden muodostaminen alkoi, kun kirjasin koehenkilöiden suorittamat Q-jaottelut ohjelmaan, joka on suunniteltu Q-metodologista tutkimusta varten. Faktorianalyysin voi suorittaa esimerkiksi juuri faktorianalyysiin tarkoitetuilla työkaluilla, kuten SPSS-ohjelmalla. Nämä ohjelmat ovat pääsääntöisesti kehitetty kuitenkin palvelemaan R-metodologisen tutkimuksen tarpeita, jolloin niiden soveltuvuus Q-metodologiseen tutkimukseen eivät ole ihanteelliset. Faktoreiden rotaatiot on mahdollista tehdä myös käsin, mutta ajan säästämiseksi ja käytännöllisyyden takia käytin Watsin ja Stennerin suosittelemaa ja Peter Schmolckin suunnittelemaa ohjelmaa PQMethod, jonka sai ladattua internetistä. (Watts 2012, 94–

95.) Schmolckin PQMethod-sovellus oli ladattavissa DOS-tiedostona, mikä vaikeutti sen käyttöä jossain määrin, ottaen huomioon, että tämä käyttöjärjestelmä on melko vanha ja vaatii jonkinasteista tietämystä sen käyttötavasta. Ohjelman mukana tuli kuitenkin melko yksityiskohtaiset ohjeet, joiden lisäksi työtä helpotti se, että Watts ja Stenner (2012) käyttivät samaa ohjelmaa omissa esimerkeissään. (Schmolck, 2008). Aikaisemman kokemuksen puutteen takia päädyinkin seuraamaan melko tarkasti Wattsin ja Stennerin sekä Schmolckin laatimia ohjeita Q-metodisen tutkimuksen suorittamisesta. Huomion arvoista on tuoda esille, että tutkimuksen tämä vaihe on hyvin tilastollinen.

Tässä vaiheessa oli tärkeää huomioida oman tutkimukseni tavoitteet ja määritellä, minkälaisia tuloksia toivoin lopulta saavani. Tarkoituksena voi olla saada esille mahdollisimman kattava kuva niistä mielipiteistä, joita Q-jaottelusta voidaan nostaa esille. Omassa tutkimuksessani halusin kuitenkin keskittyä muutamaankin faktoriin, joissa on vahvemmin nähtävissä latautuneisuus, joten alusta asti uskoin, että faktoreiden määrä tällä osallistujajoukolla on todennäköisesti melko maltillinen. Näillä päätöksillä on merkitystä, koska faktorianalyysi ei itsessään ratkaise näitä kysymyksiä, vaan tutkijan on tehtävä päätöksiä itsenäisesti. Ongelmaksi voi kuitenkin jossain määrin muodostua kokemuksen puute ja tästä kärsivänä käytinkin useampaa tapaa määritellä faktoreiden merkittävyyttä. (Watts 2012, 95.)

Teoreettinen lähtökohtani ja väitejoukko antoi viitteitä siitä, kuinka monta faktoria olisi mahdollista saada metodilla muodostettua. Lähtöajatuksenani oli, että Trumpin politiikan voidaan katsoa vahingoittaneen, hyödyttäneen tai olleen vaikutuksiltaan neutraali Yhdysvaltojen maailmanpoliittiselle statukselle. Näin ollen oletin, että faktoreita syntyisi yhden ja kolmen väliltä. Tämä voidaan nähdä teoreettisesti ohjautuvana deduktiivisena tapana lähteä määrittelemään faktoreiden määrää. Toisena vaihtoehtona on induktiivisesti lähteä testaamaan, kuinka monta merkityksellistä faktoria on mahdollista saada muodostettua. (mt. 95–96.) Lähtöoletukseni helpotti haluamani faktoreiden määrän määrittelyssä, mutta luotin myös induktiiviseen tapaan, jolloin sain karsittua faktoreita, joiden lataus oli hyvin vähäinen.

TAULUKKO 3. Koehenkilöiden tekemien Q-jaotteluiden korrelaatiomatriisi (M=mies, N=nainen)

Osallistuja	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
M1	100	39	55	63	51	28	46	35	15	57	16	44	77	61
M2	39	100	11	40	29	16	32	21	7	21	11	18	37	31
M3	55	11	100	40	51	35	52	25	16	47	22	29	52	61
N4	63	40	40	100	53	15	52	39	30	43	6	39	72	70
M5	51	29	51	53	100	32	39	39	2	59	11	31	59	55
M6	28	16	35	15	32	100	45	36	24	18	40	32	25	19
M7	46	32	52	52	39	45	100	42	21	33	41	38	55	52
N8	35	21	25	39	39	36	42	100	45	38	34	53	35	29
M9	15	7	16	30	2	24	21	45	100	16	33	31	2	16
N10	57	21	47	43	59	18	33	38	16	100	9	33	57	49
M11	16	11	22	6	11	40	41	34	33	9	100	17	11	13
N12	44	18	29	39	31	32	38	53	31	33	17	100	47	49
N13	77	37	52	72	59	25	55	35	2	57	11	47	100	70
M14	61	31	61	70	55	19	52	29	16	49	13	49	70	100

Q-jaotteluiden korrelaatiomatriisi (taulukko 3.) kertoo, miten osallistujien tekemät jaottelut korreloivat keskenään. Matriisin vastauksista voidaan selvittää, keiden vastaajien välillä on yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Esimerkiksi vastaajien 1 ja 13 jaotteluiden välillä on nähtävissä vahva korrelaatio (77/100), kun puolestaan vastaajien 5 ja 9 välillä korrelaatiota ei juurikaan ole (2/100). Tämä vaihe on merkityksellinen, koska näistä lähtökohdista alkaa faktoreiden muodostaminen. Korrelaatiomatriisi sisältää siis kaikki kerätyt Q-otokset ja näin ollen vastaajien näkemykset, joista koko tutkimus koostuu. (Watts 2012, 98.)

Faktorianalyysin tärkein tehtävä on selvittää vastaavuuksia sekä eroavaisuuksia vastaajien tekemien jaotteluiden välillä. Näistä vaihteluväleistä muodostuu tutkimuksen faktorit. Vaihteluväli voi olla yhtenäinen (common variance), joka kuvastaa niitä näkökulmia, jotka ovat yhteisiä vastaajien kesken. Eri-tyinen vaihteluväli (specific variance) puolestaan kuvastaa yksilöiden tekemiä jaotteluita ja korostaa juuri yksilöiden vastausten vaihtelua. Kolmantena on virheellinen vaihteluväli (error variance), joka puolestaan kuvaa niitä satunnaisia virheitä, joita sisältyy kaikkiin tietoa kerääviin ja kokoaviin tutkimuksiin. Faktorianalyysin tehtävänä on siis laskea mahdollisimman paljon vaihteluvälejä, joita laske-
malla voidaan selvittää niitä samankaltaisuuksia, joista muodostuu tutkimuksen faktorit. Faktoreiden

muodostamisen ajatuksena on siis tunnistaa ja erotella niitä tekijöitä, jotka näkyvät yhtäläisyyksinä tai eroavaisuuksina korrelaatiomatriisissa. (Watts 2012, 98.)

Käytin tutkimuksessani faktoreiden erittelyyn vanhinta tähän tarkoitukseen kehitettyä menetelmää, keskitettyä faktorianalyysimenetelmää (centroid factor analytic method), joka voidaan nähdä järkevimpänä vaihtoehtona sen tehokkuuden ja yksinkertaisuutensa suhteen. (mt. 100.) On kuitenkin huomautettava, että analyysimenetelmiä on toki muitakin, joiden matemaattisten periaatteiden takia ne saattavat olla tarkempia tilastollisessa mielessä. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että ne olisivat välttämättä parempia työkaluina juuri Q-metodilliseen tutkimukseen. (Brown 1980, 235–236). Tästä syystä myös itse päädyin käyttämään juuri keskitettyä faktorianalyysimenetelmää. Tämä menetelmä ei kuitenkaan näytä itse prosessia, jolla faktorit muodostetaan. Ohjelma tekee sen automaattisesti, kun käyttäjä on valinnut haluamiensa faktoreiden lukumäärän. Faktoreihin vaikuttaa tämän lisäksi vielä käyttäjän tekemät valinnat siitä, ketä osallistujista valitaan kullekin faktorille sekä mahdollinen käsirotaatio.

Faktoreiden lukumäärän valinnasta on olemassa monia erilaisia näkemyksiä. Osa tutkijoista suosittelee maagista seitsemän faktorin lähtökohtaa, joka puolestaan omassa tutkimuksessani oli merkittävästi liian korkea määrä. Toisena vaihtoehtona olisi voinut käyttää Wattsin ja Stennerin hyväksi toteamaa menetelmää, jossa faktoreiden lukumäärää suhteutetaan vastaajien lukumäärään. Tämäkään menetelmä ei mielestäni ollut tutkimukseni kohdalla järkevä. Lähdin tutkimuksessani oletuksesta, että faktoreita tulisi syntyä 1-3. Valitsinkin ohjelmassa faktoreiden lukumääräksi alustavasti neljä. (Watts 2012, 107–108.)

TAULUKKO 4. Kiertämätön (unrotated) faktorimatriisi (tummennetut arvot kertovat määrittävästä latauksesta kullakin faktorilla)

Osallistuja	Faktorit	
	A	B
M1	0.77	0.29
M2	0.40	0.07
M3	0.64	0.07
N4	0.74	0.24
M5	0.66	0.27
M6	0.46	-0.35
M7	0.71	-0.12
N8	0.61	-0.38
M9	0.32	-0.41
N10	0.62	0.23
M11	0.33	-0.47
N12	0.59	-0.16
N13	0.79	0.38
M14	0.75	0.30
Eigenvalues	5.37	1.19
% expl.Var.	38	9

Lopulta päädyin kuitenkin karsimaan faktorit 3 ja 4 lopullisesta faktorirotaatiosta, koska niiden ominaisarvot (eigenvalue) jäivät selkeästi alle vaadittavan 1:n (faktori 3: EV 0.1453 ja faktori 4: EV 0.5625). (Brown 1980, 40.) Halusin kuitenkin vielä varmistaa merkityksellisen faktorilatauksen avulla, että valitsemani faktorit ovat valideja tarkasteluun. Tässä tavassa ensin lasketaan merkitsevien faktorilatauksien arvo seuraavan kaavan mukaisesti: $2,58 \cdot (1 \div \sqrt{\text{no. Of items in } Q \text{ set}}) = 2,58 \cdot (1 \div \sqrt{50}) = \pm 0,3648670990922585$, jolloin vastaukseksi saadaan pyöristettynä $\pm 0,36$, joka on tässä tutkimuksessa siis merkittävä faktorilataus. (Watts 2012, 108.)

Muodostetuilta faktoreilta tulisi löytyä vähintään kaksi merkitsevää faktorilatausta, jotta ne ovat järkevää sisällyttää tutkimukseen. Tässä tutkimuksessa faktorilta A löytyi kahdeksan ja faktorilta B neljä tämän säännön täyttämää arvoa (ks. taulukko 4). Myös faktorilta kolme löytyi kaksi tämän kriteerin täyttävää jaottelua, joten päätin selvittää vielä Humphreyn säännöksi kutsutulla kaavalla tämän faktorin merkityksellisyyden. Sen saamat arvot jäivät kuitenkin merkittävästi tarvittavien arvojen alle, joten lopulliseen tutkimukseen jäi kaksi faktoria. Jäljelle jääneistä faktoreista A oli selkeästi faktoria B merkittävämpi, koska se sisälsi 33% tutkimuksen kokonaisvariaatiosta B faktorin sisältäessä 14%.

7. FAKTOREIDEN TULKINTA JA ANALYYSI

Vaikka aikaisemmin ilmoitettu 0,36 muodostuikin merkittäväksi faktorilataukseksi tässä tutkimuksessa, oli mielestäni faktoreiden ”puhtauden” kannalta hyödyllistä valita korkeampia arvoja. Näin ollen vältyttiin myös päällekkäisyyksiltä, jossa matalampia arvoja saaneet vastaajat olisivat olleet määrittämässä toista faktoria. Määrittäviksi vastaajiksi valitsin faktorilta A ne vastaajat, joiden lataus oli rotaation jälkeisessä faktorimatriisissa yli 0,5. Vastaavasti B faktorilla määrittäväksi vastaukseksi riitti, että vastaajan lataus oli yli 0,4, näin ollen kaikki vastaajat määrittivät vain jompaakumpaa faktoria. Toteuttaakseni Stephensonin tavoittelemaa holistista lähestymistapaa, pyrin tutkimuksessani analysoimaan faktoreita ja niiden idealisoituja Q-jaotteluita mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tarkoituksena on tällöin käydä idealisoidun Q-jaottelun kaikki väitteet läpi ja suhteuttaa niitä toisiinsa sekä toisiin faktoreihin. Näin saa muodostettua myös kokonaisvaltaisen kuvan siitä näkökulmasta, mikä vastaajien Q-jaotteluista muodostuu. Tämä on myös tutkimuseettisesti merkittävää, koska tällöin vastaajien koko näkemys tulee käsitellyksi, poimimatta vain tiettyjä tutkijan omiin ennakkokäsityksiin sopivia väitteitä idealisoidusta jaottelusta. (Watts 2012, 150.)

Abduktiiviseen päättelyyn pohjautuen pyrin muodostamaan mahdollisimman selkeän kuvan faktoreiden muodostamista mielipiteistä. Koska tutkimuksessani nousi esille vain kaksi merkittävää faktoria, se antoi minulle mahdollisuuden syventyä näihin hyvinkin tarkasti ja näin toteuttamaan Stephensonin kuvaamaa holistista lähestymistapaa. Tarkasteluni painottui aluksi faktoreiden tulkitsemiseen erikseen, jossa huomioin kaikki väitteet, jotka saivat korkeampia tai matalampia pisteitä verrattuna toiseen faktoriin. Näin sain käsiteltyä kaikki väitteet faktorikohtaisesti, lukuunottamatta konsensusväitteitä. Q-metodin tarjoamien vastausten lisäksi käytin hyväkseni keräämiäni haastatteluita koetilanteista, joissa osallistujat pääsivät vapaasti kommentoimaan väitteitä sekä teoriapohjaa, joka sitoo faktoreista muodostuvat mielipiteet kansainvälisen politiikan teoriakeskusteluun. Taulukossa viisi olen esittänyt väitteet numeroituina ja niiden saamat idealisoidut faktoripisteet, joiden kautta on helpompi havainnollistaa väitteen saamaa latausta faktorilla.

TAULUKKO 5. Väitteet numeroituina ja niiden saamat arvot faktoreittain (ks. Liite 4)

Väite	Faktori A	Faktori B	Väite	Faktori A	Faktori B
1.	4	0	26.	0	4
2.	-1	-1	27.	-3	-1
3.	2	1	28.	-1	0
4.	-2	-2	29.	0	-2
5.	5	3	30.	-1	2
6.	-2	-3	31.	1	1
7.	3	3	32.	1	4
8.	2	4	33.	-1	-1
9.	-3	-1	34.	-2	1
10.	0	-2	35.	-3	-3
11.	-2	-3	36.	1	-4
12.	-1	5	37.	0	0
13.	-2	0	38.	1	0
14.	-1	-1	39.	-1	2
15.	5	1	40.	-5	-4
16.	-5	-4	41.	-3	-3
17.	4	0	42.	-4	1
18.	1	-2	43.	1	1
19.	2	0	44.	0	2
20.	0	-2	45.	0	-1
21.	-4	3	46.	2	1
22.	-4	-5	47.	3	5
23.	3	-1	48.	3	2
24.	0	0	49.	2	2
25.	1	3	50.	4	-5

7.1 Konsensusväitteet

Vastaajat olivat samaa mieltä yhteensä 12 väitteestä, jotka muodostuivat näin ollen konsensusväitteiksi. Osa väitteistä ei herättänyt juurikaan tunteita tai ne olivat muodoltaan liian monitulkintaisia, jolloin väitteet sijoittuivat idealisoidulla Q-jaottelulla 0:aan eli ei osaa sanoa sarakkeeseen. Kuitenkin 12 konsensusväitteestä vain kaksi saivat arvon tältä neutraalilta sarakkeelta. Konsensusväitteet osoittavat, että politiikan tutkimuksen opiskelijoiden välillä on selkeästi löytyvissä yhtenäisiä mielipiteitä Trumpista ja hänen politiikkansa vaikutuksista. Konsensusväitteitä voidaan katsoa olevan melko runsaasti, mitä osaltaan selittää tutkimuksessa esiin nousseiden faktoreiden matala lukumäärä. Käsittelen seuraavassa

myös niitä väitteitä, jotka eivät olleet varsinaisesti konsensusväitteitä, mutta olivat lataukseltaan vahvoja ja faktoreiden idealisoidulla jakaumalla lähellä toisiaan, koska ne kertovat konsensusväitteiden ohella niistä näkökulmista, joista faktoreilla vallitsi melko vahva yksimielisyys.

7. Donald Trumpin uusi Iran-politiikka on tuonut esille juovan transatlanttisissa suhteissa. Vetäytyminen ydinso-
pimuksesta ja pakotteiden uudelleen asettaminen kielivät Yhdysvaltojen halusta vetää omaa linjaansa, mikä
poikkeaa aikaisemmin Euroopan kanssa yhteisestä diplomatiaa painottavasta lähestymistavasta.

49. Mikäli nykyisen presidentin Donald Trumpin ulkopoliitiikan ytimenä on Amerikka ensin –ajattelu, jossa tär-
keintä on turvata USA:n omat kansalliset intressit, oli kyse sitten turvallisuudesta tai kaupasta, vaikuttaa se to-
dennäköisesti negatiivisesti Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan.

Vastaajat olivat yhtä mieltä siitä, että Trump on valmis vetämään omaa ulkopoliittista linjaansa, vaikka se eroaisikin selkeästi diplomatiaa korostavasta tavasta, minkä painotus on ollut aikaisemmin yhteistä Yhdysvalloille ja Euroopalle. (Väite 7: A +3, B +3.²) Tämän lisäksi Donald Trumpin Amerikka ensin –ajattelun, missä painottuu Yhdysvaltojen kansalliset intressit, koetaan vaikuttavan negatiivisesti Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan. (49: A +2, B +2.)

---

² Jatkossa ensimmäisellä numerolla viitataan väitteeseen ja jälkimmäinen numero(t) viittaa väitteen saamaan idealisoidun Q-jaottelun pisteisiin kullakin faktorilla.

31. Ilman Yhdysvaltain osallistumista ja johtajuutta merkittäviä kansainvälisiä ongelmia ei voida ratkaista, vielä kuitenkin tähän on kyetty joillakin osa-alueilla.
14. Useimmat Trumpin kauppapolitiikkaan ennalta liitetystä peloista eivät ole toteutuneet ja tuskin tulevat toteutumaankaan.
33. Trumpin näkemys Yhdysvalloista kunnioitettuna kansainvälispoliittisena toimijana perustuu yhtäältä sotilaallisten ja taloudellisten resurssien pönkittämiseen ja toisaalta valmiuteen käyttää pakkokeinoja voimallisemmin kuin edeltävät presidentit. Realistinen ajattelu voi hyvinkin vahvistaa Yhdysvaltojen johtajan roolia muiden maiden silmissä.
2. Trump-doktriini sisältää uskonservatismista kumpuavia kielikuvia sivilisaatioista ja pohjaa nollasummalogiikkaan perustuvaan materialistiseen maailmankuvaan, joka on lainattu realismin perinteestä. Tämän kaltainen doktriini voi hyvinkin vahvistaa Yhdysvaltojen asemaa kansainvälisessä järjestelmässä.

Vastaajat suhtautuivat melko neutraalisti tai heidän oli vaikea ottaa kantaa väitteeseen, että kansainvälisten ongelmien ratkaisuun on vielä mahdollisuuksia, mikä vaatii osaltaan myös Yhdysvaltojen osallistumista sekä johtajuutta (31: A +1, B+1). Myös väite, että Trumpin kauppapolitiikkaan liitetyt pelot olisivat olleet täysin turhia (14: A -1, B -1) sai vastaajien keskuudessa lähellä neutraalia olevat arvot, tosin kuitenkin negatiivisen puolella. Samalla tavalla vastaajat suhtautuivat siihen, että realismia mukaileva ulkopolitiikka vahvistaisi Yhdysvaltojen asemaa muiden maiden silmissä. (33: A -1, B -1.) Ylipäätään vastaajat suhtautuivat epäillen, että Yhdysvaltojen asema voisi kansainvälisessä järjestelmässä vahvistua Trumpin uskonservatiivisia kielikuvia ja nollasummalogiikkaa noudattavaa doktriinia ja materiaalista maailmankuvaa painottavalla politiikalla. (2: A -2, B -2.) Vastaajista väite kuvaa selkeästi Trumpin ajattelua, mutta sen ei nähdä vahvistavan Yhdysvaltojen asemaa kansainvälisessä järjestelmässä. Yksi vastaajista kommentoi väitettä näin:

”Pehmeillä arvoilla on oma roolinsa, mikä ei kuitenkaan ole sama kuin kovilla arvoilla ja politiikalla, mitkä Trump näkee ainoastaan merkittävänä. Trumpin kovien arvojen painotus ei ole niin merkityksellistä, mikäli laajemmin pehmeät arvot nähdään tehokkaina. Olen vakuuttunut, että Kiinan pehmeiden arvojen käytöllä tullaan poimimaan erittäin hedelmällistä satoa tulevaisuudessa.”

4. Toimiakseen tehokkaasti kansainvälisten instituutioiden pitäisi saada vaikutusvaltaisimmilta jäseniltään edes jonkin verran yksimielisyyttä taakseen. Monissa instituutioissa tämän kaltainen yksimielisyys voi tulevaisuudessa kasvaa presidentti Trumpin hallinnon toimien ansiosta.

Vahvemmin oltiin vastaan ajatusta, että Trumpin toimilla voisi olla positiivisia vaikutuksia kansainvälisten instituutioiden toimivuuteen tai siihen yksimielisyyteen, joita näiden tehokas toiminta edellyttäisi. (4: A -2, B -2.) Kansainvälisten instituutioiden toiminnan kannalta koettiin yksimielisyyden olevan yksi tekijä, jolla voidaan saada asioita aikaiseksi:

”Kyllä minä ostan tuon väitteen, että siellä pitää saada jotain yksimielisyyttä, mutta en näe miten Yhdysvaltojen nykypolitiikka ajaa tällaisesta yksimielisyyttä. Kun toimitaan monenkeskisessä toimintaympäristössä, päätösten tekemiseen vaaditaan yksi vahva toimija, joka pystyy runttaan niitä läpi tai koalitioita. Minulla on tunne, että Yhdysvallat on monessa kysymyksessä sellainen toimija, joka pystyy ajamaan haluamaansa linjaa. Se ei pyri kuitenkaan tällä hetkellä kasvattamaan yksimielisyyttä.”

35. Presidentti Donald Trumpin ulkopolitiikka perustuu kaikessa Yhdysvaltain etuihin ja tämä voi tulevaisuudessa näkyä Yhdysvaltojen aseman vahvistumisena. Vahva Yhdysvallat on selkeästi myös kaikkien muiden länsimaiden etu.

41. Ellei Yhdysvallat sitoudu rakentamaan ja ylläpitämään maailmantalouden perustaa ja standardeja, niin pelisäännötkin ovat tulevaisuudessa 'made in China'. Trumpin toiminta näyttää tässä valossa vahvistavan Yhdysvaltojen asemaa.

Vastaajat olivat melko vahvasti myös vastaan väitettä, että Trump pystyisi politiikallaan vahvistamaan Yhdysvaltojen asemaa, eikä sen nähty olevan myöskään kaikkien länsimaiden etujen mukaista. (35: A -3, B -3.) Trumpin toiminnan nähtiin heikentävän Yhdysvaltojen asemaa siinäkin mielessä, ettei se sitoudu rakentamaan ja ylläpitämään maailmantalouden perustaa tai rakenteita, mikä puolestaan voi avata ovia nouseville valtioille, kuten Kiinalle. (41: A -3, B -3.)

”Mitä enemmän jenkit vetäytyvät esimerkiksi kaupan alalla ja muualla, niin Kiina saa pumpattua aika hyvin infrarakennusprojektejaan. Parannetun infran ja talouden kautta Kiinalla on paljon suurempi sananvalta kansainvälisissä instituutioissa.”

40. Presidentti Donald Trumpin toimet voidaan tulkita niin, että Yhdysvallat arvostaa vanhoja liittolaisiaan sekä yhteistä arvopohjaa ja on valmis tekemään asioita jopa parantaakseen näitä entisestään.

Erittäin vahvasti, joskin eri painotuksilla, vastaajat näkivät, että Trump ei ole osoittanut arvostavansa vanhoja liittolaisiaan tai yhteistä arvopohjaa (40: A -5, B -4). Hänen ei nähty myöskään olevan halukas parantamaan näitä:

”Nimenomaan Trumpin toimet ja Valkoinen talo, ovat hyvin tätä vastaan. Arvopohjalla ei ole niin väliä, koska puhutaan tapauskohtaisista transaktioista ja valtapolitiikasta. Arvopohjaa ei lähdetä parantamaan, ellei sieltä saada kovaa valuuttaa takaisin. Ei missään nimessä Trump ole lähdössä, jos joku maksaa, niin sitten se lähtee sinne suojelemaan.”

”Ne vanhat liittolaiset, joiden kanssa ollaan vielä hyvää pataa ovat Saudi-Arabia, jonka kanssa ollaan kavereita, koska se on alueellisesti hyödyllinen toimija ja hyvin kätevä, koska se on absoluuttinen monarkia, jonka kanssa on hyvä tehdä kauppaa.”

22. Yhdysvallat suhtautuu yhtä vakavasti ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja niiden parantamiseen, kuin aikaisempienkin presidenttien aikana.

Vastaajat olivat kummallakin faktorilla vahvasti eri mieltä väitteen kanssa, että Trump suhtautuisi yhtä vakavasti ihmisoikeuksiin, kuin aikaisemmatkin Yhdysvaltojen presidentit. (22: A -4, B -5.) Väitteessä

on nähtävissä esimerkiksi Trumpin sisäpolitiikan toimet, mutta toisaalta myös Yhdysvaltojen intressit. Kaksi vastaajaa kommentoi väitettä:

”Väite oli selkeä sijoittaa. Trump ei suhtaudu ihmisoikeuksiin samalla lailla, kuin esimerkiksi Obama. Siinä on hirveä kontrasti.”

”Näen tämän institutionaalisesta näkökulmasta. Jenkeillä ei ole minkäänlaisia intressejä ajaa siellä eteenpäin ihmisoikeuskysymyksiä. Yhdysvallat suhtautuu ihmisoikeuskysymyksiin vakavasti, mutta ei niiden kunnioittamiseen samalla tavalla tai parantamiseen.”

16. Presidentti Donald Trumpin hallinto merkitsee näkyvää ja positiivista muutosta Yhdysvaltain ulkopoliitikassa. Yhdysvaltojen pitää kyetä ajamaan omia etujaan ja intressejään, vaikka se tarkoittaisi sen tekemistä muiden kustannuksella.

Vastaajat olivat myös vahvasti vastaan ajatusta, että Yhdysvalloilla olisi oikeus ajaa omia etujaan ja intressejään muiden kustannuksella. (Väite 16: A -5, B -4.)

”Yhdysvaltojen ei pidä ajaa omia etujaan ja intressejään muiden kustannuksella. Mikäli aletaan sellaiseen protektionismiin, että eristetään itsensä, se ei aja Yhdysvaltojen etuja, eikä sitä voida tehdä muiden kustannuksella, kun ollaan tässä järjestelmässä.”

Konsensusväitteitä syntyi tutkimuksessa melko paljon (12), joka on osittain selitettävissä sillä, että muodostuneita faktoreita tutkimuksessa on vain kaksi. Lisäksi on huomioitava, että monet konsensusväitteet sijoittuivat melko lähelle neutraalia tai ”ei osaa sanoa” sektoria. Näin ollen joukossa voi olla sellaisiakin väitteitä, jotka ovat olleet muodoltaan hankalia sijoittaa. Konsensusväitteiden perusteella voidaan melko selkeästi todeta, että vastaajat eivät kokeneet Trumpin politiikan ainakaan vahvistavan Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa. Trumpin toimet ja Trump henkilönä koettiin laajasti melko

negatiivisessa valossa. Erimielisyyttä vastaajien välillä syntyikin juuri siinä, onko Trumpin toimet nähtävissä merkityksellisinä isommassa mittakaavassa vai jäävätkö vaikutukset ajallisesti rajattuun jaksoon ja pystyvätkö muut toimijat vaikuttamaan niihin.

Vastauksiin näyttää vaikuttaneen vastaajien näkemys siitä, mikä on Yhdysvaltojen rooli ja järjestelmän vaikutukset. Mitä merkittävämpänä Yhdysvaltojen rooli koettiin, sitä vahvemmin Trumpin toimilla nähtiin negatiivisia vaikutuksia. Mielenkiintoista oli, että osa vastaajista kiinnitti huomiota väitteisiin, joissa puhuttiin Trumpista, Trumpin hallinnosta ja Yhdysvalloista, jotka voidaan nähdä kolmena eri toimijana. Trumpin hallinnon voidaan katsoa edustavan perinteisempää pitkäjänteistä politiikkaa, kun Trump itse nähdään poukkoilevampana toimijana.

7.2 Faktori A: Trumpin sekava politiikka syö Yhdysvaltojen uskottavuutta

Faktoria A määrittäviä vastaajia oli haastattelijoukosta yhdeksän ja faktori selittää 33% tutkimuksen variaatioista. Faktori A oli myös kahdesta muodostetuista faktoreista selkeästi suurempi yhtäläisyyksiensä puolesta. Se määrittelee vahvasti vastaajien näkökulmia esitettyihin väitteisiin. Nimesin faktorin mielestäni kokonaisuutta parhaiten kuvaavan väitteen pohjalta, jossa yhdistyy vastaajien näkemys Trumpin politiikasta ja sen vaikutuksista. Faktorilla A vastaajat olivat selvästi vahvemmin sitä mieltä, että Trumpin ja hänen hallintonsa toimilla on ollut ja tulee olemaan monia negatiivisia vaikutuksia niin Yhdysvalloille itselleen, kuin muillekin toimijoille kansainvälisessä järjestelmässä. Trumpin aika presidenttinä on nähty sekavana ja se on herättänyt epävarmuutta. Negatiiviset väitteet Trumpin presidenttiyden vaikutuksista sijoittuvat korkealle tällä faktorilla. Puolestaan väitteet, joissa Trumpin toimet koetaan positiivisessa valossa, sijoittuvat matalalle. Tämä kuvaakin selkeästi sitä näkemystä, mikä faktorilla on Trumpin toimien vaikutuksista Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan.

TAULUKKO 6. Esimerkkiväitteitä painottaen subjektiivisesti vahvempia näkökulmia

Väitteet	Faktori A (B)
15. Donald Trumpin presidenttikautta on tähän asti leimannut sekava ja epästrateginen toimintamalli useilla politiikan lohkoilla eikä tälle toiminnalle ole nähtävissä mitään positiivista muutosta. Ulkopolitiikassa tämä aiheuttaa epävarmuutta ja pelkoa.	5 (1)
5. Suurimman uhkan kansainvälisiä instituutioita kohtaan muodostaa sellaisten kansallisten ja ylikansallisten yhteenliittymien purkautuminen, jotka puolustavat taloudellista avoimuutta ja kansainvälisyyttä. Näistä varoittavina esimerkkeinä voidaan pitää Yhdysvaltojen vetäytymistä Pariisin ilmastopöytäkirjasta sekä isolationistiset toimet kaupan alalla.	5 (3)
1. Trump-doktriini on rakennettu ristiriidalle liberaalin internationalismin kanssa, jonka voidaan katsoa olleen vahvasti länsimaita yhdistävä ideologia.	4 (0)
50. Koko maailma tulee kärsimään yhdysvaltalaisäänestäjien typeryydestä vuoden 2016 presidentinvaaleissa.	4 (-5)
17. Trumpin hallinnon taipumus tukeutua sotilaallisiin keinoihin, kansalliseen oman edun tavoitteluun, protektionismiin ja transaktionalismiin ovat vaatineet monilta perusteellista Yhdysvaltain globaalin roolin, Eurooppa-suhteiden ja sääntöperusteisen kansainvälisen järjestyksen uudelleen arvioimista.	4 (0)
23. Trumpin sanat sekä teot ovat aiheuttaneet vahvaa tyytymättömyyttä ympäri maailman ja Trumpin valinnalla tuleekin olemaan pitkäkestoiset ja negatiiviset seurauksensa esimerkiksi Yhdysvaltojen luotettavuuden näkökulmasta.	3 (-1)
3. Trump ja hänen hallintonsa uhkaavat pidättäytyä niistä tärkeistä sidoksista, jotka legitimoivat Yhdysvaltain kansainvälistä toimintaa, tehdä kulttuurien välisistä kamppailuista itseään toteuttavia ennusteita ja heikentää Yhdysvaltain kykyä hyödyntää vaikutusvaltaansa viisaasti pitkällä aikavälillä.	2 (1)
19. Presidentti Donald Trumpin hallinto ei arvota ulkopolitiikassaan korkealle ”pehmeää valtaa”, tähän mennessä nähtyjen lausuntojen ja tekojen perusteella. Yhdysvaltain kumppanien pitäisi olla tästä huolissaan.	2 (0)
42. Nykyisen kansainvälisen järjestelmän kannalta Yhdysvaltojen rooli on keskeinen. Puolustuskapasiteetissa mitattuna se on samalla ainoa globaali suurvalta, ja muut perinteiseksi suurvalloiksi luetut valtiot ovat oikeastaan merkittäviä alueellisen tason valtoja. Trump on vahvistanut ja vahvistaa edelleen toimillaan tätä asemaa muun muassa lisäämällä armeijan rahoitusta.	-4 (1)
21. Kylmän sodan jälkeisessä maailmassa Yhdysvaltojen johtava asema maailmantaloudessa ja globaalissa turvallisuuspoliittisessa järjestelmässä on toiminut keskeisenä läntisen arvoyhteisön vakauttavana tekijänä. Tämän pitkän aikavälin toiminnan voidaan uskoa jatkunut myös Trumpin valinnan myötä ja sen jälkeen.	-4 (3)
16. Presidentti Donald Trumpin hallinto merkitsee näkyvää ja positiivista muutosta Yhdysvaltain ulkopolitiikassa. Yhdysvaltojen pitää kyetä ajamaan omia etujaan ja intressejään, vaikka se tarkoittaisi sen tekemistä muiden kustannuksella.	-5 (-4)
40. Presidentti Donald Trumpin toimet voidaan tulkita niin, että Yhdysvallat arvostaa vanhoja liittolaisiaan sekä yhteistä arvopohjaa ja on valmis tekemään asioita jopa parantaakseen näitä entisestään.	-5 (-4)

15. Donald Trumpin presidenttikautta on tähän asti leimannut sekava ja epästrateginen toimintamalli useilla politiikan lohkoilla eikä tälle toiminnalle ole nähtävissä mitään positiivista muutosta. Ulkopoliitikassa tämä aiheuttaa epävarmuutta ja pelkoa.

Selkeästi samaa mieltä vastaajat olivat siitä, että Trumpin politiikka nähdään yleisesti epäjohdonmukaisena ja sekavana. Tämän katsotaan aiheuttavan ulkopoliittisella kentällä epävarmuutta ja pelkoa. (15: +5). Tämä nousi faktoria määrittäväksi väitteeksi, koska sen saama lataus eroaa myös selkeästi faktorilla B saamastaan latauksesta, jossa vastaajat kokivat olevansa väitteen kanssa vain hieman samaa mieltä (+1). Trumpin toiminnan taustalla ei nähdä isoja ideologioita varsinkaan ulkopoliitikassa. Eräs vastaaja kuvasi väitteen sijoittamistaan seuraavasti:

”Tämänhetkinen presidentti ei omia linjauksiaan suunnittele sen pohjalta, että hänellä olisi isompi taustaideologia, enemmänkin diileinä. Perspektiivi on lyhyempi, kuin aiemmin ulkopoliittisissa siirroissa.”

5. Suurimman uhkan kansainvälisiä instituutioita kohtaan muodostaa sellaisten kansallisten ja ylikansallisten yhteenliittymien purkautuminen, jotka puolustavat taloudellista avoimuutta ja kansainvälisyyttä. Näistä varoittavina esimerkkeinä voidaan pitää Yhdysvaltojen vetäytymistä Pariisin ilmastopöytäkirjasta sekä isolationistiset toimet kaupan alalla.

1. Trump-doktriini on rakennettu ristiriidalle liberaalin internationalismin kanssa, jonka voidaan katsoa olleen vahvasti länsimaita yhdistävä ideologia.

Samaa mieltä vastaajat olivat väitteen kanssa, että suurimman uhkan kansainvälisiä instituutioita kohtaan muodostaa niiden yhteenliittymien purkautuminen, jotka puolustavat taloudellista avoimuutta ja kansainvälisyyttä. Trump katsotaan toimineen tavoilla, jotka ovat varoittavia esimerkkejä näiden yhteenliittymien purkautumisesta. (5: +5) Vastaajat katsoivatkin, että Trump on rakentanut doktriinin, jonka perusta on ristiriidassa länsimaita yhdistävän liberaalin internationalistisen ideologian kanssa. (1: +4.) Faktorilla B kyseiseen väitteeseen suhtauduttiin hyvin neutraalisti (arvo 0), jonka voidaan katsoa viittaavan siihen, että osa vastaajista ei kokenut väitteestä tunteita puoleen tai toiseen. Yksi vastaaja kommentoi väitettä seuraavasti:

”Yksinkertainen virke, jonka kanssa on helppo olla samaa mieltä. Tuohon se minun mielestäni perustuu ihan yksiselitteisesti. Tähän hän on ihan tietoisesti rakentanut puheensa.”

50. Koko maailma tulee kärsimään yhdysvaltalaisäänestäjien typeryydestä vuoden 2016 presidentinvaaleissa.

Vastaajat kokivat vahvasti, että koko maailma tulee kärsimään yhdysvaltalaisäänestäjien typeryydestä vuoden 2016 vaaleissa (50: +4). Väite valikoitui väiteotokseen juuri sen provosoivan sävynsä vuoksi ja vastaajat kokivatkin sen selvästi stimulantiksi, koska sille muodostui arvo +4. Maailman koettiin kärsivän jo niistä seurauksista, joita Trumpin valinta on aiheuttanut. Toisaalta vastaajat kokivat vaikutuksien olevan riippuvaisia myös siitä, tuleeko Trump valittua toiselle kaudella, milloin vaikutuksien uskotaan pahenevan. Osa vastaajista koki, että Trumpin uudelleenvalinta saattaisi aiheuttaa peruuttamatonta tuhoa Yhdysvaltojen roolille. Vielä tällaista peruuttamatonta vahinkoa ei koettu tapahtuneen. Mielenkiintoisen väitteestä teki se, että toisella faktorilla tähän suhtauduttiin vastakkaisella tavalla. Väite sijoitettiin arvolle -5, mikä on lähes täydellinen vastakohta. Tämä osaltaan osoittaa, että väite yksinkertaisuudessaan jakoi mielipiteitä:

”Se on aika vahva väite, mutta olen sikäli samaa mieltä sen kanssa, koska Donald Trumpin aikakausi on vaikuttanut todella negatiivisesti ja kärjistään tiettyihin yhteiskunnallisiin ongelmiin. Ja tietynlaista vastakkainasettelua esimerkiksi eri vähemmistöjen välillä ja pönkittää vaarallista valkoisen ylivallan diskurssia, joka on todella suuri vaara globaalisti, ei vain Yhdysvaltojen sisäisesti.”

”Liittyy erityisesti ympäristökysymyksiin, mutta myös siihen, että Yhdysvallat ei enää tasapainota siirtymää ympäri maailmaa nouseviin populistisiin johtajiin.”

17. Trumpin hallinnon taipumus tukeutua sotilaallisiin keinoihin, kansalliseen oman edun tavoitteluun, protektionismiin ja transaktionalismiin ovat vaatineet monilta perusteellista Yhdysvaltain globaalin roolin, Eurooppasuhteiden ja sääntöperusteisen kansainvälisen järjestyksen uudelleen arvioimista.
48. Trumpin hallinnon transaktionalismiin vahvasti nojaava ajattelu nakertaa yksinkertaista kansainvälisen politiikan perinteisiä toimintamalleja sekä Yhdysvaltain liittolaisten uskoa jaettuihin toimintaa ohjaaviin arvoihin.
23. Trumpin sanat sekä teot ovat aiheuttaneet vahvaa tyytymättömyyttä ympäri maailman ja Trumpin valinnalla tuleekin olemaan pitkäkestoiset ja negatiiviset seurauksensa esimerkiksi Yhdysvaltojen luotettavuuden näkökulmasta.

Vastaajat kokivat faktorilla A, että monet toimijat ovat joutuneet pohtimaan suhdettaan Yhdysvaltoihin ja sen globaalia roolia. Esimerkiksi Euroopan maat ovat joutuneet pohtimaan omaa suhdettaan, jolla on perinteisesti ollut pitkät perinteet. Toisaalta myös koko sääntöperustainen kansainvälinen järjestys on uudelleenarvioinnin kohteena, minkä johtavana toimijan Yhdysvallat on perinteisesti nähty. Väitteessä nostetaan esille, että tarve uudelleenarviointiin on syntynyt Trumpin politiikasta, jossa painottuu kansallinen oman edun tavoittelu, protektionismi ja transaktionalismi, mitkä ovat sitä yhteistä arvopohjaa vastaan, mille esimerkiksi transatlanttiset suhteet ovat pitkään perustuneet. (17: +4.) Tässäkin väitteessä on huomionarvoista se, että faktorilla B väite asettui neutraaliin sarakkeeseen. Toisin sanoen vastaajat eivät osanneet ottaa väitteeseen kantaa tai se ei vain määrittänyt heidän näkökulmiaan. Faktorilla A katsottiin, että luottamus jaettuihin arvoihin, joiden on koettu ohjaavan perinteisiä kansainvälisen politiikan toimintamalleja, vähenee Trumpin ajaman transaktionalismin johdosta (48: +3). Trumpin sanoisien ja tekojen nähdäänkin aiheuttavan pitkäkestoisia ja negatiivisia seurauksia Yhdysvaltojen luotettavuudelle (23: +3):

”Trumpin politiikan retoriikka ja käänne ovat olleet niin dramaattisia, varsinkin tässä ajassa, jossa olisi tarvetta kovalle yhteistyölle. Varsinkin Pariisin ilmastopöytäkirjasta irtautuminen, ei voinut oikeasti uskoa, että se tekee sen, vaikka puheet olivatkin kovia. Trumpin toiminta on tehnyt kovaa vahinkoa ja nopeasti. Antaa todella erilaisen kuvan Yhdysvalloista. Aikaisemmin olleet todella vakaita, solidaarisia ja vahvoja johtajia, mutta myös yhteisten hankkeiden vetäjiä.”

”Tämä on varmaan aika itsestäänselvyys, että on aiheuttanut tyytymättömyyttä ympäri maailman. Vaikea oikeastaan keksiä mitään sellaista, mitä hän olisi sanonut, mistä olisi tykätty jossain muualla. Hän on myös ottanut käyttöön Twitterin aika täysimääräisesti, olen monta kertaa miettinyt, että avustajat ovat aika hankalassa asemassa, kun hän makuuhuoneesta yöllä twiittailee ja nimeltä haukkuu maailmanjohtajat. On siinä perinteiset diplomatian keinot unohdettu.”

<p>3. Trump ja hänen hallintonsa uhkaavat pidättäytyä niistä tärkeistä sidoksista, jotka legitimoivat Yhdysvaltain kansainvälistä toimintaa, tehdä kulttuurien välisistä kamppailuista itseään toteuttavia ennusteita ja heikentää Yhdysvaltain kykyä hyödyntää vaikutusvaltaansa viisaasti pitkällä aikavälillä.</p>
<p>8. Trumpin hallinto suosii taloudellisia keppejä ja porkkanoita, usein yksipuolisten uhkausten muodossa, ja jättää diplomaattiset keinot ja monenkeskiset prosessit taka-alalle. Tämän voidaan katsoa osoittavan auktoriteettia, mutta heikentävän toisaalta vahvasti yleistä luottamusta.</p>
<p>19. Presidentti Donald Trumpin hallinto ei arvota ulkopolitiikassaan korkealle ”pehmeää valtaa”, tähän mennessä nähtyjen lausuntojen ja tekojen perusteella. Yhdysvaltain kumppanien pitäisi olla tästä huolissaan.</p>
<p>36. Yhdysvaltojen saavuttaman kunnioituksen määrittelee globaaliyleisö eli ne valtiot ja johtajat, jotka odottavat Trumpin seuraavia siirtoja henkeään pidätellen. Tällä hetkellä kunnioitus ei ole suurta.</p>
<p>38. Merkittävää epävarmuutta liittyy Yhdysvaltain kauppaa- ja talouspolitiikkaan. Yhdysvaltain painopiste näyttäisi nyt olevan kahdenvälisissä sopimuksissa, ”diilien” tekemisessä. Lopulta paljon riippuu siitä, miten Yhdysvallat linjaa suhtautumisensa Maailman kauppajärjestöön ja esimerkiksi sen riitojenratkaisuun. Tällä hetkellä odotukset eivät ole positiivisia.</p>

Yhteisen ideologian voidaan katsoa olevan vahvan legitimitietin lähtökohta. Vastajaat kokivat Yhdysvaltojen legitimitietin perustan olevan vaarassa, koska Trump pidättäytyy myös niistä sidoksista, jotka vahvistavat tätä perustaa pitkällä aikavälillä (3: +2). Vaikka yksipuoliset toimet sinällään saattavatkin vastaajien mielestä osoittaa auktoriteettia, eivät ne lisää yleistä luottamusta (8: +2). Faktorilla katsotaan myös, että Trumpin keinot ulkopolitiikassa painottuvat kovaan valtaan, mikä ei myöskään nosta luottamusta sen kumppaneissa (19: +2). Tällä hetkellä Yhdysvallat nähdään epäluotettavana, mikä ei nosta kunnioituksen määrää, vaan jossain määrin koetaan laskevan sitä. (36: +1.) Epävarmuutta lisää omalta osaltaan myös Yhdysvaltojen kauppaa- ja talouspolitiikka, jossa korostuu juuri kahdenväliset sopimukset sekä epävarmuus Yhdysvaltojen suhtautumisesta Maailman kauppajärjestöön (WTO) ja sen kykyyn ratkaista riitatilanteita (38: +1). Eräs vastaaja kommentoi väitettä:

”Varsinkin, jos Trump jatkaa toisen kauden niin epäluottamus institu-
tionalisoituu toimioissa eikä se palaudu, vaikka presidentti vaihtuisikin.”

32. Yhdysvallat ja EU voivat vaikuttaa ratkaisevasti kansainvälisiin pelisääntöihin kiristyvässä kilpailussa vain, jos ne pystyvät muodostamaan yhteisen näkemyksen. Tämä tavoite on tullut Trumpin aikana haasteellisemmaksi, mutta ei mahdottomaksi.
25. Trumpin Amerikka heikentää itseään, jos se ei etsi ratkaisuja, joissa kaikki voisivat voittaa.
26. Euroopan ja Yhdysvaltojen välinen suhde tulee jatkossakin säilymään keskeisenä niin turvallisuuden, talouden kuin kaupankin näkökulmasta, tähän ei yksittäiset toimijat, kuten presidentti Trump, pysty vaikuttamaan.

Vaikka yhteistyön ja yhteisten näkemysten muodostaminen katsotaan olevan hankalaa Yhdysvaltojen kanssa, ei sitä kuitenkaan koeta täysin mahdottomaksi (32: +1). Yhdysvaltojen koetaan kuitenkin heikentävän itseään, mikäli yhteistyö ja kaikkien yhteinen etu jäävät Yhdysvaltojen intressien jalkoihin (25: +1). Vastauksissa on kuitenkin huomioitava se, etteivät arvot ole korkeita ja ovat lähellä jopa neutraalia saraketta, joten niille ei voida antaa kovin paljon painoarvoa. Ne kuitenkin tukevat sitä kuvaa, joka faktorilla A muodostuu. Vastaajat eivät puolestaan osanneet ottaa kantaa siihen tuleeko Yhdysvaltojen ja Euroopan välinen suhde pysymään ennallaan tulevaisuudessa. (26: 0.) Trumpin on koettu aiheuttaneen vahinkoa siinä määrin, että Euroopan valtiot ovat joutuneet ainakin ajatuksen tasolla huomioimaan senkin mahdollisuuden, että Yhdysvallat ei tulevaisuudessa ole esimerkiksi sotilaallisesti niin vahvasti läsnä. Väitteen sijoittamisen saattoi tehdä hankalaksi se, että väitteessä puhuttiin transatlanttisista suhteista sotilaallisesta ja taloudellisesta näkökulmasta. Nämä saattavat kuitenkin olla toisistaan erillään. Toisaalta faktorilla B väitteen kanssa oltiin vahvasti samaa mieltä. Muutama vastaaja kommentoikin niin sanottuja tulevaisuusväitteitä hankaliksi sijoittaa, koska seuraavat presidentinvaalit Yhdysvalloissa voivat määrittää tulevaisuutta niin vahvasti.

12. Nähtävissä olevat muutokset Trumpin aikakaudella pysyvät kaikesta puheesta huolimatta todennäköisesti USA:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan perinteisen vaihteluvälin sisällä.
30. Yhdysvallat käy sisäistä kamppailua siitä, onko parempi antaa maailman tulla toimeen omillaan vai ryhtyäkö sen johtajaksi. Toisaalta Trumpin valinta ei ole tuonut tähän kamppailuun juurikaan uusia ulottuvuuksia.
28. Yhdysvaltojen presidentinvaalien tulos on muuttanut puhetyyliä, mutta suuri linja on jatkuvuus.
39. Yhdysvaltojen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö EU:n kanssa on sille hyödyllistä ja EU:n puolustus-yhteistyön tiivistäminen on Yhdysvaltojen intressien mukaista. Myös Trumpin hallinto on toimissaan tiedostanut tämän nyt ja tulevaisuudessa.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa Trumpin toimien ei katsottu välttämättä enää pysyvän niin sanotusti Yhdysvaltojen perinteisen vaihteluvälin sisällä (12: -1). Trumpin koetaan myös vaikuttaneen jonkin verran siihen, kuinka Yhdysvallat käy sisäistä kamppailuaan maailmanpoliittisesta roolistaan johtajana tai sivustaseuraajana (30: -1). Trumpin valinta on muuttanut lisäksi puhetyyliä, jonka seurauksena ei voida luottaa varmasti siihen, että tietynlainen jatkuvuus säilyisi Yhdysvaltojen politiikassa (28: -1). Trumpin hallinnon ei koeta tiedostavan sitä, että EU:n ja Yhdysvaltojen välien tiivistäminen olisi myös Yhdysvaltojen intressien mukaista. (39: -1.) Edellisten väitteiden osalta on huomioitava niiden matala lataus negatiivisella puolella asteikkoa, jolloin niiden painoarvoa ei tule liiaksi korostaa. Ne kuitenkin tukevat faktorilla A esiin nousseita teemoja.

34. Yhdysvalloilla pitää olla myös valmius vetää kovaa linjaa tilanteen niin vaatiessa. Trumpin voi uskoa onnistuvan tässä tavoitteessaan.
13. Donald Trump on puheissaan kyseenalaistanut ensimmäisen presidenttivuotensa aikana vapaakaupan globaaleja periaatteita ja tapoja, joilla Yhdysvallat sitoutuu liberaaliin kansainväliseen järjestykseen. Puheet eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet merkittävästi käytännön tasolla toimintaan.
9. Trump on valmis käyttämään Yhdysvaltojen valta-asemaa hyväkseen välittämättä liittolaisten tai joidenkin Washingtonin ulkopoliittiseen eliittiin kuuluvien näkemyksistä. Tämä on merkki siitä, että Trump on aikaansaava presidentti, jolta ei puutu auktoriteettia tai uskallusta toimia parhaaksi katsomallaan tavalla.
27. Trumpin hallinnon pitäisi panostaa entistä voimakkaammin terrorismin vastaiseen taisteluun, mikä lisää kaikkien länsimaiden turvallisuutta.

Vahvemmin vastaajat katsoivat, että Trump ei ole kykenevä vetämään sellaista kovaa linjaa, mistä Yhdysvalloille voisi olla hyötyä (34: -2). Trumpin koetaan puheissaan kyseenalaistaneen vapaan kaupan globaaleja tapoja ja periaatteita, mikä on näkynyt myös käytännön tasolla toiminnassa (13: -2). Vaikka Trump ei välitäkään liittolaistensa mielipiteistä, hänen ei uskota olevan erityisen aikaansaava presidentti, joka toimillaan osoittaisi auktoriteettia (9: -3). Myöskään turvallisuuden näkökulmasta Trumpin toimille ei annettu hyväksyntää. Vastaajat kokivat, ettei Trumpin tulisi panostaa vahvemmin terrorismin vastaiseen taisteluun tai tämän ei koettu lisäävän yhteisesti länsimaiden turvallisuutta (27: -3). Vastauksen voi selittää juuri epäluottamus Trumpin politiikkaan tai sen tavoitteisiin.

42. Nykyisen kansainvälisen järjestelmän kannalta Yhdysvaltojen rooli on keskeinen. Puolustuskapasiteetissa mitattuna se on samalla ainoa globaali suurvalta, ja muut perinteiseksi suurvalloiksi luetut valtiot ovat oikeastaan merkittäviä alueellisen tason valtoja. Trump on vahvistanut ja vahvistaa edelleen toimillaan tätä asemaa muun muassa lisäämällä armeijan rahoitusta.
--

Yhdysvallat voidaan kokea globaalina suurvaltana esimerkiksi sotilaallisesti ja keskeisenä toimijana myös kansainvälisen järjestelmässä, mutta Trumpin toimien ei koeta vahvistaneen tätä asemaa, vaikka hän onkin lisännyt esimerkiksi armeijan rahoitusta. (42: -4.) Eräs vastaaja kommentoikin väitettä seuraavasti:

”Väitteessä on erittäin vahva globaali ja ulkosuhdenäkökulma ja nimenomaan Yhdysvaltojen kansainvälistä roolia painottava näkökulma. Minä en itse näe Trumpin politiikkaa niin vahvasti ensisijaisesti ulkopoliittisena vaan enemmänkin sisäpoliittinen linssi ensin ja ulkopoliittisetkin siirrot palvelevat Trumpin omaa sisäistä vaalikilpailua.”

21. Kylmän sodan jälkeisessä maailmassa Yhdysvaltojen johtava asema maailmantaloudessa ja globaalissa turvallisuuspoliittisessa järjestelmässä on toiminut keskeisenä läntisen arvoyhteisön vakauttavana tekijänä. Tämän pitkän aikavälin toiminnan voidaan uskoa jatkunut myös Trumpin valinnan myötä ja sen jälkeen.

Suhtautuminen väitteeseen kertoo siitä, ettei suurvaltastatusta voida vastaajien mielestä saavuttaa vain sotilaallisen kyvykkyyden kasvattamisella. Yhdysvalloilla voidaan ajatella olleen kylmän sodan jälkeisessä maailmassa keskeinen asema maailmantaloudessa, turvallisuuspoliittisen järjestyksen ylläpitämisessä sekä läntisen arvoyhteisön vakauttajana. Vastaajat ovat myös vahvasti sitä mieltä, ettei Trumpin valinnan myötä voida luottaa siihen, että Yhdysvallat jatkaisi näitä pitkän aikavälin toimiaan. (21: -4.)

”Käsittääkseni hänellä oli juuri tämä, mitä hän ilmeisesti Syyriassa toteuttaa parasta aikaa, ettei tarvitse sotia muiden sotia. Välillä hän tekee jotain sellaista, että julkisen keskustelun semmoinen hysteria tuntuu ihan oikeutetulta, mutta taas toisaalta kyllähän siellä on sellaista hitausvoimaa hallinnossa. Onhan se iso muutos, että hän on ylipäänsä tullut valituksi tuollaisella politiikalla.”

40. Presidentti Donald Trumpin toimet voidaan tulkita niin, että Yhdysvallat arvostaa vanhoja liittolaisiaan sekä yhteistä arvopohjaa ja on valmis tekemään asioita jopa parantaakseen näitä entisestään.

16. Presidentti Donald Trumpin hallinto merkitsee näkyvää ja positiivista muutosta Yhdysvaltain ulkopoliitikassa. Yhdysvaltojen pitää kyetä ajamaan omia etujaan ja intressejään, vaikka se tarkoittaisi sen tekemistä muiden kustannuksella.

Vastauksissa näkyy vastaajien vahva epäusko siihen, että Trump toimillaan vahvistaisi yhteistä arvopohjaa tai arvostaisi vanhoja liittolaisiaan (40: -5). Yhdysvaltojen ei myöskään koeta olevan oikeutettu ajamaan omia intressejään muiden kustannuksella (16: -5). Yksi vastaaja kommentoi väitettä 40 seuraavasti:

”Kyllä tässä tulee ensimmäisenä mieleen Nato-kritiikki. Hän on vaatinut muita Nato-maita panostamaan puolustusbudjettiin, tämän voi nähdä Natoa vahvistavanakin tekijänä, mutta se tapa millä hän on tehnyt sen, on ollut halveksuva. Hän on julkisuuden kautta sitä käynyt ja minun mielestäni saadakseen kannatusta.”

Faktorilla A painottuu selvästi näkökulma, jossa vastaajat kokevat Trumpin toimet negatiivisessa valossa. Erityisesti vastauksissa korostuu luottamuksen puute Yhdysvaltojen nykyiseen ulkopoliittikkaan sekä Yhdysvaltojen aseman heikentyminen tämän seurauksena. Vastaajat kokevat yhteistyön tärkeänä, mutta Trumpin politiikan koetaan heikentävän yhteistyön mahdollisuutta. Eräät vastaajat kommentoivat omaa jaotteluaan kokonaisuudessaan seuraavasti:

”Tässä näkyy miten sitä kansainvälistä politiikkaa itse arvottaa. En näe sitä nollasummapelinä vaan tällaisenä sopimuspohjaisena. Se kaikki voi voittaa, kun tehdään sopimuksia ja yhdessä ratkaistaan ongelmia. Siinä mielessä Trump sijoittuu tähän ensimmäiseen ajattelutapaan. Itse nä-

en, että pidemmällä aikavälillä tällainen neuvottelupohjainen toimintatapa olisi parempi.”

”Trump on vahingoittanut Yhdysvaltoja pitkällä aikavälillä, mutta järjestelmä pystyy vielä palautumaan siitä. Molemmat polut ovat auki. Yhdysvallat voi palata vähän heikompana ja vähemmän luotettuna, mutta palata toimimaan tässä jaetussa kansainvälisessä yhteistyöhön ja luottamukseen perustuvassa järjestelmässä tai se voi mennä täysin viemäristä alas.”

7.3 Faktori B: Trumpin vaikutukset pysyvät perinteisen vaihteluvälin sisällä

Faktoria B määrittivät viisi vastaajaa ja se selitti 14% tutkimuksen variaatioista. Faktorilla B Trumpin toimet koettiin jossain määrin samankaltaisesti kuin faktorilla A. Merkittävää oli kuitenkin, että näiden toimien vaikutukset koettiin huomattavasti vähäisempinä. Faktori B eroaa A:sta siinä, että vastaajat eivät kokeneet Trumpin toimia yhtä dramaattisiksi tai uhkaaviksi. Faktori B:llä vastaajat kokivat kyllä myös negatiivisia tunteita Trumpin toimia ja politiikkaa kohtaan, mutta sen vaikutukset nähtiin enemminkin vain väliaikaisina. Trumpin presidenttiyden ei koettu parantaneen Yhdysvaltojen asemaa maailmanpoliittisesti, mutta sen ei koettu myöskään merkittävästi huonontaneenkaan sitä. Esimerkiksi Trumpin ulko- ja turvallisuuspolitiikan koettiin menevän Yhdysvaltojen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavallisen vaihteluvälin sisälle. Vaikka Trumpin toimiin ja esiintymiseen suhtauduttiin melko negatiivisesti, hänet nähtiin vain yhtenä, tosin merkittävänä toimijana Yhdysvaltojen hallinnon sisällä. Koneiston, jolle Yhdysvaltojen politiikka pitkälle perustuu, katsottiin pehmentävän Trumpin toimia. Vastauksissa korostui juuri tasapainottavien voimien merkitys, joiden katsottiin pitävän Trumpin presidenttiyden vaikutukset matalina. Yleisesti ottaen vastaajat eivät kokeneet, että Trumpin valinnalla olisi ollut isoa vaikutusta Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan.

TAULUKKO 7. Esimerkkiväitteitä painottaen subjektiivisesti vahvempia näkökulmia

Väitteet	Faktori B (A)
12. Nähtävissä olevat muutokset Trumpin aikakaudella pysyvät kaikesta puheesta huolimatta todennäköisesti USA:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan perinteisen vaihteluvälin sisällä.	5 (-1)
47. Trumpin politiikka painottuu vahvasti sisäpolitiikkaan, ulkopoliitikassa Trump tähtää lähinnä suurin voittoihin. Toisin sanottuna voidaan katsoa, että ulkopoliitikassa Trump pyrkii tekemään ratkaisuja, jotka nostattavat hänen poliittista suosiotaan kotimaassaan, välittämättä siitä minkälaisia laajempia vaikutuksia hänen päätöksillään on.	5 (3)
32. Yhdysvallat ja EU voivat vaikuttaa ratkaisevasti kansainvälisiin pelisääntöihin kiristävässä kilpailussa vain, jos ne pystyvät muodostamaan yhteisen näkemys. Tämä tavoite on tullut Trumpin aikana haasteellisemmaksi, mutta ei mahdottomaksi.	4 (1)
8. Trumpin hallinto suosii taloudellisia keppejä ja porkkanoita, usein yksipuolisten uhkausten muodossa, ja jättää diplomaattiset keinot ja monenkeskiset prosessit taka-alalle. Tämän voidaan katsoa osoittavan auktoriteettia, mutta heikentävän toisaalta vahvasti yleistä luottamusta.	4 (2)
26. Euroopan ja Yhdysvaltojen välinen suhde tulee jatkossakin säilymään keskeisenä niin turvallisuuden, talouden kuin kaupankin näkökulmasta, tähän ei yksittäiset toimijat, kuten presidentti Trump, pysty vaikuttamaan.	4 (0)
25. Trumpin Amerikka heikentää itseään, jos se ei etsi ratkaisuja, joissa kaikki voisivat voittaa.	3 (1)
18. Liberaalin maailmanjärjestyksen sisäiset ja ulkoiset uhat ovat johtaneet luottamuksen menetykseen sotien jälkeisen järjestelmän perusteissa ja instituutioissa. Trumpin presidenttiys on näistä uhkista tällä hetkellä suurin ja akuutein.	-2 (1)
36. Yhdysvaltojen saavuttaman kunnioituksen määrittelee globaaliyleisö eli ne valtiot ja johtajat, jotka odottavat Trumpin seuraavia siirtoja henkeään pidätellen. Tällä hetkellä kunnioitus ei ole suurta.	-4 (1)
50. Koko maailma tulee kärsimään yhdysvaltalaisäänestäjien typeryydestä vuoden 2016 presidentinvaaleissa.	-5 (4)
22. Yhdysvallat suhtautuu yhtä vakavasti ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja niiden parantamiseen, kuin aikaisempienkin presidenttien aikana.	-5 (-4)

12. Nähtävissä olevat muutokset Trumpin aikakaudella pysyvät kaikesta puheesta huolimatta todennäköisesti USA:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan perinteisen vaihteluvälin sisällä.

Seuraavista väitteistä faktorilla B oltiin vahvemmin samaa mieltä, kuin faktorilla A. Faktorilla B eniten samaa mieltä vastaajat olivat väitteestä, että Trumpin aikakaudella nähtävissä olevat muutokset pysyvät kaikista puheista huolimatta USA:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan perinteisen vaihteluvälin sisällä. (12: +5.) Vastaajilla oli hieman vaikeuksia määrittää tätä kyseistä aikaväliä. Osa vastaajista katsoi väitettä pidemmällä historiallisella jaksolla ja osa tulkitse sen tarkoittavan kylmän sodan jälkeistä aikaa. Ero faktoreiden välillä on kuitenkin selvä, mikä kertoo siitä, että vastaajat suhtautuvat Trumpin toimien vakavuuteen eri tavalla. Eräs vastaaja katsoi, että esimerkiksi demokraattisilla vaaleilla vaihteluväli pysyy maltillisena. Vastaajat kommentoivat väitettä näin:

”Muutokset aikakaudella menevät todennäköisesti siihen normaalin vaihteluvälin sisälle ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. En kuitenkaan näe sitä hälyttävänä, koska neljässä tai kahdeksassa vuodessa ei ehditä tekemään sellaisia järjettömiä muutoksia, että se vaikuttaisi esimerkiksi Yhdysvaltojen asemaan tai maailmanpoliittiseen järjestykseen. En usko, että Trump kahdeksassakaan vuodessa aiheuttaisi kaaosta, kuitenkin yhdysvaltalaiset äänestävät hänet jatkoon tai ulos, mikä tasoittaa vaihteluväliä.”

”Presidentillä on Yhdysvalloissa paljon valtaa, muttei kuitenkaan niin paljoa, että hän pystyisi radikaalisti muuttamaan vuosikymmeniä kestänyttä Yhdysvaltojen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kongressilla, ministerieilla, ministeriöiden virkamiehillä ja Trumpin ympärillä toimivilla ihmisillä on edelleen se sama vanha doktriini taustalla. Vaikka Trump yrittää saada omia tyyppejään sinne, niin en usko, että hän onnistuu.”

47. Trumpin politiikka painottuu vahvasti sisäpolitiikkaan, ulkopolitiikassa Trump tähtää lähinnä suurin voittoihin. Toisin sanottuna voidaan katsoa, että ulkopolitiikassa Trump pyrkii tekemään ratkaisuja, jotka nostattavat hänen poliittista suosiotaan kotimaassaan, välittämättä siitä minkälaisia laajempia vaikutuksia hänen päätöksillään on.

Yhtä vahvasti koettiin Trumpin politiikan keskittyvän lähinnä sisäpolitiikkaan ja ulkopolitiikassa hänen tähtäävän vain voittoihin, joilla hän voi nostaa suosiotaan sisäpoliittisesti, välittämättä päätöksiensä laajemmista vaikutuksista (47: +5). Eräs vastaaja koki, että Trumpilla ei varsinaisesti ole ulkopolitiikkaa, koska hänen ulkopolitiikkansa on aina sisäpolitiikkaa. Kaksi vastaaja kommentoi väitettä seuraavasti:

”On totta, että Trumpin politiikka painottuu sisäpolitiikkaan ja hän pyrkii nostamaan omaa suosiotaan kotimaassaan. Minusta tuntuu, että hänellä ei ole strategiaa siihen, miten muut maat ajattelee hänestä. Trump ei ajattele niitä vaikutuksia, joita hänen toimillaan on globaalista.”

”Trumpilla ei ole kamalan paljon ulkopoliittista kokemusta, joten se toimii sisäpolitiikan jatkeena. Toimien takana ei ole syvää tai ideologista doktriinia. Se on sellaista improvisaatiota, suosion keruuta ja sisäpolitiikan jatketta. Trumpismi ei ole ulkopoliittinen ideologia.”

32. Yhdysvallat ja EU voivat vaikuttaa ratkaisevasti kansainvälisiin pelisääntöihin kiristyvässä kilpailussa vain, jos ne pystyvät muodostamaan yhteisen näkemyksen. Tämä tavoite on tullut Trumpin aikana haasteellisemmaksi, mutta ei mahdottomaksi.
26. Euroopan ja Yhdysvaltojen välinen suhde tulee jatkossakin säilymään keskeisenä niin turvallisuuden, talouden kuin kaupan näkökulmasta, tähän ei yksittäiset toimijat, kuten presidentti Trump, pysty vaikuttamaan.
25. Trumpin Amerika heikentää itseään, jos se ei etsi ratkaisuja, joissa kaikki voisivat voittaa.
39. Yhdysvaltojen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö EU:n kanssa on sille hyödyllistä ja EU:n puolustusyhteistyön tiivistäminen on Yhdysvaltojen intressien mukaista. Myös Trumpin hallinto on toimissaan tiedostanut tämän nyt ja tulevaisuudessa.

Vastaajat olivat myös vahvasti samaa mieltä, että Yhdysvallat ja EU voivat vaikuttaa kansainvälisiin pelisääntöihin kiristyvässä kilpailutilanteessa, mikäli ne pystyvät muodostamaan yhteisiä näkemyksiä. Vaikka Trumpin presidenttiys on saattanut vaikeuttaa tätä prosessia, vastaajat eivät kokeneet, että yhteistyöstä olisi tullut mahdotonta. (32: +4.) Vastaajat siis kokevat faktorilla B, että Trumpin toimet asettavat haasteita yhteistyölle, mutta siihen on olemassa mahdollisuuksia. Tämä voidaan havaita myös suhtautumisessa väitteeseen Euroopan ja Yhdysvaltojen välisistä suhteista, joiden uskotaan säilyvän keskeisinä turvallisuuden, talouden sekä kaupan aloilla. Trump koetaan yksittäisenä toimijana, jonka toimet eivät horjuta tätä nyt tai tulevaisuudessa (26: +4). Trumpin Amerikan koettiin myös heikentävän itseään, mikäli se ei etsi ratkaisuja, joissa kaikki voisivat voittaa (Väite 25: +3). Vastaajat siis kokivat, että Yhdysvaltojen intresseissä olisi toimia tavoilla, jotka hyödyttäisivät kaikkia osapuolia. Trumpin hallinnon uskotaan tiedostaneen, että yhteistyö EU:n kanssa ulko- ja turvallisuuspolitiikassa on myös sen omien intressien mukaista (39: +2).

8. Trumpin hallinto suosii taloudellisia keppejä ja porkkanoita, usein yksipuolisten uhkausten muodossa, ja jättää diplomaattiset keinot ja monenkeskiset prosessit taka-alalle. Tämän voidaan katsoa osoittavan auktoriteettia, mutta heikentävän toisaalta vahvasti yleistä luottamusta.

Trumpin käyttämät taloudelliset kepit ja porkkanat, uhkailu sekä diplomatian ja monenkeskisten prosessien sivuuttaminen koettiin osaltaan osoituksena Yhdysvaltojen auktoriteetista. Yhdysvalloilla on mahdollisuus toimia tavoilla, joita harvalla valtiolla on. Tämä osoittaa, että Yhdysvalloilla on auktoriteettiasema, vaikka Trumpin toimet heikentävät vahvasti yleistä luottamusta. (Väite 8: +4.) Vastaajat

huomioivat selvästi Trumpin toimintamallit ja kokivat, että niissä painottuu juuri väitteessä mainitut keinot. Kuitenkin vastaajat kokivat, että Yhdysvallat nauttii yhä auktoriteettisesta asemasta.

21. Kylmän sodan jälkeisessä maailmassa Yhdysvaltojen johtava asema maailmantaloudessa ja globaalissa turvallisuuspoliittisessa järjestelmässä on toiminut keskeisenä läntisen arvoyhteisön vakauttavana tekijänä. Tämän pitkän aikavälin toiminnan voidaan uskoa jatkunut myös Trumpin valinnan myötä ja sen jälkeen.

30. Yhdysvallat käy sisäistä kamppailua siitä, onko parempi antaa maailman tulla toimeen omillaan vai ryhtyäkö sen johtajaksi. Toisaalta Trumpin valinta ei ole tuonut tähän kamppailuun juurikaan uusia ulottuvuuksia.

44. Yhdysvallat on ollut keskeinen toimija toisen maailmansodan jälkeisen maailmanjärjestyksen luomisessa ja sillä on perinteisen sotilaallisen voiman lisäksi paljon institutionaalista valtaa. Tämä institutionaalinen valta ei ole viime aikoina vähentynyt.

Vastaajat uskoivat, että Yhdysvaltojen johtava asema maailmantaloudessa ja globaalissa turvallisuuspoliittisessa järjestelmässä on toiminut keskeisenä läntisen arvoyhteisön vakauttavana tekijänä. Vastaajat myös kokivat, että tämä pitkän aikavälin toiminta tulee jatkumaan Trumpin presidenttiyden ajan ja sen jälkeen. (21: +3.) Toisaalta Yhdysvaltojen uskotaan käyvän sisäistä kamppailua juuri tästä roolista maailman johtajana, mutta Trumpin valinnan ei koeta juuri tuoneen uusia ulottuvuuksia tähän keskusteluun (30: +2). Trumpin valtakauden aikana ei ole vastaajien mielestä nähtävissä myöskään, että Yhdysvaltojen sotilaallinen tai institutionaalinen valta olisi vähentynyt (44: +2).

34. Yhdysvalloilla pitää olla myös valmius vetää kovaa linjaa tilanteen niin vaatiessa. Trumpin voi uskoa onnistuvan tässä tavoitteessaan.

42. Nykyisen kansainvälisen järjestelmän kannalta Yhdysvaltojen rooli on keskeinen. Puolustuskapasiteetissa mitattuna se on samalla ainoa globaali suurvalta, ja muut perinteiseksi suurvalloiksi luetut valtiot ovat oikeastaan merkittäviä alueellisen tason valtoja. Trump on vahvistanut ja vahvistaa edelleen toimillaan tätä asemaa muun muassa lisäämällä armeijan rahoitusta.

27. Trumpin hallinnon pitäisi panostaa entistä voimakkaammin terrorismin vastaiseen taisteluun, mikä lisää kaikkien länsimaiden turvallisuutta.

Vastaajat olivat vain vähän samaa mieltä siitä, että Yhdysvaltojen tulee olla valmis vetämään kovaa linjaa ja Trumpin uskotaan tähän pystyvän tarvittaessa (34: +1). Vastaajat olivat myös hyvin vähän samaa mieltä ajatuksen kanssa, että Trumpin toimet vahvistaisivat Yhdysvaltojen roolia ainoana globaalina suurvaltana esimerkiksi lisäämällä armeijan rahoitusta. (42: +1.) Toisaalta Trumpin ei toivota erityisesti panostavan entistä enempää terrorismivastaiseen taisteluun (27: -1). Sotilaallisesti Yhdys-

vallat siis voidaan vielä ajatella merkittäväksi suurvallaksi ja Trumpin lisärahoitus armeijalle vahvistaa tätä asemaa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita suoraan, että vastaajat toivoisivat Yhdysvaltojen käyttävän tätä sotilaallista valtaa esimerkiksi juuri terrorisminvastaisessa taistelussa. Huomion arvoista on juuri väitteiden saamat matalat pisteet, jotka vaikeuttavat tulkintojen tekemistä.

9. Trump on valmis käyttämään Yhdysvaltojen valta-asemaa hyväkseen välittämättä liittolaisten tai joidenkin Washingtonin ulkopoliittiseen eliittiin kuuluvien näkemyksistä. Tämä on merkki siitä, että Trump on aikaansaava presidentti, jolta ei puutu auktoriteettia tai uskallusta toimia parhaaksi katsomallaan tavalla.

16. Presidentti Donald Trumpin hallinto merkitsee näkyvää ja positiivista muutosta Yhdysvaltain ulkopoliitikassa. Yhdysvaltojen pitää kyetä ajamaan omia etujaan ja intressejään, vaikka se tarkoittaisi sen tekemistä muiden kustannuksella.

40. Presidentti Donald Trumpin toimet voidaan tulkita niin, että Yhdysvallat arvostaa vanhoja liittolaisiaan sekä yhteistä arvopohjaa ja on valmis tekemään asioita jopa parantaakseen näitä entisestään.

Vaikka Trumpin koetaan olevan valmis käyttämään valta-asemaansa hyväkseen välittämättä muista, sen ei uskota suoraan osoittavan auktoriteettia tai olevan merkki siitä, että Trump olisi aikaansaava presidentti (9: -1). Tämä näkyy myös suhtautumisessa muutokseen Trumpin presidenttiyden aikana, jonka ei koeta olevan positiivista. Yhdysvaltojen ei tulisi vastaajien mielestä ajaa omia intressejään muiden kustannuksella. (16: -4.) Trumpin toimien koetaan myös osoittavan, että hän ei arvosta vanhoja liittolaisiaan tai yhteistä arvopohjaa. Hänen ei myöskään koeta tehneen asioita parantaakseen näitä. (40: -4.)

19. Presidentti Donald Trumpin hallinto ei arvota ulkopoliitikassaan korkealle ”pehmeää valtaa”, tähän mennessä nähtyjen lausuntojen ja tekojen perusteella. Yhdysvaltain kumppanien pitäisi olla tästä huolissaan.

Vastaajat kokivat puolestaan neutraaliksi väitteen, jonka mukaan Trumpin hallinto ei arvosta pehmeän vallan muotoja ulkopoliitikassaan. Väitteessä todettiin, että Yhdysvaltojen liittolaisten tulisi olla tästä huolissaan. Vastaajat kokivat väitteen alkuosan pitävän paikkansa, mutta eivät olleet loppuosan kanssa enää yhtä mieltä, mikä aiheutti osaltaan vaikeutta sijoittaa väitettä. Lisäksi Trumpin toimien ja Trumpin hallinnon toimien välillä nähtiin myös selkeä ero. Yksi vastaaja oli samaa mieltä väitteen alkuosan kanssa, mutta koki ettei Trump pysty horjuttamaan tilannetta niin, että olisi syytä huoleen. Vastaaja uskoi, että muiden maiden ja toimijoiden yhtenäisyys toimii vastapainona Trumpin politiikalle, mikä puolestaan vakauttaa kokonaisuutta. (19: 0.) Vastaaja kommentoi väitettä seuraavasti:

”Trump ei pysty neljässä vuodessa eikä kahdeksassakaan niin hirveästi horjuttamaan tätä tilannetta, että pitäisi olla erityisen huolissaan. Jos EU ja muut pysyvät yhtenäisinä ja suhteet ihan hyvinä, en ole huolissani maailmanpoliittisesti. Globaalista näkökulmasta en ole huolissani.”

5. Suurimman uhkan kansainvälisiä instituutioita kohtaan muodostaa sellaisten kansallisten ja ylikansallisten yhteenliittymien purkautuminen, jotka puolustavat taloudellista avoimuutta ja kansainvälisyyttä. Näistä varoittavina esimerkkeinä voidaan pitää Yhdysvaltojen vetäytymistä Pariisin ilmastopöytäkirjasta sekä isolationistiset toimet kaupan alalla.

48. Trumpin hallinnon transaktionalismiin vahvasti nojaava ajattelu nakertaa yksinkertaista kansainvälisen politiikan perinteisiä toimintamalleja sekä Yhdysvaltain liittolaisten uskoa jaettuihin toimintaa ohjaaviin arvoihin.

Seuraavat väitteet saivat kaikki vähäisempiä arvoja faktorilla B, kuin faktorilla A. Toisin sanoen väitteiden kanssa oltiin vähemmän samaa mieltä faktorilla B, kuin faktorilla A, vaikka niiden kanssa oltiin jossain määrin samaakin mieltä. Faktorilla B uskottiin siihen, että Trumpin toimet saattavat aiheuttaa uhkan kansainvälisille instituutioille ja kansallisille sekä ylikansallisille yhteenliittymille (5: +3), mutta siihen uskottiin vähemmän, kuin faktorilla A. Jokseenkin samaa mieltä faktorilla B oltiin myös siitä, että Trumpin toimet saattavat vähentää Yhdysvaltojen liittolaisten luottamusta ja uskoa kansainvälisen politiikan toimintatapoihin sekä toimintaa ohjaaviin arvoihin. (48: +2.)

<p>3. Trump ja hänen hallintonsa uhkaavat pidättäytyä niistä tärkeistä sidoksista, jotka legitimoivat Yhdysvaltain kansainvälistä toimintaa, tehdä kulttuurien välisistä kamppailuista itseään toteuttavia ennusteita ja heikentää Yhdysvaltain kykyä hyödyntää vaikutusvaltaansa viisaasti pitkällä aikavälillä.</p>
<p>15. Donald Trumpin presidenttikautta on tähän asti leimannut sekava ja epästrateginen toimintamalli useilla politiikan lohkoilla eikä tälle toiminnalle ole nähtävissä mitään positiivista muutosta. Ulkopolitiikassa tämä aiheuttaa epävarmuutta ja pelkoa.</p>
<p>46. Trumpin hallinnon viesti näyttäytyy hyvin yksinkertaisena ja keskeisenä pyrkimyksenä on hoitaa ulkosuhteet tapauskohtaisesti, oli sitten kyse perinteisistä liittolaisista tai vanhoista vastustajista.</p>
<p>45. Trumpille kansainvälinen politiikka näyttäytyy nollasummapelinä, olipa kyse kauppapolitiikasta tai diplomaatiasta. Kunnioitus saavutetaan luomalla epävarmuuden ja pelon ilmapiiri. Presidentti pelaa sekä liittolaistensa että vastustajiensa kanssa arvuutteluleikkiä Yhdysvaltain turvakuilla, vapaakauppasopimuksilla ja globaalin hallinnan instrumenteilla. Tämä taktiikka voidaan nähdä Yhdysvaltojen kannalta tehokkaana, koska se saa muut pysymään varpaillaan ja näin Yhdysvaltojen asema vahvistuu.</p>

Hieman samaa mieltä vastaajat olivat, että Trump ja hänen hallintonsa uhkaa pidättäytyä niistä sidoksista, jotka legitimoivat Yhdysvaltojen kansainvälistä toimintaa ja tämä voi heikentää Yhdysvaltojen kykyä hyödyntää vaikutusvaltaansa pitkällä tähtäimellä (3: +1). Samalla tavalla faktorilla suhtauduttiin väitteeseen, että Trumpin presidenttikautta on leimannut sekava ja epästrateginen toimintamalli useilla politiikan lohkoilla (15: +1). Myös Trumpin keskeisenä tarkoituksena nähtiin ulkosuhteiden hoitaminen tapauskohtaisesti, oli sitten kyse vanhoista liittolaisista tai vastustajista (46: +1). Yhdysvaltojen kannalta Trumpin politiikalle tyypillisen nollasummapelin ja arvuutteluleikkien ei koettu vahvistavan Yhdysvaltojen asemaa (45: -1). Huomioitavaa on edelleen, että lataukset ovat -1—+1 välillä hyvin matalia ja lähellä neutraalia.

23. Trumpin sanat sekä teot ovat aiheuttaneet vahvaa tyytymättömyyttä ympäri maailman ja Trumpin valinnalla tuleekin olemaan pitkäkestoiset ja negatiiviset seurauksensa esimerkiksi Yhdysvaltojen luotettavuuden näkökulmasta.
10. Trump on toiminnallaan pyrkinyt ja pyrkii yhä tuhoamaan ja hävittämään USA:lle perinteisesti keskeiset liberaalit arvot.
18. Liberaalin maailmanjärjestyksen sisäiset ja ulkoiset uhat ovat johtaneet luottamuksen menetykseen sotien jälkeisen järjestelmän perusteissa ja instituutioissa. Trumpin presidenttiys on näistä uhkista tällä hetkellä suurin ja akuutein.

Vastaajat kokivat, että Trumpin sanat ja teot eivät ole herättäneet vahvaa tyytymättömyyttä maailmalla. Lisäksi vastaajat olivat eri mieltä siitä, että Trumpin valinnalla olisi pitkät ja negatiiviset vaikutukset Yhdysvaltojen luotettavuuteen. Toisaalta vastaajat eivät olleet vahvasti kyseistä väitettä vastaan, mutta he kokivat, että mikäli Trumpin kausi jää ainoaksi ei se ole saanut vielä aikaiseksi isompaa epäluottamusta. Lisäksi vastaajat painottivat, että presidentti on kuitenkin vain yksi osa koneistoa, jossa monet eivät välttämättä allekirjoita Trumpin toimia. (23: -1.) Trumpin ei myöskään koettu pyrkivän tuhoamaan USA:lle keskeisiä liberaaleja arvoja (10: -2). Vaikka liberaalin maailmanjärjestyksen katsotaan kärsivän ongelmista, jotka voivat osaltaan syödä luottamusta järjestelmään itseensä tai sen instituutioihin, ei Trumpin katsota nousevan tällä uhka-asteikolla korkeimmalle. EU:n koetaan pystyvän ajamaan tehokkaasti niitä asioita, joista Trump on irtisanoutunut. Toisaalta näkökulmana oli myös se, että Trump ei mielipiteissään edusta koko Yhdysvaltoja. (18: -2.)

20. Kaksi kehityssuuntaa Yhdysvaltain sisäpoliittisessa kulttuurissa ovat rappion narratiivit ja uskonnollisuuden elpyminen. Ne määrittävät osaltaan Trumpin hallinnon johtajuutta sekä painotusta amerikkalaisen ja läntisen sivilisaation turvaamiseksi ulkoisilta vihollisilta. Samat kehityssuunnat ja arvojen nousu on havaittavissa, myös Euroopassa, joten muuttuessaankin arvot pysyvät melko samanlaisina länsimaissa.
29. Yhdysvallat, kuten muutkin valtiot, ajaa ulkopoliitikassaan omia intressejään, mutta useimmiten liittolais- ja kumppanimaiden tukeen nojautuen. Trump ei ole tehnyt tässä poikkeusta aikaisempiin presidentteihin verrattuna.

Vastaajat kokivat, että Yhdysvaltojen sisäpolitiikassa vaikuttaa tietynlainen rappion narratiivi, mikä myös määrittää osaltaan Trumpin hallinnon johtajuutta sekä painottaa amerikkalaisen ja läntisen maailman turvaamista ”toisia” vastaa. Vastaajat eivät silti uskoneet, että Euroopassa oltaisiin samassa tilanteessa (20: -2). Vastaajat kokivat siis, että nimenomaan Trumpin ja eurooppalaisten arvot ovat erilaiset. Yhdysvaltojen presidenttien voidaan yleisesti uskoa ajaneen Yhdysvaltojen omia intressejä ulkopoliiti-

kassa, kuten myös muiden valtioiden voidaan olettaa toimivan. Vastaajat uskoivat Trumpin poikenneen edeltävistä presidenteistä siinä, että hän ei ole tukeutunut näissä toimissaan liittolaisiinsa ja kumppaneihinsa. (29: -2.)

11. Donald J. Trumpin presidentinhallinto on korostanut edeltäjiään enemmän valtioidenvälistä kilpailua, sotilaallisen vallan merkitystä, kumppanuuksien ehdollisuutta sekä kahdenvälisiä transaktioita, nämä näkökulmat hallinnossa tulevat varmasti palvelevan Yhdysvaltojen pitkän aikavälin kansainvälisiä etuja.

6. Kansainvälisistä sopimuksista irtaantuminen, tapaamiset autoritaaristen johtajien kanssa ja tullien asettaminen teräkselle, alumiinille ja kiinalaisille tuotteille ovat onnistuneita esimerkkejä ”Amerikka ensin” -politiikan toteutumisesta amerikkalaisten eduksi. Nämä toimet ovat esimerkkejä vahvasta johtajuudesta, mikä on eduksi myös Yhdysvaltojen maailmanpoliittiselle asemalle.

Faktorilla B ei myöskään uskottu, että Trumpin presidentinhallinnon harjoittama politiikka, jossa korostuu valtioiden välinen kilpailu, sotilaallinen valta, kahdenväliset transaktiot tai kumppanuuksien ehdollisuus, palvelisi välttämättä Yhdysvaltojen kansainvälisiä etuja pitemmällä aikavälillä (11: -3). Tämä tulkittavissa myös siitä, että vastaajat eivät kokeneet esimerkkien Trumpin toimista osoittavan vahvaa johtajuutta, mistä olisi Yhdysvalloille maailmanpoliittisesti hyötyä (6: -3).

36. Yhdysvaltojen saavuttaman kunnioituksen määrittelee globaaliyleisö eli ne valtiot ja johtajat, jotka odottavat Trumpin seuraavia siirtoja henkeään pidätellen. Tällä hetkellä kunnioitus ei ole suurta.

Vaikka vastaajat kokivat, että osittain Yhdysvaltojen kunnioituksen määrittelee globaali yhteisö, he eivät uskoneet, että Trumpin toimet vaatisivat henkensä pidättämistä muiden valtioiden johtajien toimesta. (36: -4.) Toisin sanoen, vaikka kunnioitus ei olisikaan suurta, sen ei koeta olevan myöskään dramaattisen alhaista:

”Minä en kuvaisi tätä peloksi. Huolestuneita voidaan olla, mutta kukaan ei rystyset valkoisena pelkää, mitä se nyt puuhastelee siellä. Kunnioituksen määrittelee kuitenkin oman maan asukkaat, valtiot voivat määrittää omalla tasollaan, mutta Trumpinkin kohtalon määrittelee se, mitä kansa-

laiset ovat mieltä. Globaaliyhteisö ei voi määritellä kunnioitustaan, kuitenkaan yhden presidentin kohdalta.”

22. Yhdysvallat suhtautuu yhtä vakavasti ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja niiden parantamiseen, kuin aikaisempienkin presidenttien aikana.

50. Koko maailma tulee kärsimään yhdysvaltalaisäänestäjien typeryydestä vuoden 2016 presidentinvaaleissa.

Erityisesti vastaajat olivat eri mieltä faktorilla B siitä, että Yhdysvallat suhtautuisi yhtä vakavasti ihmisoikeuksiin, kuin aikaisemmatkin presidentit (22: -5). Väite sai vahvasti eri mieltä olevan latauksen myös faktorilla A (arvo -4). Vastaajat olivat faktorilla B myös jyrkästi eri mieltä siitä, että koko maailma tulisi kärsimään yhdysvaltalaisäänestäjien typeryydestä vuoden 2016 presidentin vaaleissa. (50: -5.) Trump saatetaan nähdä kyllä henkilönä negatiivisessa valossa, mutta hänen toimillaan ei uskota olevan merkittäviä vaikutuksia. Koko maailman ei koeta kärsivän Yhdysvaltojen johtajasta, oli se kuka tahansa. Väitettä pidettiin typeränä ja provosoivana, lisäksi sen paikkansapitävyys kyseenalaistettiin vahvasti. Mielenkiintoista väitteessä onkin, että toisella faktorilla se sai päinvastaisen sijoituksen. Vastaajat kommentoivat väitettä:

”Sanoisin, että on ylimielistä sanoa näin. Kuulostaa vähän hassun hauskalta demokraatti talkshow-isännältä. En usko, että koko maailma tulee kärsimään Trumpin toimista. Se ei ole tehnyt mitään niin vakavaa, maailmassa on aika paljon enemmänkin tuollaisia johtajia, joiden toimista aiheutuu enemmän harmia maailmalle. Kiina ja Venäjä tulee nyt ensimmäisinä mieleen. Trump on kokonaisuudessa aika mieto hahmo kaikesta mediasirkuksesta huolimatta.”

”Ei kaikki tästä tule kärsimään. Joku voittaa aina.”

7.4 Faktoreiden vertailu teoreettisesta näkökulmasta

Faktorit on esitetty edellä väite väitteeltä, jotta faktorien ilmentämä kokonaisuus tulisi käsiteltyä mahdollisimman tarkasti. Tärkeää on myös nostaa esille niitä seikkoja, jotka erottavat faktorit eli näkökulmat toisistaan. Edellä olen esittänyt, että vastauksista löytyi konsensusväitteitä, jotka selvästi osoittavat, että vastaajien väliltä on löydettävissä yksimielisyyttä tiettyihin väitteisiin. Seuraavaksi nostan esille niitä väitteitä, jotka selkeästi erottavat faktorit toisistaan ja tuon mukaan teoreettisen keskustelun, jonka kautta voidaan tulkita näitä eroja.³

30. Yhdysvallat käy sisäistä kamppailua siitä, onko parempi antaa maailman tulla toimeen omillaan vai ryhtyäkö sen johtajaksi. Toisaalta Trumpin valinta ei ole tuonut tähän kamppailuun juurikaan uusia ulottuvuuksia.

Vastaajat kokivat faktorilla A, että Trumpin valinta on tuonut jossain määrin uusia ulottuvuuksia Yhdysvaltojen sisäiseen kamppailuun juuri sen johtoasemasta. Faktorilla B puolestaan vastaajat kokivat, että Trumpilla ei ole juurikaan ollut vaikutuksia tähän sisäiseen kamppailuun. (30: A -1, B +2.) Realismin näkökulmasta voidaan sanoa, että Yhdysvaltojen hegemoninen asema on itseään kuluttava. Hegemonisen toimijan pitkän aikavälin strategia voi aiheuttaa ristiriitoja hegemonisten pyrkimysten ja kansallisten intressien välillä. Realistisesta näkökulmasta tämä voidaan Yhdysvaltojen osalta ajatella tarkoittavan sitä, että sen tulisi vähentää sen turvallisuussitoumuksia, jotka ovat kalliita turvallisuuden ja talouden näkökulmasta ja niistä saatujen hyötyjen suhteen. (Wohlforth 2014, 113.) Trumpin siis koetaan vaikuttavan omalla politiikallaan Yhdysvaltojen sisäiseen keskusteluun, jossa määritellään Yhdysvaltojen sitoumuksia ja niiden kustannuksia. Faktorilla A Trumpin on koettu vaikuttaneen tähän keskusteluun ja tuoneen siihen uusia ulottuvuuksia. Vastaavasti B faktorilla vastaajat uskoivat jossain määrin, ettei Trumpin valinta ole merkittävästi vaikuttanut tähän keskusteluun. Voidaan siis ajatella, että faktorilla A koetaan Trumpin toimien jossain määrin heijastavan kansainvälisen politiikan realisti-

---

³ Väitteet ovat erottuvia tasolla $P < 0,01$.

sen koulukunnan ajatuksia siitä, että Yhdysvalloissa on nähtävissä sisäistä ristiriitaa sen maailmanpoliittisesta roolista.

18. Liberaalin maailmanjärjestyksen sisäiset ja ulkoiset uhat ovat johtaneet luottamuksen menetykseen sotien jälkeisen järjestelmän perusteissa ja instituutioissa. Trumpin presidenttiys on näistä uhkista tällä hetkellä suurin ja akuutein.

Gramscilainen näkemys puolestaan korostaa hegemonian intellektuellista ja moraalista johtajuutta, joka muodostuu juuri hyväksynnän ja tavoittelun kautta. Hegemonia vaatii tieto- ja arvojärjestelmän, jota johtavan sosiaalisen luokan on pystyttävä pitämään yllä. Tämä luokka voi hallita tarvittaessa aseellisesti sitä vastustavia ryhmiä tai kunnioittamalla liittolaisiaan ja yhteistyökumppaneitaan. Liittolaisilla viitataan niihin toimijoihin, jotka ovat valmiita antamaan hyväksyntänsä johtamiselle. Liittolaisilla onkin yhteinen arvomaailma sekä yhteisiä intressejä. Gramscin hegemonia -ajatuksessa yhdistyy hegemonisen toimijan voima sekä sen kokema hyväksyntä. (Fontana 1993, 140; 142.) Faktorilla A nähdään, että tämä hyväksyntä ja luottamus on Trumpin toimien seurauksena jossain määrin uhattuna. Lisäksi faktorilla A koetaan, että Yhdysvaltojen perustama arvojärjestelmä ja instituutiot, joiden ylläpitäminen on Gramscia mukaillen hegemonian tehtävä, on mahdollisesti uhattuna Trumpin toimesta. Puolestaan faktorilla B näin ei katsota olevan. (18: A +1, B -2.) Yleisesti faktorilla A painottuu gramscilaista näkökulmaa mukaillen juuri hyväksyntä, joka koetaan Trumpin myötä vähenevän. Se koetaan tärkeämmäksi kuin faktorilla B, jossa voidaan katsoa painottuvan ajatus, ettei yksittäinen toimija pysty horjuttamaan tätä hyväksyntää.

42. Nykyisen kansainvälisen järjestelmän kannalta Yhdysvaltojen rooli on keskeinen. Puolustuskapasiteetissa mitattuna se on samalla ainoa globaali suurvalta, ja muut perinteiseksi suurvalloiksi luetut valtiot ovat oikeastaan merkittäviä alueellisen tason valtoja. Trump on vahvistanut ja vahvistaa edelleen toimillaan tätä asemaa muun muassa lisäämällä armeijan rahoitusta.

21. Kylmän sodan jälkeisessä maailmassa Yhdysvaltojen johtava asema maailmantaloudessa ja globaalissa turvallisuuspoliittisessa järjestelmässä on toiminut keskeisenä läntisen arvoyhteisön vakauttavana tekijänä. Tämän pitkän aikavälin toiminnan voidaan uskoa jatkuneen myös Trumpin valinnan myötä ja sen jälkeen.

Hegemonisen tasapainoteorian näkökulmasta hegemonialla tulee olla käytössään resursseja, kuten taloudellisia ja sotilaallisia voimavaroja, joille se voi varmistaa oman asemansa sekä tarvittaessa puolustaa sitä. Tämän lisäksi sillä on oltava halua muuttaa materiaalisia ja ideologisia resurssejaan koko jär-

jestelmää koskeviksi säännöiksi. (Keohane 1984, 132; 136; 138.) Vastaajat kokivat vahvasti faktorilla A, ettei Trump toimillaan vahvasta tällä tavoin kuvattuna Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa, vaikka hän lisäisikin armeijalle resursseja. Trumpin ei uskota siis toimivan tavoilla, jotka parantaisivat Yhdysvaltojen asemaa, vaikka se tällä hetkellä vielä olisikin globaali suurvalta. Tässä voidaan havaita myös liittymäpintaa gramscilaiseen ajatukseen, missä vahvalla toimijalla on kyllä sotilaallisia resursseja ajaa tahtoaan, mutta siltä puuttuu hegemonialle tarvittava hyväksyntä. Faktorilla B puolestaan vastaajat kokivat Trumpin toimilla, kuten armeijan rahoituksen lisäämisellä, voivan olla Yhdysvaltojen asemaa vahvistava vaikutus. (42: A -4, B +1.) Faktorilla A vastaajat uskoivat, että Yhdysvaltojen asema johtavana valtana globaalissa turvallisuuspoliittisessa järjestelmässä ja maailmantaloudessa ei tule jatkumaan entisellään Trumpin valinnan myötä. Yhdysvalloilta voidaan siis tulkita puuttuvan halu muuttaa materiaalisia resursseja koko järjestelmää koskeviksi säännöiksi. Puolestaan faktorilla B uskottiin Yhdysvaltojen aseman säilyvän Trumpin valinnasta huolimatta. (21: A -4, B +3.) Faktorilla B painottuu näin ollen usko Yhdysvaltojen ylivoimaisiin resursseihin, joilla se voi ylläpitää asemaansa tai sen muodostama järjestelmä koetaan yksinkertaisesti niin vahvana, ettei Trumpin katsota olevan sille merkittävä uhka.

25. Trumpin Amerikka heikentää itseään, jos se ei etsi ratkaisuja, joissa kaikki voisivat voittaa.

Hegemonian taustalla voidaan myös havaita valtion oma toiminta, jossa painottuu suunnitelmallisuus ja tarkoitushakuisuus. Tällöin tavoitteena on luoda kaikkia hyödyttävä järjestelmä, jossa myös hegemonia joutuu tekemään myönnytyksiä, jotta se voi varmistaa valta-asemansa. (Keohane 1984, 136–138; 178.) Kummallakin faktorilla katsottiin Trumpin heikentävän Yhdysvaltoja, mikäli se ei etsi ratkaisuja, joissa kaikki voisivat voittaa. Faktorilla B ajatuksen kanssa oltiin vahvemmin samaa mieltä, kuin faktorilla A. (25: A +1, B +3.) Yhdysvalloille on siis tärkeää tavoitella yhteistyötä tai se voi heikentää asemaansa. Idealisoidut faktoripisteet voidaan tulkita kyseisessä väitteessä niin, että kummallakin faktorilla vastaajat olivat vaihtelevasti samaa mieltä siitä, että Yhdysvaltojen tulee pyrkiä yhteistyöhön ja järjestelyihin, joissa hyödyt jakautuvat myös Yhdysvaltojen ulkopuolelle. Vaikka kyseessä ei ole konsensusväite, se heijastelee samaa ajattelumaailmaa konsensusväitteiden kanssa.

36. Yhdysvaltojen saavuttaman kunnioituksen määrittelee globaaliyleisö eli ne valtiot ja johtajat, jotka odottavat Trumpin seuraavia siirtoja henkeään pidätellen. Tällä hetkellä kunnioitus ei ole suurta.

Keskeiseksi käsitteeksi nousee myös hierarkian käsite ja sen mahdollistama legitimizeetti. Ajatuksessa painottuu hegemonian nauttima legitimizeetti, joka saavutetaan muiden hyväksynnän kautta. Hegemonia rakentuu siis materiaalistien resurssien ohella sosiaalisissa suhteissa, joissa muiden tunnustus aseman legitimizeetille, hyväksyntä, oikeudet ja velvollisuudet toimivat hegemonian muodostumisessa. (Clark 2009c, 466.) Faktorilla A valtioiden ja niiden johtajien uskotaan määrittävän sen kunnioituksen, jota Yhdysvallat saa osakseen. Trumpin ennakoimattomat ja yllättävät toimet ovat saaneet nämä toimijat pelkäämään Yhdysvaltojen seuraavia siirtoja ja tämän koetaan vähentävän sitä kunnioitusta, jota Yhdysvallat nauttii. Huomion arvoista on, että faktorilla B oltiin väitteen kanssa vahvasti eri mieltä. Muiden ei uskota pelkäävän Trumpin toimia, eikä globaalin yhteisön koettu määrittävän Yhdysvaltojen kunnioitusta merkittävässä määrin. (36: A +1, B -4.) Faktorilla A vastaajat siis kokevat legitimizeetin ja luottamuksen vähenevän Trumpin presidenttiyden myötä, mikä puolestaan herättää pelkoa muissa toimijoissa. Faktorilla B vastaajat eivät kiistäneet, etteikö Trumpin toimet voisi olla ennakoimattomia tai yllättäviä, mutta niillä ei uskottu olevan merkittävää vaikutusta.

26. Euroopan ja Yhdysvaltojen välinen suhde tulee jatkossakin säilymään keskeisenä niin turvallisuuden, talouden kuin kaupankin näkökulmasta, tähän ei yksittäiset toimijat, kuten presidentti Trump, pysty vaikuttamaan.

3. Trump ja hänen hallintonsa uhkaavat pidättäytyä niistä tärkeistä sidoksista, jotka legitimoivat Yhdysvaltain kansainvälistä toimintaa, tehdä kulttuurien välisistä kamppailuista itseään toteuttavia ennusteita ja heikentää Yhdysvaltain kykyä hyödyntää vaikutusvaltaansa viisaasti pitkällä aikavälillä.

Pitkän aikavälin sopimukset on yksi hegemonian johtamista koskeva näkökulma, jossa ajatuksena on, että hegemonia tarvitsee seuraajia ja tukijoita. Sopimusten avulla voidaan varmistaa näille tukijoille ja hegemonialle itselleen suotuisat ehdot. Tukijoille on kannattavaa alistua hegemonin valtaan näiden sopimuksien ja niiden muodostaman järjestyksen kautta, jotka hyödyttävät kaikkia osapuolia taloudellisesti sekä turvallisuuden näkökulmasta. Sopimukset mahdollistaa hegemonin toteuttaa sellaista järjestystä, kuin se itse haluaa sekä hallita siitä aiheutuvia kustannuksia. Pitkän aikavälin sopimuksetkaan eivät kuitenkaan ole ikuisia. (Mastanduno 2014, 166.) Faktorilla A Trumpin toimien arviointi koettiin hankalaksi Euroopan ja Yhdysvaltojen välisten suhteiden näkökulmasta. Trumpin toimien uskottiin

vaikuttavan, mutta vastaajat eivät osanneet sanoa vaikuttaako se turvallisuuden, talouden ja kaupan näkökulmista vai vaan jonkin näistä. Faktorilla B vastaajat kokivat vahvasti, että yksittäiset toimijat, kuten Trump eivät pysty näihin vaikuttamaan. Faktorilla B siis voidaan tulkita vallitsevan ajatus, että pitkän aikavälin sopimukset Yhdysvaltojen ja Euroopan välillä ovat olemassa vielä jatkossakin, kun puolestaan faktorilla A asiaan ei osattu ottaa kantaa. (26: A 0, B +4.) Toisaalta faktoreilla A ja B koettiin, että Trump ja hänen hallintonsa uhkaa pidättäytyä niistä sidoksista, jotka legitimoivat sen asemaa. Tämän uskotaan heikentävän Yhdysvaltojen vaikutusvaltaa pitkällä aikavälillä. (3: A +2, B +1.)

13. Donald Trump on puheissaan kyseenalaistanut ensimmäisen presidenttivuotensa aikana vapaakaupan globaaleja periaatteita ja tapoja, joilla Yhdysvallat sitoutuu liberaaliin kansainväliseen järjestykseen. Puheet eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet merkittävästi käytännön tasolla toimintaan.

Valtioiden tehtyä välilleen hallintaan liittyviä järjestelyitä, kuten perustavanlaatuisia sääntöjä, periaatteita sekä instituutioita voidaan puhua järjestyksen olemassa olostä. Näiden sääntöjen, instituutioiden sekä periaatteiden voidaan myös uskoa määrittävän valtioiden välistä kanssakäymistä. (Ikenberry 2001, 23.) Faktorilla A Trumpin uskotaan puheissaan kyseenalaistaneen juuri näitä periaatteita, instituutioita sekä sääntöjä. Puheilla koetaan olevan myös vaikutuksia käytännön toiminnassa. Faktorilla B vastaajat eivät osanneet sijoittaa väitettä. (13: A -2, B 0.) Faktorilla A siis Trumpin toimet koetaan jälleen vakavina ja negatiivisina järjestyksen ja valtioiden välisen kanssakäymisen näkökulmista.

9. Trump on valmis käyttämään Yhdysvaltojen valta-asemaa hyväkseen välittämättä liittolaisten tai joidenkin Washingtonin ulkopoliittiseen eliittiin kuuluvien näkemyksistä. Tämä on merkki siitä, että Trump on aikaansaava presidentti, jolta ei puutu auktoriteettia tai uskallusta toimia parhaaksi katsomallaan tavalla.

12. Nähtävissä olevat muutokset Trumpin aikakaudella pysyvät kaikesta puheesta huolimatta todennäköisesti USA:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan perinteisen vaihteluvälin sisällä.

Kansainvälistä politiikkaa kuvaa laaja kirjo erilaisia hierarkioiden asteita ja muotoja, joissa vahvemmat valtiot toimivat auktoriteetti- ja legitiimissä asemassa heikompiinsa nähden. (Lake 2009, 332.) Auktoriteetilla voidaan tarkoittaa yksinkertaistettuna sitä, että vallankäyttö on oikeutettua. Auktoriteetti asemassa oleva toimija voi tällöin antaa rajoitettuja käskyjä ja toisten tulee toimia näiden mukaisesti omien kykyjensä puitteissa. Johtava toimija voi myös käyttää pakkovaltaa, saavuttaakseen haluamansa, mikäli se on tarpeellista. (Lake 2014, 66.) Vastaajat eivät kuitenkaan kokeneet, että Trumpin välinpi-

tämättömyys liittolaistensa tai Yhdysvaltojen ulkopoliittisten toimijoiden mielipiteistä osoittaisi auktoriteettia. (9: A -3, B -1.) Tämä osoittaa, että Yhdysvaltojen presidentin odotetaan toimivan tiettyjen sääntöjen puitteissa. Tämän lisäksi auktoriteetti saavutetaan toimintakyvyn ohella legitimitetin kautta, jota Trumpin toimilla ei vastausten perusteella koeta olevan. Faktorilla A Trumpin toimien koettiin eroavan Yhdysvaltojen perinteisestä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta toiminnasta. Faktorilla B puolestaan uskottiin vahvasti, että Trumpin toimet tulevat pysymään kaikesta puheesta huolimatta perinteisen vaihteluvälin sisällä. (12: A -1, B +5.) Faktorilla B uskotaan siis vahvasti, että Trumpin toimet jäävät puheen asteelle, eikä se tule merkittävästi vaikuttamaan Yhdysvaltojen asemaan. Faktorilla A puolestaan koetaan vahvemmin, että puheilla ja teoilla on selkeä yhteys ja puheet vaikuttavat siihen, kuinka Yhdysvaltojen legitimitetti johtavana toimijana kehittyy. Trumpin ei myöskään katsottu lisäävän Yhdysvaltojen auktoriteettia, mutta suhtautumisessa juuri Trumpin vaikutuksiin Yhdysvaltojen auktoriteettiin faktoreiden välillä on huomattavissa eroja.

47. Trumpin politiikka painottuu vahvasti sisäpolitiikkaan, ulkopoliitikassa Trump tähtää lähinnä suurin voittoihin. Toisin sanottuna voidaan katsoa, että ulkopoliitikassa Trump pyrkii tekemään ratkaisuja, jotka nostattavat hänen poliittista suosiotaan kotimaassaan, välittämättä siitä minkälaisia laajempia vaikutuksia hänen päätöksillään on.

39. Yhdysvaltojen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö EU:n kanssa on sille hyödyllistä ja EU:n puolustusyhteistyön tiivistäminen on Yhdysvaltojen intressien mukaista. Myös Trumpin hallinto on toimissaan tiedostanut tämän nyt ja tulevaisuudessa.

Kansainvälisessä politiikassa voidaan puhua suhteellisesta auktoriteetista, koska virallista auktoriteettia toimijoilla ei ole. Tällöin johtavassa asemassa oleva toimija pyrkii luomaan tasapainoisen tilanteen, jossa on tarvittava määrä sosiaalista järjestystä, jotta alisteiset toimijat sitoutuvat järjestykseen. Johtavassa asemassa toimivan on kuitenkin mitoitettava vaatimuksensa alisteisille toimijoille oikein, jotta kumpikin osapuoli hyötyy riittävästi tilanteesta. Mikäli alisteiset toimijat vetävät tukensa johtavalta toimijalta, sen auktoriteetti häviää. Kyse on siis pitkälti siitä, että alisteiset toimijat kokevat johtavan valtion toimet ja sen luoman järjestyksen legitiimiksi. Tämä legitiimi kyky muodostaa ja ylläpitää sosiaalista järjestystä sekä mahdollistaa myös hierarkioiden syntymisen. (Lake 2009, 334–336.) Yhdysvaltojen politiikassa tällä hetkellä Trumpin toimien katsotaan painottuvan vahvasti kuitenkin sisäpolitiikkaan. Trumpin ei koeta välittävän siitä, minkälaisia vaikutuksia hänen ulkopoliittisilla toimillaan on, kunhan ne ovat hyödyllisiä sisäpoliittisesti. (47: A +3, B +5.) Faktorilla A vastaajat kokivat, että Trumpin hallinto ei ole tiedostanut toimissaan Yhdysvaltojen ja Euroopan välisen ulko- ja turvallisuuspoli-

tiikan hyödyllisyyttä, eikä sitä, että se olisi myös Yhdysvaltojen intressien mukaista ylläpitää näitä suhteita. Faktorilla B puolestaan vastaajat kokivat Trumpin hallinnon tiedostaneen nämä intressit ja toimineen sen mukaisesti. (39: A -1, B +2.) Faktorilla A siis vastaajat kokivat, että Yhdysvallat ei Trumpin hallinnon aikana ole toiminut tavalla, mitä suhteellinen auktoriteetti vaatii, koska se ei tunnista enää sitä sosiaalista järjestystä, johon muut ovat sitoutuneet. Faktorilla B puolestaan vastaajat katsoivat, että Trump ei toimillaan ole merkittävästi vahingoittanut tätä järjestystä, vaikka hänen politiikkansa keskittyykin vahvasti sisäpolitiikkaan.

17. Trumpin hallinnon taipumus tukeutua sotilaallisiin keinoihin, kansalliseen oman edun tavoitteluun, protektionismiin ja transaktionalismiin ovat vaatineet monilta perusteellista Yhdysvaltain globaalin roolin, Eurooppasuhteiden ja sääntöperusteisen kansainvälisen järjestyksen uudelleen arvioimista.
15. Donald Trumpin presidenttikautta on tähän asti leimannut sekava ja epästrateginen toimintamalli useilla politiikan lohkoilla eikä tälle toiminnalle ole nähtävissä mitään positiivista muutosta. Ulkopolitiikassa tämä aiheuttaa epävarmuutta ja pelkoa.
23. Trumpin sanat sekä teot ovat aiheuttaneet vahvaa tyytymättömyyttä ympäri maailman ja Trumpin valinnalla tuleekin olemaan pitkäkestoiset ja negatiiviset seurauksensa esimerkiksi Yhdysvaltojen luotettavuuden näkökulmasta.

Legitimiteetti puolestaan viittaa toimijoiden uskoon, että joitain toimintamalleja ja instituutioita on kunnioitettava. Tämä vaikuttaa toimijoiden käyttäytymiseen, koska se muuttaa niitä lähtökohtia, joiden pohjalta toimijat reagoivat näihin sääntöihin ja instituutioihin. Toimijat eivät enää arvioi sääntöjä omien intressiensä kautta vaan siitä lähtökohdasta, että niiden kunnioittaminen on oikein ja toimijan velvollisuus. Legitimiteettiä voidaankin siis kuvailla yleisesti hyväksytyksi oletukseksi, että toimijoiden käytöstä voidaan arvioida sosiaalisesti rakentuneiden normien, arvojen ja uskomusten kautta. (Hurd 2007, 34.) Faktorilla A Trumpin hallinnon ei uskota enää edustavan näitä arvoja tai sääntöjä, jotka ovat tehneet Yhdysvalloista aiemmin legitiimin toimijan. Nyt monen toimijan uskotaankin joutuvan arvioimaan uudelleen Yhdysvaltojen globaalia roolia. (17: A +4, B 0.) Erityisesti faktorilla A Trumpin sekavan ulkopolitiikan koetaan aiheuttavan myös epävarmuutta ja pelkoa (15: A +5, B +1). Faktorin A näkökulmasta näillä toimilla Trump on aiheuttanut vahvaa tyytymättömyyttä, jolla uskotaan olevan pitkäkestoisia ja negatiivisia vaikutuksia Yhdysvaltojen luotettavuudella. Faktorilla B ei puolestaan uskottu, että vaikutukset olisivat pitkäkestoisia tai niiden ei uskottu vaikuttavan vahvasti Yhdysvaltojen luotettavuuteen. (23: A +3, B -1.) Tämä osoittaa, ettei faktorilla A koeta Yhdysvaltojen olevan enää legitiimi ja luotettava johtaja, joka edustaa yhteistä arvomaailmaa ja toimii yhteisten sääntöjen

mukaisesti, vaikka sillä vielä johtajuutta olisi olemassakin. Toisaalta faktorilla B ei uskottu, että vaikutukset ovat näin dramaattiset, vaikka Trump tyytymättömyyttä saisikin osakseen.

19. Presidentti Donald Trumpin hallinto ei arvota ulkopolitiikassaan korkealle ”pehmeää valtaa”, tähän mennessä nähtyjen lausuntojen ja tekojen perusteella. Yhdysvaltain kumppanien pitäisi olla tästä huolissaan.
--

34. Yhdysvalloilla pitää olla myös valmius vetää kovaa linjaa tilanteen niin vaatiessa. Trumpin voi uskoa onnistuvan tässä tavoitteessaan.

Legitimiteetin lisäksi sosiaalista järjestystä voidaan luoda myös pakkovallalla ja toimijoiden omaan intresseihin vetoamalla. Pakkovallassa korostuu nimensä mukaisesti pakottaminen, jossa alisteisille toimijoille ei jätetä vaihtoehtoa. Se saattaa aiheuttaa kuitenkin katkeruutta ja halveksuntaa käyttäjänsä kohtaan. Omaan intressiin painottuvassa järjestyksessä alisteiset toimijat voidaan saada toimimaan halutulla tavalla uskottelemalla, että heidän oman edun tavoittelun näkökulmasta on järkevää alistua. Nämä lähestymistavat jakavat saman logiikan, jonka mukaan alisteiset toimijat laskevat rationaalisesti hyötyjä ja haittoja. (Hurd 2007, 37; 39.) Faktorilla A Trumpin politiikassa koetaan painottuvan ”kovan vallan” keinot, mistä sen kumppanien tulisi olla huolissaan (19: A +2, B 0). Tässä on havaittavissa pelko legitiimin vallan häviämisestä ja sen korvautumisesta pakkovallalla ja omien intressien korostamisella. Faktorilla A ei myöskään uskota, että Trump onnistuisi tällaisen kovan politiikan ajamisessa. Puolestaan faktorilla B uskottiin, että Yhdysvalloilla pitää olla mahdollisuus tämän kaltaiseen toimintaan tilanteen niin vaatiessa (34: A -2, B +1.) Faktorilla A siis koetaan, että Trumpin politiikassa korostuu kova valta, jossa voidaan havaita merkkejä juuri pakkovallalle tyypillisistä keinoista. Faktorilla B tästä ei olla huolissaan ja Yhdysvalloilla koetaan olevan oikeus tämän kaltaisen politiikan tekemiselle tai sen ei uskota olevan uusi ilmiö.

1. Trump-doktriini on rakennettu ristiriidalle liberaalin internationalismin kanssa, jonka voidaan katsoa olleen vahvasti länsimaita yhdistävä ideologia.

Legitimiteettiin liitetään myös ajatus konsensuksesta, jonka tulisi koskea normatiivisia periaatteita ja toimintatapoja. Normatiiviset periaatteet voidaan jakaa konstitutionaaliseen ja moraaliin. Konstitutionaalinen on näistä poliittisin ja se sisältää epäformaalin yhteisymmärryksen sekä yhteiset odotukset. (Clark 2005, 191; 220.) Siihen perustuvaan järjestykseen voidaan tulkita kuuluvaksi myös jaettu hyväksyntä järjestyksen periaatteille ja säännöille sekä auktoriteettien rajoitus vallan ja voiman käytöstä. (Ikenberry 2001, 29–32). Faktorilla A koetaan kuitenkin, että Trumpin doktriini on rakennettu ristiriidalle tällaisen konstitutionaalisuuden kanssa, joka on näyttäytynyt länsimaita yhdistävänä liberaalina institutionalismina. (1: A +4, B 0.)

Faktoreiden muodostamien näkökulmien mukaan voidaan tehdä arvio siitä, kuinka politiikan opiskelijat suhtautuvat presidentti Trumpin aikakaudella Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan. Konsensusväitteiden osalta voidaan sanoa, että ne heijastavat vahvasti hegemoniateorioista nousseita määritelmiä, joiden pohjalta voidaan todeta, että Yhdysvaltojen koetaan olevan erityislaatuinen toimija, jolla on merkittävää painoarvoa kansainvälisessä järjestelmässä.

Faktori A kuvastaa sitä pelkoa, että Trump on toimillaan ajamassa alas niitä järjestelmää vakauttavia instituutioita, joita Yhdysvallat on itse ollut vahvasti rakentamassa vahvistaakseen omaa asemaansa. Järjestelmän ja sen instituutioiden uskotaan olevan vaarassa, mikäli näiden suurin tukija katoaa. Lisäksi Trumpin politiikan koetaan olevan ristiriidassa yhteisten arvojen ja toimintatapojen kanssa, mikä puolestaan vähentää Yhdysvaltojen legitimiteettiä maailman johtavana valtiona. Trumpin toimilla koetaan olevan pitkäkestoisia vaikutuksia, joista Yhdysvallat itsekin tulee kärsimään. Monien valtioiden uskotaan jo nyt joutuvan pohtimaan uudelleen suhdettaan Yhdysvaltoihin ja sen roolia maailmanpolitiikassa. Faktorilla koetaan myös, että yhteistyö on järjestelmän ja ongelmien ratkaisun kannalta tärkeää. Yleisesti järjestelmä koetaan hyvänä ja Yhdysvallat sen merkittävänä osana, jonka toimilla on merkitystä tasapainon säilyttämisen suhteen. Trumpin toimet koetaan kuitenkin negatiivisina niin Yhdysvaltojen pitkän aikavälin intressien näkökulmasta, kuin myös sen liittolaisten ja yhteistyötahojen näkökulmasta. Trumpin uskotaan horjuttaneen sitä asemaa, mikä Yhdysvalloilla on koettu olevan.

Faktorilla B puolestaan painottuu näkemys siitä, että Trump on yksittäinen toimija Yhdysvaltojen hallinnossa, jonka roolia ei pidä liioitella, vaikka vaikutus saattaakin olla negatiivinen. Faktorilla ei kuitenkaan uskota, että Trump pystyy ajamaan sellaista politiikkaa, mitä hän on puheissaan nostanut esille. Yhdysvaltojen asema koetaan riittävän vahvana, että se säilyy Trumpin presidenttiydestä huolimatta melko entisellään. Yhteistyö koetaan myös tärkeäksi kaikille osapuolille ja se koetaan mahdolliseksi myös Trumpin aikakaudella. Faktorilla uskotaan, että Trump on hetkellinen haitta, jonka vaikutukset pysyvät matalina muiden toimijoiden tasapainottaessa niitä. Yhdysvaltojen ei myöskään koeta kärsivän Trumpin presidenttiydestä pitkällä aikavälillä. Faktorilla B painottuu luottamus järjestelmän kykyyn selviytyä yksittäisistä toimijoista, kuten presidentti Trumpista. Toisaalta faktorilla ei koeta, että Yhdysvaltojen asema olisi riippuvainen vain legitimitetistä tai muiden hyväksynnästä Yhdysvaltojen tavalle toimia.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Konsensusväitteiden osalta vastaajat olivat kummallakin faktorilla yhtä mieltä siitä, että Trumpin toimilla ei ole juurikaan positiivisia vaikutuksia. Trumpin ei uskota tukeutuvan yhteisiin diplomatiaa korostaviin toimintatapoihin. Hänen uskotaan painottavan myös politiikassaan entistä vahvemmin Yhdysvaltojen intressejä, välittämättä mahdollisista negatiivisista maailmanpoliittisista vaikutuksista. Toisaalta Yhdysvaltoja pidetään yhä keskeisenä toimijana, jonka osallistuminen ja johtajuus yhteisten ongelmien ratkaisussa koetaan tärkeänä.

Trumpin koetaan edustavan materialismia painottavaa maailmankuvaa, jossa realismille tyypilliset arvot nousevat keskiöön. Tästä esimerkkeinä ovat Trumpin kauppapolitiikka, puheissa esiin nousevat uuskonservatiiviset painotukset sekä nollasummalogiikka. Näiden toimien ei uskota vahvistavan Yhdysvaltojen maailmanpoliittista asemaa, vaan päinvastoin avaavan ovia nouseville haastajille, kuten Kiinalle. Trumpin politiikalla ei myöskään koettu olevan positiivisia vaikutuksia kansainvälisten instituutioiden toimintaan, joiden rooli koettiin keskeiseksi vaikeiden kansainvälisten ongelmien ratkaisussa. Vastaajat kokivat, että Trumpin politiikassa ei myöskään arvosteta tai pyritä parantamaan suhteita vanhoihin liittolaisiin tai arvoihin, mistä esimerkkinä voidaan pitää hänen suhtautumistaan ihmisoikeuksiin. Trump ei presidenttinä myöskään vahvista vastaajien mielestä Yhdysvaltojen legitiimiä asemaa maailman johtavana valtiona. Legitimiteetti on tärkeä osa hegemonisen toimijan valtaa, joten Trumpin toiminnan voidaan ajatella tästä näkökulmasta omalta osaltaan vähentävän sitä. Yhdysvaltojen uskotaan olevan konsensusväitteiden valossa tärkeässä asemassa ja merkittävänä toimijana edelleen, joten sen voidaan kokea olevan hierarkkisessa asemassa, jolla on yhä auktoriteettista valtaa. Tämä voidaan tulkita siten, että vastaajat uskovat jonkin asteisen hierarkian olevan läsnä kansainvälisissä suhteissa, jossa Yhdysvalloilla on auktoriteettinen asema. Tämä asema ei kuitenkaan perustu vain materiaalsiin resursseihin, vaan tämän ohella myös legitiimiin tapaan käyttää valtaa ja asemaa. Näin ollen voidaan sanoa konsensusväitteiden osalta, että vastaajien kesken on havaittavissa samankaltaisia ajatuksia englantilaisen koulukunnan tutkijoiden esiin nostamien ajatusten kanssa, joissa hegemonia tarvitsee materiaalistien resurssien ohella muiden hyväksynnän asemalleen ja toiminnalleen.

Vaikka konsensusväitteiden puolesta voidaan todeta, että suhtautuminen Trumpiin ja hänen toimiinsa presidenttinä on melko negatiivista ja hänen toimillaan ei koeta olevan juurikaan positiivisia vaikutuksia, erojakin syntyi faktoreiden välillä. Selkeä jakolinja voidaan vetää suhtautumiseen Trumpin politiikan vaikutuksiin. Faktorilla A nämä vaikutukset koettiin selvästi dramaattisimpina ja huolestuttavimpina. Faktorilla koettiin, että Trump on toimillaan osoittanut halunsa lisätä realistiselle ajattelulle tyypillisiä toimintamalleja, jotka puolestaan lisäävät Yhdysvaltojen sisäistä kamppailua siitä, tulisiko Yhdysvaltojen tavoitella tai pysyä maailman johtavana valtiona.

Faktorilla A painottuu ajatus gramscilaisesta hegemoniasta, jossa johtavassa asemassa toimiva valtio edustaa moraalista, intellektuellia ja hyväksyttävää tapaa johtaa. Johtavan valtion tulee kunnioittaa kumppaneitaan ja liittolaisiaan, mutta sillä tulee olla voimaa hallita myös muilla keinoilla. Trumpin johtaman Yhdysvaltojen uskottiin faktorilla A painottavan vain jälkimmäistä tapaa, jolloin Gramscin tarkoittama hegemoninen johtajuus ei toteudu. Hegemonisen tasapainoteorian näkökulmasta hegemonisella toimijalla tulee olla halu ja kyky muuttaa myös resurssejaan koko järjestelmää koskeviksi säännöiksi. Faktorilla A näin ei koettu tapahtuvan, vaikka Trump voisikin vahvistaa Yhdysvaltojen materiaalista valtaa. Vastaajat kokivat, ettei Trumpilla ole halua tai kykyä, muuttaa näitä resursseja säännöiksi, minkä voidaan puolestaan kokea heikentävän hegemonian valtaa teoreettisesta näkökulmasta. Faktorilla B vastaajat uskoivat Yhdysvaltojen jatkavan johtavassa asemassa niin turvallisuuspolitiikassa, kuin myös maailmantaloudessa. Trumpin toimien yksinään ei koettu poistaneen tai merkittävästi heikentäneen Yhdysvaltojen resursseja tai valta-asemaa.

Faktoreiden muodostavat näkökulmat heijastavat hyvin hegemoniateorioidenkin valossa tämän hetken maailmanpoliittista tilannetta, jossa Yhdysvaltojen asema on kysymysmerkki. Toisaalta faktorilla A uskotaan, että Trumpin politiikka on jo nyt muuttanut Yhdysvaltojen asemaa, mutta sen on vielä mahdollista palautua muutoksesta. Riskiksi arvellaan Trumpin mahdollinen jatkokausi, joka voi tehdä muutoksista pysyviä, koska muut toimijat ja valtiot joutuvat vahvemmin pohtimaan asemoitumistaan Yhdysvaltoihin. Faktorin A näkökulma voidaan liittää myös englantilaisen koulukunnan ajatukseen, että hegemonia syntyy omien resurssien ohella muiden hyväksynnän kautta, jolloin alisteiset valtiot eivät ole vain objektin asemassa vaan subjekteina, joilla on kyky vaikuttaa hegemonian valtaan. Näin ollen faktorin A näkökulmasta voidaan tulkita, että Yhdysvaltojen asema on heikentymässä, koska hyväksyntä hegemoniselle asemalle heikkenee. Hegemonisen tasapainoteorian näkökulmasta voidaan sanoa, että hegemonian pitää kyetä muuttamaan resurssejaan koko järjestelmää kattaviksi säännöiksi, mistä

myös alisteiset valtiot hyötyvät. Näin ei voida tulkita faktorin A mukaan tapahtuneen Trumpin kaudella.

Selvää on, että faktorilla A Trumpilla koetaan olevan vahva vaikutus Yhdysvaltojen ulkopoliittikkaan sekä maailmanpolitiikkaan yleensä. Tästä näkökulmasta on ymmärrettävää, että Yhdysvaltojen aseman uskotaan olevan vaarassa ja sen pelätään vaikuttavan vahvasti myös muihin valtioihin ja toimijoihin. Vaikka Yhdysvaltojen aseman voidaan olettaa muodostuvan muiden hyväksynnän kautta, faktorilla painottuu vahvasti myös hegemonisen toimijan oma toiminta, mikä on tyypillistä juuri hegemonisen tasapainoteorian ja realistisen ajattelun näkökulmista. Faktorilla A painottuu selkeämmin myös legitimitetin merkitys ja hyväksyntä, jotka myös henkilöityvät melko selvästi johtavan valtion johtajaan eli presidentti Trumpiin. Hänellä koetaan olevan selvästi negatiivinen vaikutus Yhdysvaltojen legitimitettiin ja asemaan kokonaisuudessaan. Yhdysvaltojen ei uskota enää pystyvän säilyttämään asemaansa maailmanpoliittisesti, mikäli Trump valittaisiin toiselle kaudelle, koska osa legitimitetistä on luottamuksen muodossa kärsinyt jo nyt. Tästä näkökulmasta voidaan päätellä, että Yhdysvaltojen asema maailmanpoliittisesti kärsii Trumpin valinnasta presidentiksi. Faktorilla B puolestaan Trump koetaan yksittäisenä toimijana, jota rajoittaa Yhdysvaltojen sisäinen ja kansainvälinen järjestelmä sekä institutiot.

Verrattaessa tutkimuksessa esiin nousseita näkökulmia teoreettiseen keskusteluun hegemoniasta, voidaan todeta, että näkökulmissa painottuu luottamus, yhteistyö, yhteiset arvot sekä toimintatavat. Faktorilla A koettiin, että Trumpin politiikka vaikuttaa haitallisesti juuri edellä mainittuihin tekijöihin. Legitimiteetti, arvot sekä yhteistyö liittyy vahvasti englantilaisen koulukunnan näkemyksiin hegemoniasta, jossa johtavan valtion on toimittava yleisesti hyväksytyjen tapojen mukaisesti, jotta sitä voidaan pitää johtavana valtiona. Ajatuksessa yhdistyy hegemoniselle toimijalle tärkeät ominaisuudet, kuten taloudelliset ja sotilaalliset resurssit, joiden lisäksi sen tulee nauttia hyväksynnästä ja omata legitiimiasema. Merkityksellistä on juuri legitimitetti, joka on hegemonisen toimijan oman toiminnan ohella muodostunut muiden hyväksynnästä ja ilman tätä hyväksyntää se voi myös kadota.

Toisaalta faktorilla B Trumpin valinnalla ei uskottu olevan peruuttamattomia vaikutuksia Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaa nyt tai tulevaisuudessa. Tässä ajatuksessa painottuu Yhdysvaltojen merkittävä asema, jota ei voida horjuttaa helposti sisältä tai ulkoa päin. Voidaan ajatella, että kansainvälinen järjestelmä pystyy hillitsemään Trumpin harjoittamaa politiikkaa eli sen voidaan olettaa suojelevan Yhdysvaltojen hegemonista asemaa siltä itseltään. Hegemonia on rakentanut kestävän ja resilienssiä omaavan järjestelmän, eikä sen romuttaminen ole enää vain hegemonian itsensä hallittavissa. Mikäli

tätä näkemystä tarkastellaan myös alisteisten valtioiden asemasta subjekteina, voidaan ajatella, että mikäli ne uskovat yhä Yhdysvaltojen luomaan hegemoniseen järjestykseen ja toimivat sen mukaisesti Trumpin hallinnosta huolimatta, ei järjestelmä ole vaarassa murentua. Ajatuksessa korostuu konstruktivisille tyypillinen ajattelu, jota esimerkiksi Clark on pyrkinyt yhdistelemään englantilaisen koulukunnan ajatuksiin hegemoniateoriassaan. Hegemoniseen tasapainoteoriaan tai realistisille näkemyksille hegemoniasta tämä ajatus ei puolestaan sovi, koska ne painottavat juuri hegemonian itsensä kykyä toimia johtavana valtiona.

Faktoreiden voidaan uskoa edustavan Q-metodin näkökulmasta myös laajemman joukon näkemyksiä. Tätä tukee melko hyvin myös ne käsitykset, joita itselleni on muodostunut Trumpin politiikasta. Trump on joillakin osa-alueilla saanut aikaan vahvaa tyytymättömyyttä asettumalla vastavirtaan yhteisten ongelmien ratkaisemisessa. Yhdysvallat ei ole pystynyt tai halunnut toimia siinä asemassa, missä se kylmän sodan jälkeen on totuttu näkemään. Toisaalta Trump ei ole kyennyt ajamaan eteenpäin kaikkia uhkauksiaan, koska Yhdysvaltojen sisäinen poliittinen järjestelmä rajoittaa hänen toimivaltuuksiaan. Lisäksi on selvää, että kansainvälisistä instituutioista ja sopimuksista irtaantuminen on hidasta, mikä voi vaikuttaa niihin lopputuloksiin, joita Trump voi yhdellä presidenttikaudella saavuttaa.

Q-metodilla saadaan pienen ryhmän mielipiteitä esiin, mutta tarkoituksena on, että tämän pienen ryhmän mielipiteiden voidaan olettaa heijastavan suuremmankin joukon mielipiteitä. Ajatus perustuu siihen, ettei yhteen tarkasti rajattuun kysymykseen ole olemassa loputonta määrää mielipiteitä ja Q-metodilla voidaan saada merkittävimmät näkökulmat esille, vaikka osallistujajoukko onkin suhteellisen pieni. Tässä tutkimuksessa esiin nousseiden näkökulmien voidaan siis olettaa heijastavan Tampereen yliopiston politiikan tutkimuksen opiskelijoiden yleisiäkin näkökulmia.

Jos haluamme kuvitella, että faktoreiden muodostamat mielipiteet heijastaisivat laajempaa mielipidettä esimerkiksi Suomen ulkopolitiikassa, voisimme tutkia hegemoniateorioiden valossa minkälaisia vaikutuksia sillä mahdollisesti olisi. Suomi ei faktorin A mukaisella ulkopolitiikalla enää voisi luottaa juuriin Yhdysvaltojen rooliin järjestelmää ylläpitävänä toimijana. Vaikka Suomi ei ole Naton jäsen, on sillä pitkään ollut läheiset suhteet Yhdysvaltojen kanssa. Suomen voisi tällöin olla tärkeää korvata mahdollisesti katkenneita suhteita uusilla suhteilla tai vanhojen vahvistamisella esimerkiksi panostamalla entistä enemmän Euroopan ja EU:n yhteisiin puolustushankkeisiin. Toisaalta EU itsessään on hyvin riippuvainen puolustuksessaan Yhdysvalloista, jolloin sen vetäytyminen tarkoittaisi myös EU:lle uusien toimintatapojen omaksumista. Lisäksi on huomioitava, että tämänkaltaisen politiikka voisi olla

myös itseään toteuttava. Mikäli monet valtiot vetäisivät tukensa Yhdysvalloilta pois, tarkoittaisi se myös hegemonian romahtamista ainakin legitimizeettiä ja hyväksyntää korostavien teorioiden valossa.

Toisaalta faktori B kuvaa ehkä paremmin Suomen ulkopolitiikan linjaa suhteessa Yhdysvaltoihin. Trumpin toimista ja tyylistä ei välttämättä pidetä, mutta hänen koetaan olevan yksittäinen toimija, jonka toimintaa rajoittaa monet tekijät. Vaikka Trumpin politiikkaan liittyy epävarmuutta, ei sen uskota vaikuttavan Yhdysvaltojen asemaan vahvasti pitemmällä aikavälillä. Suhteet Yhdysvaltoihin pyritään pitämään ennallaan ja luottamus Yhdysvaltojen sisäiseen järjestelmään on säilynyt presidentin valtaa rajoittavana tekijänä. Tässä ajatuksessa tuki hegemoniselle toimijalle säilyy vaikkei sen johtohahmosta pidettäisikään.

Haastattelujen ajallinen konteksti on syytä vielä nostaa esille. Haastattelut tehtiin 2019 kesän loppupuolella, jolloin presidentti Trump oli istunut virassaan kaksi ja puoli vuotta. Trump oli jo tuolloin aiheuttanut hämmennystä ja skandaaleja. Trumpin virkarikossyytteeseen johtanut kokonaisuus alkoi myös haastattelujen aikoihin. Lopuksi voidaan todeta, että muodostuneet faktorit heijastavat Tampereen yliopiston politiikan opiskelijoiden näkökulmia Trumpin politiikasta ja sen vaikutuksista Yhdysvaltojen kansainväliseen asemaan. Näiden näkökulmien voidaan kuitenkin konstruktivismin ja Q-metodin hengessä uskoa muokkautuvan ja muodostuvan myös laajemmista näkökulmista sekä osaltaan myös muokata näitä tulevaisuudessa. Selvää on, että politiikan opiskelijoiden näkökulmissa painottuvat hegemoniateorioille tyypilliset määritelmät hegemonian luonteesta ja siitä, kuinka sitä pitäisi ylläpitää. Eroavaisuuksia kuitenkin on havaittavissa siinä, kuinka faktoreilla suhtaudutaan yksittäisten toimijoiden mahdollisuuksiin vaikuttaa koko järjestelmään.

9. LOPUKSI

Mielestäni Q-metodi toimii erinomaisesti tutkittaessa subjektiivisia näkökulmia. Poliitiikan tutkimuksen opiskelijoiden näkökulmia voidaan pitää merkittävänä, koska he ovat tulevaisuudessa todennäköisesti rakentamassa ja muokkaamassa niitä näkökulmia, joilla suomalaista politiikkaa toteutetaan tai arvioidaan. Näin ajateltuna on mielenkiintoista löytää tutkimuksen kautta tietoa siitä, minkälaiset näkökulmat ovat vallalla politiikan opiskelijoiden keskuudessa.

Osallistujajoukko oli mielestäni riittävän moninainen ottaen huomioon, että kaikki vastaajat olivat Tampereen yliopiston politiikan opiskelijoita. Tähän tavoitteeseen pääsin pyytämällä osallistujia täyttämään ennakkotietolomakkeen, jonka kautta haarukoin sopivia osallistujia. Väitteiden osalta voin jälkikäteen todeta, että niiden selkeyttäminen olisi ollut mahdollista. Osassa väitteissä vastaajat kokivat olevansa samaa mieltä väitteen alkuosan kanssa, mutta eri mieltä loppuosasta tai toisin päin. Muodostaessani väitteitä jätin osaan pohjustavia toteamuksia, joita pyrin muokkaamaan melko neutraaleiksi ja faktapohjaisiksi. Tämä saattoi kuitenkin vaikeuttaa vastaajilla väitteiden sijoittamista koetilanteessa. Osittain vastaajat kokivat väitteissä olevan samankaltaisuuksia erityisesti loppuosien kohdalla, jossa eri sanoin viitattiin samaan asiaan, mikä aiheutti pohdintaa, että vastaako henkilö vahingossa ristiriitaisesti itsensä kanssa. Pyrin kertomaan väitteiden muodostamisesta ja muotoilusta vastaajille koetilanteen aluksi, jotta heidän olisi helpompi sijoitella niitä. Uskon tämän onnistuneen melko hyvin, vaikka tässä olisi ollut myös mahdollisuus selkeyttämiseen.

Siirtyessäni analyysiin huomasin haastatteluiden tuovan arvokasta lisätietoa vastaajien jaotteluiden tueksi. Tässä huomasin kuitenkin myös oman kokemattomuuteni haastattelijana. Lisäkysymykset olisivat olleet joissain kohdin paikallaan ja haastateltavia olisi voinut pyrkiä avaamaan omia tulkintojaan väitteistä vieläkin tarkemmin. Lisäksi haastateltavia olisi voinut pyytää kommentoimaan kattavammin erityisesti lähelle ääripäitä sijoittuvia väitteitä. Keraämistäni haastatteluista oli kuitenkin merkittävä apu analyysiä tehdessäni, joten lopputulos oli hyvä.

Työssäni tulin lopputulokseen, että Q-metodilla saa kerättyä merkityksellistä tietoa vastaajien näkökulmista. Merkityksellistä oli myös huomata, minkälaisista palasista näkökulmat muodostuvat väitteiden muodossa. Tutkimus herätti halua syventyä entistä enemmän hegemoniateoriaan ja erityisesti Yh-

dysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan. Oli mielenkiintoista huomata, että politiikan opiskelijoiden näkökulmissa heijastuu myös hegemoniateorioille tyypillisiä näkemyksiä.

Jatkoa ajatellen olisikin mielenkiintoista päästä tutkimaan, kuinka Trumpin presidenttiys jälkikäteen vaikuttaa Yhdysvaltojen asemaan, jolloin myös pääsisi tekemään päätelmiä siitä, mikä kansainvälisen politiikan teoria parhaiten selittää näitä vaikutuksia ja kumman faktorin näkökulmat osuvat lähemmäksi todellisuutta. Voidaanko yksittäisellä toimijalla nähdä olevan koko järjestelmää muokkaava vaikutus vai pystyykö järjestelmä rajoittamaan vahvankin toimijan vaikutuksia? Toisaalta asiaa voidaan lähestyä myös konstruktivismin näkökulmasta, mikäli historia osoittaa, että Yhdysvaltojen hegemoninen asema alkaa Trumpin myötä heikentyä.

LÄHTEET

Primääriaineisto

Q-haastattelut, 14 kpl (elokuu- syyskuu 2019)

Sekundaariaineisto

Aalto, Pami (2003), ”Q-metodologia politiikan tutkimuksessa: Esimerkkinä EU:n pohjoisen ulottuvuuden asiantuntijakeskustelu”, *Politiikka: Valtiotieteellisen yhdistyksen julkaisu*, 45(2), p. 5. Saatavissa <<http://elektra.helsinki.fi/helios.uta.fi/se/p/politiikka/45/2/qmetodol.pdf>>, luettu 22.11.2018.

Aaltola, Mika & Bart Gaens (2017), ”Managing Unpredictability: Transatlantic relations in the Trump era”, FIIA-raportti 51. Saatavissa <<https://www.fiia.fi/julkaisu/managing-unpredictability>>, luettu: 12.2.2020.

Archer, Clive (2005), ”Regional Security, the War on Terrorism and the Dual Enlargements”, Teoksessa Browning, Christopher S. (toim.), *Remaking Europe in the Margins: Northern Europe after the Enlargements*, 13–30, Aldershot: Ashgate.

Brown, Steven (1980), *Political subjectivity*, New Haven: Yale U.P.

Brzezinski, Zbigniew (1997), *The grand chessboard: American primacy and its geostrategic imperatives*, New York, NY: BasicBooks.

Brzezinski, Zbigniew (2004), *The Choice : Global Domination or Global Leadership*, New York: Basic Books.

Brzezinski, Zbigniew (2012), *Strategic Vision : America and the Crisis of Global Power*, New York: Basic Books.

- Bull, Hedley (2002), *The anarchical society: A study of order in world politics* (3rd ed.), Basingstoke: Palgrave.
- Clark, Ian (2005), *Legitimacy in International Society*, Oxford: OUP Oxford. Saatavissa <<http://search.ebscohost.com.helios.uta.fi/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,uid&db=nlebk&AN=149347&site=ehost-live&scope=site&authtype=sso&custid=s4778523>>, luettu 13.10.2018.
- Clark, Ian (2009a), "Bringing Hegemony Back in: The United States and International Order", *International Order: Politics, Power and Persuasion, International Affairs* 85(1): 23-36.
- Clark, Ian (2009b), "Toward an English School Theory of Hegemony", *European Journal of International Relations*, 15/2009.
- Clark, Ian (2009c), "How Hierarchical Can International Society Be?" *International Relations* 23, no. 3, 464–480. DOI: 10.1177/0047117809340472.
- Curt, Beryl C. (1994), *Textuality and Tectonics: Troubling Social and Psychological Science*, Buckingham: Open University Press.
- Fontana, Benedetto (1993), *Hegemony and power*, 1st ed. Minneapolis: University of Minnesota.
- Hurd, Ian (2007), *After Anarchy: Legitimacy and Power in the United Nations Security Council*, Princeton, N.J.: Princeton University Press. Saatavissa <<http://search.ebscohost.com.helios.uta.fi/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,uid&db=nlebk&AN=286649&site=ehost-live&scope=site&authtype=sso&custid=s4778523>>, luettu 15.10.2018.
- Ikenberry, John G. (2001). *After victory*. 1st ed. Princeton: Princeton University Press.
- Ikenberry, John G. (2018) "The end of liberal international order?", *International Affairs*, 94(1), 7–23. Saatavissa <<http://web.a.ebscohost.com.libproxy.tuni.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=bc1bf755-db1b-474a-b217-9853a7a76de0%40sdc-v-sessmgr02>>, luettu: 12.2.2020
- Jesse, Neal G., Lobell, Steven E & Kristien P. Williams (2012), *Beyond Great Powers and Hegemons: Why Secondary States Support, Follow, or Challenge*, Stanford University Press.

- Jesse, Neal G. (2016), *Small States in the International System: At Peace and At War*, Lanham: Lexington Books.
- Joenniemi, Pertti (2010), "Difference within similarity: The puzzle of transatlantic relations", Teoksessa: Browning, Christopher S. & Marko Lehti (toim.), *The Struggle for the West: A Divided and Contested Legacy*, 135–160, London: Routledge.
- Keohane, Robert (1984), *After hegemony*, 1st ed. Princeton N.J.: Princeton University Press.
- Keohane, Robert & Joseph S. Nye (2001), *Power and Interdependence*, 3th ed. New York: Longman.
- Kissinger, Henry A. (1982), *The troubled partnership: A re-appraisal of the Atlantic Alliance*, Westport, Conn.: Greenwood Press.
- Kitzinger, Celia (1987), *The Social Construction of Lesbianism*, London: Sage.
- Kupchan, Charles A. (2014), "Unpacking hegemony: the social foundations of hierarchical order", Teoksessa Ikenberry, John G. (toim.), *Power, Order, and Change in World Politics*, 19–60, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lake, David A. (2009a), *Hierarchy in International Relations*, Cornell Studies in Political Economy, Ithaca, NY: Cornell University Press. Saatavissa <<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,uid&db=nlebk&AN=673670&site=ehost-live&scope=site>>, luettu 2.2.2019.
- Lake, David A. (2009b), "Relational Authority and Legitimacy in International Relations." *American Behavioral Scientist*, 53, no. 3, 331–353. DOI: 10.1177/0002764209338796.
- Lake, David A. (2014), "Dominance and subordination in world politics: authority, liberalism, and stability in the modern international order", Teoksessa Ikenberry, John G. (toim.), *Power, Order, and Change in World Politics*, 61–82, Cambridge: Cambridge University Press.
- Lehti, Marko (2010), "American West vs European West: A struggle for ownership and legitimacy", Teoksessa: Browning, Christopher S. & Marko Lehti (toim.), *The Struggle for the West: A Divided and Contested Legacy*, 90–114, London: Routledge.

Mastanduno, Michael, MacFarlane, Neil & Rosemary Foot (2003), *US Hegemony and International Organizations: The United States and Multilateral Institutions*. Oxford: OUP Oxford. Saatavissa <<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,uid&db=nlebk&AN=257799&site=ehost-live&scope=site&authtype=sso&custid=s4778523>>, luettu: 20.10.2018.

Mastanduno, Michael (2014), "Order and change in world politics: the financial crisis and the breakdown of the US–China grand bargain", Teoksessa Ikenberry, John G. (toim.), *Power, Order, and Change in World Politics*, 162–192, Cambridge: Cambridge University Press.

Mastanduno, Michael (2019), "Liberal Hegemony, International Order, and US Foreign Policy: A Reconsideration", *British Journal of Politics & International Relations*, 21 (1): 47–54. DOI:10.1177/1369148118791961.

McKeown, Bruce & Dan Thomas (1988), "Q-Samples, Q-Sorting, and Conditions of Instruction." *Q Methodology*. Thousand Oaks: SAGE Publications, Inc., 25–35. DOI: 10.4135/9781412985512.

Nau, Henry R. (2008), "Iraq and Previous Transatlantic Crises: Divided by Threat, Non Institutions or Values", teoksessa Anderson, Jeffrey, Ikenberry John & Thomas Risse-Kappen, *The End of the West?: Crisis and Change in the Atlantic Order*, 82–110, Ithaca: Cornell University Press.

Nuechterlein, Donald Edwin (2005), *Defiant Superpower: The New American Hegemony*, Vol. 1st ed. Washington, D.C.: University of Nebraska Press. Saatavissa <<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,uid&db=nlebk&AN=389130&site=ehost-live&scope=site&authtype=sso&custid=s4778523>>, luettu: 20.10.2018.

Robinson, William I. (2005), "Gramsci and Globalisation: From Nation-State to Transnational Hegemony", *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 8, no. 4: 559 –574.

Pesu, Matti & Ville Sinkkonen (2019) "Managing transatlantic (mis)trust: The Trump era in perspective", FIIA Working Paper 107. Saatavissa <<https://www.fia.fi/julkaisu/managing-transatlantic-mistrust>>, luettu: 12.2.2020.

Schmolck, Peter PQMethod software (version 2.11). Saatavissa: <<http://schmolck.org/qmethod/>>, luettu 1.8.2019

Schmolck, Peter (2008, October), Common and specific approaches in the analysis of Q-sort data with PQMethod. Keynote speech presented at the 24th Annual Q Conference. Hamilton, Ontario. Saatavissa <http://schmolck.org/qmethod/Schmolck_Hamilton-2008_Talk.ppt>, luettu 1.8.2019

Shemmings, David & Ellingsen Ingunn T., (2012), "Using Q Methodology in Qualitative Interviews", Teoksessa Gubrium, Jaber F. (toim.), *The SAGE Handbook of Interview Research : The Complexity of the Craft*, 415–426, Thousand Oaks, Calif: SAGE Publications. Saatavissa <<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&AuthType=cookie,ip,uid&db=nlebk&AN=986779&site=ehost-live&scope=site&authtype=sso&custid=s4778523>>, luettu 14.1.2019

Shinebourne, Pnina (2009), "Using Q Method in Qualitative Research." *International Journal of Qualitative Methods*, 93–97. DOI:10.1177/160940690900800109.

Sinkkonen, Ville (2018), "Contextualizing the "Trump Doctrine": Realism, Transactionalism and the Civilizational Agenda", *FIIA Analysis* 10, 5.11.2018. Saatavissa <<https://www.fia.fi/julkaisu/contextualizing-the-trump-doctrine>>, luettu 24.2.2020

Sristi Kamal, Marcin Kocór, Malgorzata Grodzinska-Jurczak (2014), "Quantifying human subjectivity using Q method: When quality meets quantity", *Qualitative Sociology Review*, 10(3). Saatavissa <<http://helios.uta.fi/docview/1625668894?accountid=14242>>, luettu 10.5.2019

Stephenson, William (1953), *The Study of Behavior: Q-technique and Its Methodology*, Chicago: University of Chicago Press.

Söderman, Saila (2012), *Imago Yhdysvalloista. Q-metodologinen tutkimus kansainvälisen politiikan opiskelijoiden Yhdysvallat -kuvista*, Tampere University Trepo. Saatavissa <<http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-22118>>, luettu 10.5. 2019

Watson, Adam (1992), *The evolution of international society*. 1st ed. London: Routledge.

Watson, Adam (2007), *Hegemony & history*, 1st ed. London: Routledge.

Watts, Simon & Paul Stenner (2005), Doing Q ethodology: theory, method and interpretation. *Qualitative Research In Psychology*, 2(1), 67-91. DOI: 10.1191/1478088705qp022oa

Watts, Simon & Paul Stenner (2012), *Doing Q methodological research: Theory, method and interpretation*, London: SAGE Publications Ltd. DOI: 10.4135/9781446251911

Wendt, Alexander (1992), "Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics." *International Organization* 46, no. 2, 391-425. Saatavissa <www.jstor.org/stable/2706858>, luettu 19.2.2020

Wendt, Alexander (1999), *Social Theory of International Politics* Cambridge: Cambridge University Press, 1999.

Willig, Carla & Rogers Wendy Stainton, (2017), *The sage handbook of qualitative research in psychology*. Saatavissa <<https://ebookcentral.proquest.com>>, luettu 10.1.2019.

Wohlforth, William C. (2014), "Hegemonic decline and hegemonic war revisited", Teoksessa Ikenberry, John G. (toim.), *Power, Order, and Change in World Politics*, 109–130, Cambridge: Cambridge University Press.

LIITTEET

Liite 1

Jaotteluohje: Järjestä väitteet niin, että ne mallintavat mahdollisimman hyvin sinun subjektiivisia näkökulmia.

[illegible]

Liite 2

Saatekirje tutkimukseen osallistuvalle

Tampereella 4.3.2019

Hyvä politiikan opiskelija,

Olen tekemässä Yhdysvaltojen kansainväliseen asemaan sekä Donald J. Trumpin presidenttiyteen liittyvää pro gradu- työtä Tampereen yliopiston Johtamisen ja talouden tiedekuntaan. Tutkimukseni tavoite on selvittää, miten politiikan opiskelijat kokevat Yhdysvaltojen maailman poliittisen aseman Trumpin aikakaudella.

Tutkimukseen osallistuminen on sinulle vapaaehtoista. Antamasi tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja tutkimukseen osallistujille taataan anonymiteetti. Vastaan myös mielelläni kysymyksiin, mikäli niitä nousee mieleen, jossain vaiheessa osallistumistasi.

Tutkimus toteutetaan Q-metodologisesti ja tarvittavat ohjeet toimitan sinulle koetilaisuudessa, jossa voin myös selventää mahdollisia epäselvyyksiä. Lisäksi pyytäisin sinua täyttämään esitietolomakkeen.

Haastattelu/koetilaisuutesi on _____ / _____ 2019 klo _____: _____ erikseen sopimamme paikassa.

Lisäksi pyytäisin sinulta mahdollista yhteistyötä myös tutkimuksen myöhemmässä vaiheessa, mikäli tarvitsen lisäinformaatiota antamiisi vastauksiin liittyen. Voin tarvittaessa tavoittaa sinut sähköpostilla _____ tai _____ puhelinnumerosta _____.

Osallistumisesta ja yhteistyöstä kiittäen,

Mikko Kallio

Yhteiskuntatieteiden kandidaatti, Kansainvälisen politiikan maisteritutkinto-opiskelija.

Mikko.kallio@tuni.fi

Puh. 050-5344097

Liite 3

Taustatietolomake tutkimukseen osallistuville

Sivu 1(3)

Ohje: Valintakysymyksissä ympyröi sopivimmalta tuntuvan vaihtoehdon edessä oleva numero ja tarkenna vastausta kysymyksen yhteydessä olevalle viivalle. Tarvittaessa voit valita useamman kohdan ja voit myös tarkentaa vastaustasi lomakkeen loppuun tai kääntöpuolelle.

Sukupuoli: 1. Mies   2. Nainen   3. Muun sukupuolinen

Ikä: _____ vuotta

Missä Tampereen yliopiston Johtamiskorkeakoulun koulutusohjelmassa olet?

1. Yhteiskuntatieteiden kandidaatin tutkinto, pääaineena kansainvälinen politiikka
2. Yhteiskuntatieteiden maisterin tutkinto, pääaineena kansainvälinen politiikka
3. Jatkotutkinto, tarkennus: _____

Minä vuonna aloitit edellä mainitut opintosi? _____

Pääaineessani olen suorittanut tähän mennessä _____ opintopistettä.

Äänestäisin seuraavaa puoluetta, mikäli eduskuntavaalit pidettäisiin nyt:

1. KESK
2. KOK
3. SDP
4. Vasemmistoliitto
5. Vihreät
6. RKP
7. Kristillisdemokraatit
8. Perussuomalaiset
9. Sininen tulevaisuus
10. Jokin muu puolue tai ryhmittymä: _____
11. En äänestäisi
12. En osaa sanoa
13. En halua sanoa

Taustatietolomake tutkimukseen osallistuville

Sivu 2(3)

Kuinka kiinnostunut olet Yhdysvaltojen asioista/ kuinka aktiivisesti seuraat Yhdysvaltoihin liittyviä asioita?

1. Erittäin kiinnostunut
2. Melko kiinnostunut
3. Vähän kiinnostunut
4. En lainkaan kiinnostunut
5. En osaa sanoa

Lisätietoja/kommentteja:

Kuinka hyvin uskot tuntevasi Yhdysvaltoihin liittyviä asioita?

1. Erittäin hyvin
2. Melko hyvin
3. Melko huonosti
4. Erittäin huonosti
5. En osaa sanoa

Lisätietoja/kommentteja:

Ovatko Yhdysvaltoihin liittyvät asiat esillä opinnoissasi?

1. Erittäin vahvasti
2. Melko vahvasti
3. Melko vähän
4. Erittäin vähän
5. En osaa sanoa

Lisätietoja/kommentteja:

Taustatietolomake tutkimukseen osallistuville

Sivu 3(3)

Onko Yhdysvaltoihin liittyvät asiat olleet osa työtäsi/vapaa-aikaasi?

1. Matkustaminen (työ tai vapaa-aika) tarkennus: _____
2. Perhe/sukulaiset/ystävät
3. Viihde/populäärikulttuuri
4. Jokin muu, mikä? _____

Lisätietoja/kommentteja:

Liite 4

Idealisoidut väitteiden faktorilataukset muutettuna Q-jaottelua kuvaaviksi pisteiksi

Väitteet	Faktori A	Faktori B
1. Trump-doktriini on rakennettu ristiriidalle liberaalin internationalismin kanssa, jonka voidaan katsoa olleen vahvasti länsimaita yhdistävä ideologia.	4	0
2. Trump-doktriini sisältää uuskonservatismista kumpuavia kielikuvia sivilisaatioista ja pohjaa nollasummalogiikkaan perustuvaan materialistiseen maailmankuvaan, joka on lainattu realismin perinteestä. Tämän kaltainen doktriini voi hyvinkin vahvistaa Yhdysvaltojen asemaa kansainvälisessä järjestelmässä.	-1	-1
3. Trump ja hänen hallintonsa uhkaavat pidättäytyä niistä tärkeistä sidoksista, jotka legitimoivat Yhdysvaltain kansainvälistä toimintaa, tehdä kulttuurien välisistä kamppailuista itseään toteuttavia ennusteita ja heikentää Yhdysvaltain kykyä hyödyntää vaikutusvaltaansa viisaasti pitkällä aikavälillä.	2	1
4. Toimiakseen tehokkaasti kansainvälisten instituutioiden pitäisi saada vaikutusvaltaisimmilta jäseniltään edes jonkin verran yksimielisyyttä taakseen. Monissa instituutioissa tämän kaltainen yksimielisyys voi tulevaisuudessa kasvaa presidentti Trumpin hallinnon toimien ansiosta.	-2	-2
5. Suurimman uhkan kansainvälisiä instituutioita kohtaan muodostaa sellaisten kansallisten ja ylikansallisten yhteenliittymien purkautuminen, jotka puolustavat taloudellista avoimuutta ja kansainvälisyyttä. Näistä varoittavina esimerkkeinä voidaan pitää Yhdysvaltojen vetäytymistä Pariisin ilmastopöytäkirjasta sekä isolationistiset toimet kaupan alalla.	5	3
6. Kansainvälisistä sopimuksista irtaantuminen, tapaamiset autoritaaristen johtajien kanssa ja tullien asettaminen teräkselle, alumiinille ja kiinalaisille tuotteille ovat onnistuneita esimerkkejä ”Amerikka ensin” -politiikan toteutumisesta amerikkalaisten eduksi. Nämä toimet ovat esimerkkejä vahvasta johtajuudesta, mikä on eduksi myös Yhdysvaltojen maailmanpoliittiselle asemalle.	-2	-3
7. Donald Trumpin uusi Iran-politiikka on tuonut esille juovan transatlanttisissa suhteissa. Vetäytyminen ydinsopimuksesta ja pakotteiden uudelleen asettaminen kielivät Yhdysvaltojen halusta vetää omaa linjaansa, mikä poikkeaa aikaisemmin Euroopan kanssa yhteisestä diplomatiaa painottavasta lähestymistavasta.	3	3
8. Trumpin hallinto suosii taloudellisia keppejä ja porkkanoita, usein yksipuolisten uhkausten muodossa, ja jättää diplomaattiset keinot ja monenkeskiset prosessit taka-alalle. Tämän voidaan katsoa osoittavan auktoriteettia, mutta heikentävän toisaalta vahvasti yleistä luottamusta.	2	4
9. Trump on valmis käyttämään Yhdysvaltojen valta-asemaa hyväkseen välittämättä liittolaisten tai joidenkin Washingtonin ulkopoliittiseen eliittiin kuuluvien näkemyksistä. Tämä on merkki siitä, että Trump on aikaansaava presidentti, jolta ei puutu auktoriteettia tai uskallusta toimia parhaaksi katsomallaan tavalla.	-3	-1
10. Trump on toiminnallaan pyrkinyt ja pyrkii yhä tuhoamaan ja hävittämään USA:lle perinteisesti keskeiset liberaalit arvot.	0	-2

11. Donald J. Trumpin presidentinhallinto on korostanut edeltäjiään enemmän valtioidenvälistä kilpailua, sotilaallisen vallan merkitystä, kumppanuuksien ehdollisuutta sekä kahdenvälisiä transaktioita, nämä näkökulmat hallinnossa tulevat varmasti palvelevan Yhdysvaltojen pitkän aikavälin kansainvälisiä etuja.	-2	-3
12. Nähtävissä olevat muutokset Trumpin aikakaudella pysyvät kaikesta puheesta huolimatta todennäköisesti USA:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan perinteisen vaihteluvälin sisällä.	-1	5
13. Donald Trump on puheissaan kyseenalaistanut ensimmäisen presidenttivuotensa aikana vapaakaupan globaaleja periaatteita ja tapoja, joilla Yhdysvallat sitoutuu liberaaliin kansainväliseen järjestykseen. Puheet eivät kuitenkaan ole vaikuttaneet merkittävästi käytännön tasolla toimintaan.	-2	0
14. Useimmat Trumpin kauppapolitiikkaan ennalta liitetystä peloista eivät ole toteutuneet ja tuskin tulevat toteutumaankaan.	-1	-1
15. Donald Trumpin presidenttikautta on tähän asti leimannut sekava ja epästrateginen toimintamalli useilla politiikan lohkoilla eikä tälle toiminnalle ole nähtävissä mitään positiivista muutosta. Ulkopoliitikassa tämä aiheuttaa epävarmuutta ja pelkoa.	5	1
16. Presidentti Donald Trumpin hallinto merkitsee näkyvää ja positiivista muutosta Yhdysvaltain ulkopoliitikassa. Yhdysvaltojen pitää kyetä ajamaan omia etujaan ja intressejään, vaikka se tarkoittaisi sen tekemistä muiden kustannuksella.	-5	-4
17. Trumpin hallinnon taipumus tukeutua sotilaallisiin keinoihin, kansalliseen oman edun tavoitteluun, protektionismiin ja transaktionalismiin ovat vaatineet monilta perusteellista Yhdysvaltain globaalin roolin, Eurooppa-suhteiden ja sääntöperusteisen kansainvälisen järjestyksen uudelleen arvioimista.	4	0
18. Liberaalin maailmanjärjestyksen sisäiset ja ulkoiset uhat ovat johtaneet luottamuksen menetykseen sotien jälkeisen järjestelmän perusteissa ja instituutioissa. Trumpin presidenttiys on näistä uhkista tällä hetkellä suurin ja akuutein.	1	-2
19. Presidentti Donald Trumpin hallinto ei arvota ulkopoliitikassaan korkealle ”pehmeää valtaa”, tähän mennessä nähtyjen lausuntojen ja tekojen perusteella. Yhdysvaltain kumppanien pitäisi olla tästä huolissaan.	2	0
20. Kaksi kehityssuuntaa Yhdysvaltain sisäpoliittisessa kulttuurissa ovat rappion narratiivit ja uskonnollisuuden elpyminen. Ne määrittävät osaltaan Trumpin hallinnon johtajuutta sekä painotusta amerikkalaisen ja läntisen sivilisaation turvaamiseksi ulkoisilta vihollisilta. Samat kehityssuunnat ja arvojen nousu on havaittavissa, myös Euroopassa, joten muuttuessaankin arvot pysyvät melko samanlaisina länsimaissa.	0	-2
21. Kylmän sodan jälkeisessä maailmassa Yhdysvaltojen johtava asema maailmantaloudessa ja globaalissa turvallisuuspoliittisessa järjestelmässä on toiminut keskeisenä läntisen arvoyhteisön vakauttavana tekijänä. Tämän pitkän aikavälin toiminnan voidaan uskoa jatkunut myös Trumpin valinnan myötä ja sen jälkeen.	-4	3
22. Yhdysvallat suhtautuu yhtä vakavasti ihmisoikeuksien kunnioittamiseen ja niiden parantamiseen, kuin aikaisempienkin presidenttien aikana.	-4	-5
23. Trumpin sanat sekä teot ovat aiheuttaneet vahvaa tyytymättömyyttä ympäri maailman ja Trumpin valinnalla tulee olemaan pitkäkestoiset ja negatiiviset seurauksensa esimerkiksi Yhdysvaltojen luotettavuuden näkökulmasta.	3	-1
24. Yhdysvaltojen ulkopoliittinen heikkous presidentti Donald Trumpin kaudella on ollut voitto diktatuureille.	0	0
25. Trumpin Amerika heikentää itseään, jos se ei etsi ratkaisuja, joissa kaikki voisivat voittaa.	1	3

26. Euroopan ja Yhdysvaltojen välinen suhde tulee jatkossakin säilymään keskeisenä niin turvallisuuden, talouden kuin kaupankin näkökulmasta, tähän ei yksittäiset toimijat, kuten presidentti Trump, pysty vaikuttamaan.	0	4
27. Trumpin hallinnon pitäisi panostaa entistä voimakkaammin terrorismin vastaiseen taisteluun, mikä lisää kaikkien länsimaiden turvallisuutta.	-3	-1
28. Yhdysvaltojen presidentinvaalien tulos on muuttanut puhetyyliä, mutta suuri linja on jatkuvuus.	-1	0
29. Yhdysvallat, kuten muutkin valtiot, ajaa ulkopoliitikassaan omia intressejään, mutta useimpien liittolais- ja kumppanimaiden tukeen nojautuen. Trump ei ole tehnyt tässä poikkeusta aikaisempiin presidentteihin verrattuna.	0	-2
30. Yhdysvallat käy sisäistä kamppailua siitä, onko parempi antaa maailman tulla toimeen omillaan vai ryhtyäkö sen johtajaksi. Toisaalta Trumpin valinta ei ole tuonut tähän kamppailuun juurikaan uusia ulottuvuuksia.	-1	2
31. Ilman Yhdysvaltain osallistumista ja johtajuutta merkittäviä kansainvälisiä ongelmia ei voida ratkaista, vielä kuitenkin tähän on kyetty joillakin osa-alueilla.	1	1
32. Yhdysvallat ja EU voivat vaikuttaa ratkaisevasti kansainvälisiin pelisääntöihin kiristytvässä kilpailussa vain, jos ne pystyvät muodostamaan yhteisen näkemyksen. Tämä tavoite on tullut Trumpin aikana haasteellisemmaksi, mutta ei mahdottomaksi.	1	4
33. Trumpin näkemys Yhdysvalloista kunnioitettuna kansainvälispoliittisena toimijana perustuu yhtäältä sotilaallisten ja taloudellisten resurssien pönkittämiseen ja toisaalta valmiuteen käyttää pakkokeinoja voimallisemmin kuin edeltävät presidentit. Realistinen ajattelu voi hyvinkin vahvistaa Yhdysvaltojen johtajan roolia muiden maiden silmissä.	-1	-1
34. Yhdysvalloilla pitää olla myös valmius vetää kovaa linjaa tilanteen niin vaatiessa. Trumpin voi uskoa onnistuvan tässä tavoitteessaan.	-2	1
35. Presidentti Donald Trumpin ulkopoliitiikka perustuu kaikessa Yhdysvaltain etuihin ja tämä voi tulevaisuudessa näkyä Yhdysvaltojen aseman vahvistumisena. Vahva Yhdysvallat on selkeästi myös kaikkien muiden länsimaiden etu.	-3	-3
36. Yhdysvaltojen saavuttaman kunnioituksen määrittelee globaaliyleisö eli ne valtiot ja johtajat, jotka odottavat Trumpin seuraavia siirtoja henkeään pidätellen. Tällä hetkellä kunnioitus ei ole suurta.	1	-4
37. Donald Trumpin ulkopoliitikassa sekoittuvat kovapäinen isolationismi, valmius nujertaa Yhdysvaltojen viholliset keinoja kaihtamatta ja haluttomuus sitoutua globaalin hallinnan instrumentteihin. Nämä kaikki heikentävät omalta osaltaan Yhdysvaltojen asemaa muiden maiden silmissä.	0	0
38. Merkittävää epävarmuutta liittyy Yhdysvaltain kauppaa- ja talouspolitiikkaan. Yhdysvaltain painopiste näyttäisi nyt olevan kahdenvälisissä sopimuksissa, ”diilien” tekemisessä. Lopulta paljon riippuu siitä, miten Yhdysvallat linjaa suhtautumisensa Maailman kauppajärjestykseen ja esimerkiksi sen riitojenratkaisuun. Tällä hetkellä odotukset eivät ole positiivisia.	1	0
39. Yhdysvaltojen ulko- ja turvallisuuspoliittinen yhteistyö EU:n kanssa on sille hyödyllistä ja EU:n puolustusyhteistyön tiivistäminen on Yhdysvaltojen intressien mukaista. Myös Trumpin hallinto on toimissaan tiedostanut tämän nyt ja tulevaisuudessa.	-1	2
40. Presidentti Donald Trumpin toimet voidaan tulkita niin, että Yhdysvallat arvostaa vanhoja liittolaisiaan sekä yhteistä arvopohjaa ja on valmis tekemään asioita jopa parantaakseen näitä entisestään.	-5	-4

41. Ellei Yhdysvallat sitoudu rakentamaan ja ylläpitämään maailmantalouden perustaa ja standardeja, niin pelisäännötkin ovat tulevaisuudessa 'made in China'. Trumpin toiminta näyttää tässä valossa vahvistavan Yhdysvaltojen asemaa.	-3	-3
42. Nykyisen kansainvälisen järjestelmän kannalta Yhdysvaltojen rooli on keskeinen. Puolustuskapasiteetissa mitattuna se on samalla ainoa globaali suurvalta, ja muut perinteiseksi suurvalloiksi luetut valtiot ovat oikeastaan merkittäviä alueellisen tason valtoja. Trump on vahvistanut ja vahvistaa edelleen toimillaan tätä asemaa muun muassa lisäämällä armeijan rahoitusta.	-4	1
43. Yhdysvaltain johtajuus on merkittävässä asemassa myös isojen globaalien haasteiden ratkaisemisessa ja se vaikuttaa paljon myös tapaamme ymmärtää kansainvälisen politiikan liikkeitä. Trumpin hallinto siis määrittelee pitkälti koko kansainvälisen politiikan tapahtumia.	1	1
44. Yhdysvallat on ollut keskeinen toimija toisen maailman sodan jälkeisen maailmanjärjestyksen luomisessa ja sillä on perinteisen sotilaallisen voiman lisäksi paljon institutionaalista valtaa. Tämä institutionaalinen valta ei ole viime aikoina vähentynyt.	0	2
45. Trumpille kansainvälinen politiikka näyttäytyy nollasummapelinä, olipa kyse kauppapolitiikasta tai diplomatiasta. Kunnioitus saavutetaan luomalla epävarmuuden ja pelon ilmapiiri. Presidentti pelaa sekä liittolaistensa että vastustajiensa kanssa arvuutteluleikkiä Yhdysvaltain turvatakuilla, vapaakauppasopimuksilla ja globaalin hallinnan instrumenteilla. Tämä taktiikka voidaan nähdä Yhdysvaltojen kannalta tehokkaana, koska se saa muut pysymään varpaillaan ja näin Yhdysvaltojen asema vahvistuu.	0	-1
46. Trumpin hallinnon viesti näyttäytyy hyvin yksinkertaisena ja keskeisenä pyrkimyksenä on hoitaa ulkosuhteet tapauskohtaisesti, oli sitten kyse perinteisistä liittolaisista tai vanhoista vastustajista.	2	1
47. Trumpin politiikka painottuu vahvasti sisäpolitiikkaan, ulkopolitiikassa Trump tähtää lähinnä suurin voittoihin. Toisin sanottuna voidaan katsoa, että ulkopolitiikassa Trump pyrkii tekemään ratkaisuja, jotka nostattavat hänen poliittista suosiotaan kotimaassaan, välittämättä siitä minkälaisia laajempia vaikutuksia hänen päätöksillään on.	3	5
48. Trumpin hallinnon transaktionalismiin vahvasti nojaava ajattelu nakertaa yksinkertaista kansainvälisen politiikan perinteisiä toimintamalleja sekä Yhdysvaltain liittolaisten uskoa jaettuihin toimintaa ohjaaviin arvoihin.	3	2
49. Mikäli nykyisen presidentin Donald Trumpin ulkopolitiikan ytimenä on Amerikka ensin – ajattelu, jossa tärkeintä on turvata USA:n omat kansalliset intressit, oli kyse sitten turvallisuudesta tai kaupasta, vaikuttaa se todennäköisesti negatiivisesti Yhdysvaltojen maailmanpoliittiseen asemaan.	2	2
50. Koko maailma tulee kärsimään yhdysvaltalaisäänestäjien typeryydestä vuoden 2016 presidentinvaaleissa.	4	-5